

Smithsonian Institution
Libraries

Gift of the
AMERICAN PHARMACEUTICAL ASSN.
and
BRISTOL-MYERS SQUIBB CO.
1991

867
16

RATIO

EXPERIENTIA.

RAIMVNDI MINDERERI.
Medicinæ Doctoris ac Reip:
Augustanæ Physici.

ALOEDARIVM MAROCOSTINVM.

Augustæ Vindelicorum

ANNO MDCXVI.

INDAGAT.

CERTIFICAT.

Virtute Virescit.

ILLVSTRIBVS

AC GENEROSIS

DOMINIS DOMINIS HVG

ONIS BARONIBVS [illegible] KIRCH

[illegible]

mitem in Rabenhausen,

DOMINO

GEORGIO

Consiliaris [illegible]

[illegible] Cæsareæ Majestati [illegible]

[illegible] ALBERTO [illegible]

[illegible] Leopoldi & C[illegible]

[illegible] MARONIS [illegible]

[illegible]

[illegible]

D. IO[illegible] [illegible]

[illegible] Archiducis [illegible]

D. [illegible]

D. M[illegible] [illegible] ANO.

[illegible]

observantia [illegible] colendis, &c.

QK 41 .H66
1616 SCDIRB

ILLVSTRIBVS AC GENEROSIS

DOMINIS, DOMINIS FVGGERIS, BARONIBVS IN KIRCHBERG ET VVEISSENHORN, Dominis in Babenhauſen,

DOMINO

GEORGIO,

S. Ordinis *Calatrauæ*, Equiti, &c.

Inuictiſſimæ Cæſareæ Maieſtatis, nec non Sereniſſimorum Archiducum Auſtriæ, MAXIMILIANI, FERDINANDI, LEOPOLDI, & CAROLI, Conſiliario & Cammerario, &c. Superioris inferiorisque Sueuiæ Præfecto, & Comitatus Mitterburgenſis Præſidi:

Itemq́;

D. IOANNI,

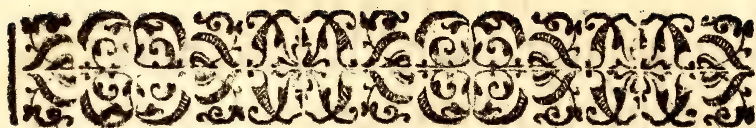
MAXIMILIANI Archiducis Auſtriæ, Conſiliario & Cammerario:

D. HIERONYMO,

Quoque &

D. MAXIMILIANO,

Fratribus germanis, &c. Dominis meis debitâ obſeruantiâ meritò colendis, &c.

DEDICATIO.

MEdicinam, quam ſolis quondam dijs acceptam retulit antiquitas, magno ſemper in honore habitam fuiſſe veterum monimenta teſtantur, adeò vt nulla gens tam barbara extiterit, quæ non aliqualem eius partem amplexata, ſi non ingenuè, attamen perfunctoriè in tantæ artis contemplatione fuerit verſata.

Suſpecta autem erat primitùs artis tam prolixæ fides, vt quæ vitâ breui, iudicio difficili, experimento fallaci, ideoque haudquaquam ſecuro, imò etiam periculi

pleno parabatur, Medicis per mortes experimenta agentibus, quantumuis vix vllus vel magnatu, vel philoſophorum ſuperfuerit, qui non ad aliquā ſaltem medicationis ſpeciem adſpirans, artem tam præclaram non excoluerit, vel ſuſpiciens non ſit admiratus: vndè plurimi ſeſe eidem ſi nō inuoluiſſe, ſaltem protinùs applicaſſe ſunt obſeruati, incertis euentibus certà tandem fide factis, nihilominus ſalutis auxilia confirmantibus.

Vbi autem experimentis fide quoquo modo partà fiducia facta eſt, tum demùm Medicina non niſi magnatibus, regnorum proceribus, Sacerdotibus ac Philoſophis concredebatur, ac ſi quid hac in parte à plebeis repertum fuit, id

Regibus pro maieſtatis augmento aut incremento eorum gloriæ adſcriptum, in illorum beneficia, inuenta ac merita referebatur, quando experimēti periculoſa tentatio ſalutarem euētum nacta, in commodam ac ſalubrem medicaminis actionem deflexit.

Clarent hinc optimates, Imperatores, Reges, Tyranni, Magnates ac Philoſophi, Mithridates, Attalus, Iuba, Sabor, Euphorbus, Agrippa, Euax, Gentius, Auicenna, Meſuæ, Adrianus, Eſdras, Muſa, Crito, Aſclepiades, Hera, Apollonius, Heraclides, Soranus, Archigenes, alijq́; pænè innumeri, quorū gloriam medicamentorum fama memoria haud vnquam delebili, ac recordatione nō interiturâ in poſteras

ſteras ac noſtras quidem ætates tã-tã temporũ ſerie incolumem prouexit, vt neſcias, an Reges à medicamentis, vel hæc à Regibus denominationem auctoritatemq́; ſint mutuata, à quibus ne ipſi quidem crudeles Tyranni alieni eſſe voluerunt, qui (etſi feris ſimiles haberẽtur) attamen in parte hac comitatis ſeu humanitatis, quę ad Medicam facultatem ſpectat, manſueſcere viſi fuerint.

Sed & Thebæ, Roma, Pergamus, Troia, Corinthus, Athenæ, aliæq́; ciuitates innumeræ medicamentorum encomijs celebratę maiorẽ abhinc famã & gloriam ſunt adeptæ, quando pharmacorum inuenta, eorundemq́; emolumenta nõ niſi Imperatoribus, Rebuspubl.

Monarchis, aut regnorum domi. toribus deferebantur.

Commendat Persiam Triphera, Romam Philonium, Diospoliticō Aegyptum. Seruat nomen suum Alexandria, Aureæ Alexandrinæ titulo solemnis, & Vrbi Benedicta Transtyberina famam æuitatis compotem largitur.

Quod si ad personas deuenias insigni memoria dignè habendas, Andronis, Polidę, Philonis, Nechepsonis, Pythagoræ seu Samij senis, cæterorūq; medicamenta vides, quorum pleraque aut Principibus delata, aut Regibus dicata, aut deniq; Imperatoribus concessa fuisse memorat antiquitas.

Qua re cōmotus Andromachus, Neronis Cæsaris Medicus, Theriacam

cam ab alijs quidē priùs aſtructā, à ſe tamen magis excultam, & viperarum ſeu (vt Galenus vocat) belluarum carnibus dotatā, ideóque plus magis perfectam & conſummatam Imperatori ſuo obtulit dicauitq́; ſic eum affatus,

Antidotum multis inſignem viribus audi,
Cæſar, qui nobis otia tuta facis,
Tranquilla hæc hilarisq́ ſuo pariterq́ ſerena
Nomine, Cyaneos non timet vna ſinus.

Andromachi exemplum ſecutus ego, Aloedarium hocce à priſcis quidem, vtpotè Ruffo Epheſio inuentum, ab Auicenna autem Arabum Rege parumper immutatum, attamen ſæculorum ſibi mutuò ſuccedentium traditione ob certā experti cōmodi ſpem translatum ac in poſteros transfuſum, nunc autem ſumpto à die diem

 docen-

docente incremento pauló locupletius redditum, & pluribus ſic intentionibus valetudinis conſeruandæ auxilia concernentibus diuerſimodè ſeruiturum, nec nō ad vniuerſi corporis primates ac præcipuas partes, quibus anima hærere creditur, directum, inſuperque multorum votis (qui eius fælicem vſum proſpero ſucceſſu multoties inierunt) toties expetitum: ſic nunc Vobis (Illuſt. ac Generoſ. Domini) denuò quaſi rediuiuum reſtituo, & quibus plura plurima debeo, offerens, dono, dico ac dedico.

Cùm enim à multis iam annis ſalus mihi veſtra, vt Medico, commiſſa fuerit, atque hoc quidē medicamentum Vobis iam dudum

familiare factum ad vitam tutandam, morbos cum profligandos, tum anteuertendos, ideoque diutinam incolumitatē præstandam studiosè simul & artificiosè sit cōparatum, non potui, nec volui aliis quàm Vobis, Illust. ac Generos. Domini, id muneris offerre, cuius beneficio Vos saluos diutissimè viuere optarem, ac incolumes ad longam ætatē perseuerare vellem, sperans, vos nō muneris quantitatem, sed offerentis animū pensaturos, qui ea dat quę habet, & hucusque dedit quæ habuit, potioraq́; dedisset si habuisset, plura forsan quandoque daturus, si plura sit habiturus.

Eapropter, Illust. ac Generosi Domini, me, meumq́; hunc fœ-

tum eâ quæ vobis ingenita est benignitate excipite, ac vtrumque (prout & potestis ac soletis) humanitèr & gratiosè fouete, Pharmacum vestræ sanitati auxiliare ac summè idoneũ in vestri (quod Devs faxit) commodum & sanitatem, ideoq; optimam vitę huius partem tutaturi, Medicaminis porrò ipsius si non auctorem, saltem reductorem, vestram in protectionem accepturi. Augustæ Vindelicorum, Primo Martij. 1616.

Jllust. ac Gen. D. V.

Ad prompta seruitia paratiss:

Raymundus Minderer,
Med. Doct. & Reip. Aug. Physicus.

AD CLARISSIMVM D. RAYMVNDVM MINDERER, M D. de Repub. Asclepiadarum passim præclarè meritum,

Amicus.

O Decus Phœbi Vrbis, & Orbis ingens,
Germen ô rarum Hippocratis fidelis?
Quis tuas Doctor celebrare laudes
Carmine posset.
Obstupent sensus, fugit omne robur;
Lingua mutescit, calamus laborat:
Cum tuos partus Medicos potenter
Dicere tento.
Inficit Pestis miseros vbiuis,
Enecat ciues gelido veneno,
Obuios sparsim legit, at voracem
Supprimis Arte.
Iamq; succurris patrijs ab oris
Incolis, extrîs panaceâ: Alexi---
Pharmaco passim valido Cachectis,
Omine fausto.
Cedat hîc tetrum genus inuidorum
Zoili: cesset rabies nefanda,
MINDERER *noster siquidē sub omni*
Grandine crescat.

Nec magis linguas temerè strepentûm
Vana per somnum simulacra, quàm vel
Iam vigil, si fors eadem recurrant,
Somnia curat.
Macte? suge Asclèpiados liquores;
Dogmatis prisci documenta pande:
Dona virtutis, specimenq́ laudis
Auctor habebis.
Interim vultu placido Camœnam,
MINDERER (*nostræ columen salutis*)
Quam tibi plectro cecini retuso,
Carpe Poetæ.

R. F. P. Prior S. C. VVerdeæ.

AD CLARISSIMVM VIRVM D. RAYMVNDVM MINDERER Med. Doctorem, &c.

Q*Vis tuas laudes sterili Camænâ*
Magne vir, tentet dare? te Machaon
Ipse Doctores numerauit inter
Vrbis & Orbis.
Dum tot ac tanti rutilant aperto

In foro libri medici, parente
Te ſati, oſtendit Medicina, quis ſis,
Quantus Apollo,
Quando crudeli miſeros in omnes
Morte bacchatur truculenta Peſtis,
Tum vident Parcæ, medicis, triumphes
Quantus in armis.
Ebriam doctis pharetram ſagittis
Quando ſuſpendis, trepidat per vrbem
Turba morborum, veluti tenebræ
Solis ad ignes.
Mome quid gannis? mala Fama, dentes
Quid nouos aptas? ferat æuiterna
Penna, quem rodis, tibi rumpat atrox
Viſcera liuor.
Viuat hoc noſtrum Decus vſq; & vſque,
Minderer *viuat. tibi ſit napellus,*
Atque quam nutris, teneas perennem
Zoile peſtem.
Perge virtutis medicæ liquores
Spargere, ac pulchris recreare libris
Pectora: ornabit tua laurus olim
Tempora victrix.
Si minus de te, mea laſſa plectro

Musa cantauit, patiaris audax:
Illa dum mutet cytharam, atque de te
Tympana pulset.

M. Ioannes Drexel Parochus
in Ginderkingen.

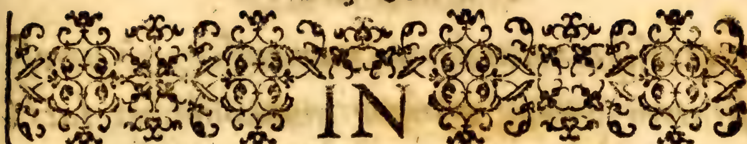

Ad Dominum

RAYMVNDVM MINDERER
Medicinæ Doctorem Reipub.
Auguſtanæ Phyſicum, &c.

VVlgata & vetus eſt multis contentio ſit ne
Miles vel Doctor nobilitate prior?
Exanimare pilis ſtudet is; fæliciter iſte
Paſsim viuaces dat pilulis homines.
Oedipus an Dauus litem determinet iſtam,
Spondeo, primus honor cedet amice tibi.

IVLIVS Schiller I: V: Doctor,
ac Reip. Auguſt: Aduocatus.

IN ALOEDARIVM MAROCOSTINVM.

Auctoris ad candidum Lectorem *PRÆFATIO.*

HVmanæ vitæ breuitatem infirmis fundamentis nixam ac perenni quodam Elementorum prælio constantem, ineuitabilemq; proindè moriendi necessitatem anxiâ dudum sollicitudine contemplata vetustas, in id semper studium incubuit, ut cum irremediabile fatum omnibus omninò obeundum declinari non posse cerneret, dierum saltem numerum viuendi quadam normâ aut medicamentorum ope propagaret, sicq; temporis vitalis defluuium ali-

quantisper retardaret, moriendi verò necessitatem perendinatione quomodolibet factâ procrastinaret: ea enim vitæ nostræ breuitas tam quidem fragilis & caduca fecit, vt in eius termini ignoratione ac dubia sollicitudine sanitatis studio cuncti ferè teneantur, & ea quæ conueniunt administrent. Vndè Poëta,

Mors incertarum rerum certissima: cůnctis
 Incertum quando, certum aliquando mori.
Nullus ab occasu procul est homo, nullus ab ortu,
 Nec tamen illius immemor huius homo.

Etenim,

Cor nisi cura nihil, caro nil nisi triste cadauer,
 Nasci ægrotare est, viuere sæpè mori.

Proindè rectè ac melius vitam humanam descripsisse videtur S. *Augustinus his verbis in Origin. suprà textum Iacobi 4. inquiens:* Vita hæc est vita dubia, vita cęca, vita ærumnosa, quam humores tumidant, dolores extenuant, ardores exiccant,

aërea

aera morbidant, eſcæ inflant, ieiunia macerant, ioci diſſoluunt, triſtitię conſumunt, ſollicitudo coarctat, ſecuritas hebetat, diuitiæ iactitant, paupertas deijcit, iuuentus extollit, ſenectus incuruat, infirmitas frangit, mœror deprimit, & poſt hæc omnia mors interimit, uniuerſis gaudijs finem imponit, ita ut cum eſſe deſierit, nec fuiſſe putetur, eſtq; heſterna dies & craſtina, quaſi eadem. *Vndè Verſus,*

Hæc quæ adeſt hodie quod nomẽ habebat heri? cras
Cras hodie quod nam nomen habebit? heri.
Cras lentũ ꝙ adeſt nunquã, nec abeſt procul unquã,
Quonam appelletur nomine? cras, hodie.

Fluit enim vita noſtra ut ventus, & tempora dierum noſtrorum præcipiti decurſu inſtar undarum celeritèr feruntur, quod notans Ouid. in Metamorph. temporis defluuium ſic ingeniosè deſcripſit.

Ipſa quoq; aſſiduo labuntur tempora motu,
Non ſecùs ac flumen; neq; enim cōſiſtere flumen
Nec leuis hora poteſt, ſed ut unda impellitur unda
Vrgeturq; prior veniente, vrgetq; priorem,
Tempora ſic fugiunt pariter, pariterq; ſequuntur,
Et noua ſunt ſemper, nam q̄ fuit ante relictū eſt.
Fitq; q̄ haud fuerat, momentaq; cuncta nouantur.

Proindè cum priſci vitam citiùs deſinere quàm venire cernerent, ac ipſos infantes ſenectutem à tergo inſequi obſeruaſſent, remedia quædam excogitanda cenſuerunt, quibus vitam producerent, ac terminos illos qui amputari penitùs nequeunt, extenderent. Aequiparatur ætas noſtra Roſæ, quæ cum naſcitur defluere incipit, etenim

Quàm longa una dies, ætas tam longa Roſarum,
Quas pubeſcentes iuncta ſenecta premit.
Quam modo naſcentem rutilus conſpexit Eous,
Hanc rediens ſero veſpere vidit anum.

Breuius Hieronymus citante Suida.

Verna breui Roſa flore nitet, ſimul ille receſſit,
Non Roſa quærenti ſed Rubus aſper erit.

Aßimi-

Aſſimilatur huic vita noſtra non immeritò, namque

> Vt Roſa manè viget, tamē & mox veſpere languet,
> Sic modò qui fuimus, cras leuis umbra ſumus.

Itaque Philoſophorum, omniumq́; ad æternitatis ac immortalitatis memoriam adſpirantium ſtudium eò deflexit, ut vitam quamdiu poſſet, tutaretur. Vixit Pythagoras centeſimum decimum ſeptimum annum aceti Scillini beneficio nullâ unquam aduersâ corporis valetudine tentatus, nec Socrati ſeptuageſimum ætatis annum agenti ſenile quid contigit. Cicero ſexagenarius iuuenilia omnia retinuit. Diogenes intùs melle, extra oleo perunctus à morbis ſecurus in longam diem vixit. Cato octoagenarius de ſeipſo gloriari auſus fuit, quod ſenectus ipſum non afflixerit, itemque quod ipſius vires nec curia, nec roſtra, nec amici, non clientes aut hoſpites deſiderauerint. Noſtro porrò æuo Aloiſius Cornarus

ad quadragesimum annum valetudinarius, Diætæ beneficio ad nonagesimum septimum usque peruenit. Plures cum vitam usque adeò produci posse agnouissent, cadauera à putredine vindicanda esse censuerunt, idque adeò illis curæ erat, vt corpora non nisi Balsamica virtute condita sepelirent, quæ ad bis mille ferè annos integra seruata ipsi conspeximus.

Hanc ab interitu corpora tutandi normam ingressus peruetustus ille Ruffus Ephesius, medicamentum ex Aloe, Myrrhâ & Ammoniaco compositum pesti aduersaturum prodidit, quod Auicenna Rex Arabum assumpto Am̄oniaci loco Croco nō nihil immutauit, gaudentq́ue nostra adhuc sæcula tam præstantis ac benefici medicamenti vtilitate perfusa: cui Paracelsus ipsemet Galenicis medicamentis parum alioquin fauens magnam salutis aream adscripsit, & Elixir Proprietatis ex his simpli-

simplicibus eludens, humanam naturam saluam ad extremum persistere posse pollicitus est. Paratæ proindè dudum fuêre variæ salutis tutelæ ac auxiliares medicaminum structuræ, Antidotus Esdræ, Sal Sacerdotale, Theriaca, Mithridatium, Opopyra, Philonium, pharmaca priscis celebrata, artificibus immortale nomen adscribentia, quorum fama nulla prorsus delebili memoria unquam est interitura.

Priorum exempla secuti posteri in sanitatis tutelam non minùs intenti, veterum inuenta amplificanda, & in maiorem subsequentium vtilitatem diducenda esse sunt arbitrati, inuentis alia insuper inuenta addentes, iuxta illud Martialis lib. 8.

Omnis habet sua dona dies, nec linea diues
Cessat, & in populum multa rapina cadit.

Habes hic igitur, candide Lector, nostro labore partum hoc sanitatis Alvedarium, ex

 simpli-

ſimplicium quorundam medicamentorum ex omni ferè vegetabilium cenſu delectam congeriem ea ſanè ratione in publicum uſum compaginatam, ut quid, quantúmue in conſeruanda valetudine, præcauendis ægritudinibus, vitâ humanâ proroganda, ac corpore noſtro à præcoci interitu vel prȩmaturâ corruptione tutando medicamina poſſint, cernere queas, & his ipſis tutò, ſecurè, ac fidentèr uti poßis, quæ firmis omninò rationibus fulcita non ſine grauißimorum auctorum teſtimonijs certificata huc adduximus.

Sunt autem hæc ipſa ſimplicia, quæ ad Alöedarij huius ſtructuram confluxerunt, non ex Animalibus aut eorum partibus, vel quæ ab ipſis deſumuntur, neque ex Mineralibus aut Metallicis, ſed ex meris ac ſolis vegetabilibus deprompta, eaque lectiſſima ex unaquaque eorundem tribu ſeu ſpecie ſelecta, ita ut Herbæ, Radices, Flores, *Aromata, Ligna,*

na, Succi, Lacrymæ, Gummata, ipsiq; adeò fungi ad medicamenti huius apparatum ex sua quælibet familia quidquam contulerint, quando ex omnibus quod præstantißimum erat, aut cum nobilißimo æquiparari potuisset, in hanc œconomiam deductum fuit, siquidem quodlibet sua ex classe præcellentißimum (utpotè ex Herbis Marum, ex Lignis Agallochum, ex Aromatibus Costus, ex Lacrymis Myrrha, ex Floribus Crocus, ex Resinis Am̃oniacum, ex Radicibus Rhabarbarum, ex Succis Aloê, ac denique ex Fungis Agaricus) in hæc comitia demigrauit, solis fructibus seminibusq; exceptis, quæ suum quoque locum aut ipsamet per se sunt habitura, aut aliјs commißione data fidem præstitura.

Et hæc quidem Raymundus vester, iam fermè inclinans ac rerum numerosa vicißitudine defessus, licet adhuc iuuenis videri poßit, attamen laborũ onere senescẽs posteritati sub-

 iunxit,

iunxit, ut quibus medicamentis ob temporum & negotioru importunitatem cōmodè quandoque uti sibi non liceret, uniuersa tamen ciuitas per occasionem gaudere posset, Aloëdariū hocce in patriæ usum & pij Physici memoriam offerens, ac cum Mantuano exclamans,

Turne quod optanti diuûm promittere nemo,
Auderet, voluenda dies en attulit ultrò.

Quod si DEVS *opt. max. vitam ac salutem dederit, recusum de Pestilentia libellū meum, eundemq́; auctum ac locupletatum adiecto indice, & addita simul de febre porphyroide seu petechiali appendice mox spectabis: tum & alio volumine conscriptas iam Medicinæ lugentis threnas ac vindicem innocentis artis Apologiam breui es habiturus; interim hoc donario nostro utere, fruere, & vale.*

Caput primum.

ALOEDARII MAROCOSTINI,

Seu

PILVLARVM EX MARO, COSTO, ET ALOE CONFECTARVM DESCRIPTIONEM GENVINAM CONTINENS.

℞. *Mari veri,*
Croci Orientalis. ana. drachmam unam.
Agarici troch.
Costi Indici acris.
Myrrhæ selectæ. ana. drachmam unam semis.

Ammo-

Ammoniaci thymiamatis in vngues concreti, drachmas tres.

Rhabarbari exquisitissimi, drachmas sex.

Ligni Aloes, scrupulum vnum semis.

Aloes Soccotrinæ, vncias tres.

MODVS PARANDI HIC SIT.

OMnium primò Ammoniacum thymiama in sufficienti quantitate aceti Scillitici tenuitèr dissoluatur, cui mox iungatur Myrrha aceto Rutaceo diluta. His ambobus admisce Aloën in vncijs sex Muchari Rosarum perfecti, situ defæcati, colati, & translucidi, ac vncijs quatuor succi Limo-

Limoniorum aut Citri distemperatã. Vbi hæc simul probè unita fuerint, in oxypicra hac soluito Agaricũ & Rhabarbarum, utrumque priùs aquâ Cinamomi irroratum, ex quibus Agaricus in succo Apij, Fœniculi, & Absinthij, Rhabarbarum verò in succo Cichorij, Pimpinellæ, ac Fumariæ priùs in formam tenerioris pulticulæ dissolutum sit. Tum verò Crocũ, Costum, Lignum Aloës, ac Marum in æquis partibus aquæ Rosarum odoratissimæ, ac succi Citri recentis diluta medicamini adhibeto, & omnibus simul probè mixtis affunde in cucurbitã vitream,

Aq. Lupuli,
Boraginis,
Betonicæ,
Cardui Benedicti.
ana, uncias quatuor.
Agrimoniæ,

Iua

Iuæ Arthetica,
Centaurij minoris,
Rorismarini.
Cerasorum nigrorũ. ana.
uncias quatuor.

Stent in infusione probè tecta, loco calente, vel in Balneo B. Mariæ rorido per triduum: postea quod clarum supernatat, per inclinationem separatum filtro diligentèr transmittatur, ac cucurbitæ indatur, abstrahaturq; ab eo in Balneo omnis humiditas, donec extracti spissitudo in fundo crassioris mellis instar resideat, quę leuitèr postmodùm exili calore penitùs exiccetur, ut in pilulas effingi queat. Fæcibus relictis abstractus humor rursus affundatur, ut residuum tincturę extrahat quod vbi factum fuerit, massa omnis; leuitèr exprimatur, ac per rarum linteum transcoletur, pareturq; exindè lege artis extractũ secundum, ut priùs in usus pilulares asseruandum.

Artifi-

Artificis nunc indefessi negotium ut assurgat necesse est, dextrum enim & affabrem compositionis formatorem medicamentum hoc desiderat, à cuius comparatione plures aut artificij industriâ, aut laboris sedulitate perterriti formidauêre, relictointerim medicamine, nihil hominibus solatij præbente, ni doctus id & peritus Pharmacopæus astruat. Est autem ita Pilularum harum structura delineata, ut ne minimus quidem error in Aloëdarij huius præparatione committi facilè possit. Etenim Ammoniacum omniū primò aceto Scillitico dissolui postulat, ut protinus diluatur, ac tenerrimè distractum cæteris iungi possit. Confunditur huic Myrrha aceto Rutaceo diluta, ut Gummata & lacrymæ propaginis quadam sorte sibi familiares ac propinquæ citiùs coalescant. His Aloë in Rosaceo Mucharo dissoluta, ut succus Resinis vicinus iungitur, cui succus Limonum ad calorem eius temperandum miscetur, cum Ammoniacum

Bdellij

Bdelij locum ſuppleat, & vitia hæmorrhoidas exacerbantia temperet. Nũc verò Agaricus & Rhabarbarum (hoc quidem jecori, illud pulmonibus ac pectori profuturum) ſuis ſuccis perfuſa, de quibus poſteriora Capita rationem ſunt redditura, compoſitioni junguntur, ac tandem Aromata quaſi ſales aut condimenta quędam, Crocus nimirum, Coſtus, Xyloaloë ac Marum ſuis quoque liquoribus madefacta compoſitionem perfectura ingrediuntur.

Liquores affuſi, qui vim omnem medicaminis aut præcipuam ſaltem prolexêre, non ſunt primâ vice alitèr niſi ſola inclinatione transcolandi: ubi autem extillatione factâ pharmaci cremor in fundo reſederit, tranſtillatus humor prioribus fæcibus redditus reſiduum virtutis extrahat, cui poſt colaturam factam leuis quoque expreſſio concedenda, & abſtracto liquore chyliſma lege artis in cucurbitæ area cogendum, cuius quidem doſis dupla eſſe

esse poterit; est enim prioris extillationis posterior pedissequa, licet non minus in effectu valeat, dumodo id quod in subtili virtute prioris extractationis secundæ deest, duplicatione ponderis in secunda resarciatur.

Aloëdarium autem istud cùm non comodius quam pilulari formâ effictũ ventrem intrare queat, idcircò eadem effigie id ipsum præstamus integrum, nullis alioquin tam acerba & amara si alitèr ageretur voraturis. Tu autem candide Lector, hæc quæ in præsenti scripsimus, tibi data reputa, vbi nè scrupulum quidem sine ratione, experientiæ autem expertis ne tantillum quidem comperies: attamen tuo consilio hæc ipsa castigare & emendare poteris; si meis curis labores tuos subiunxeris.

Nec sunt suo honore fraudandi cæteri, qui similia Aloëdaria longo ac fælici vsu comperta, in communem vsum transtulêre, inter quæ excellunt Pilulæ Angelicæ Nobilis & Clarissimi

viri Domini D. Baieri Francofurdensis, itemq; Balſamus Aloëticus Quercetani, nec non maſſa pilularis à Venetis olim ad nos deportari ſolita quę iam modo in vrbe hac noſtra dextrè parari conſueuit. Verùm cedunt hæc omnia in DEI omnipotentis honorem ac proximi vtilitatem, dignum enim & iuſtum eſt, vt largitor omnium bonorum per opera manuum ſuarum, laudetur ac benedicatur cui honor in ſæcula.

Caput ſecundum.

DE MARO.

MARVM, Græcis Μάρον, herba eſt ſurculoſa, flore Origani, ſed folijs multò candidioribus, flore odoratiore natura Siſymbrij, ſubaſtringens, & modicè calefaciens, prout Dioſcor. lib. 3. cap. 4. Oribaſius lib. 11. Collect. Medicinal. in litera M. plurimam eam ad Magneſiam & Tralles naſci ſcripſit. Eſt porrò Magneſia Plinio lib. 5. Nat.

Mari natales.

hiſt. 29. auctore, Mæandri cognomine inſignis, in Ionia à Theſſalica Magneſia orta quindecim millia paſſuum ab Epheſo diſtans. Marcellus Virgilius Marum ſiſymbrion eſſe voluit, Hieronymus Tragus ſylueſtrem Maioranam, Manardus Sampſuchi ſpeciem non iniquè arbitratur, Auicenna Marrhubium, Apiaſtrum ſeu Meliſſophyllon & Bugloſſam confundere videtur. Attamen reuera Marum Amaraci ſpecies eſt nobilior, vnde aliqui Amaracum Maioranam magnam, Marum verò alteram nobilem & quàm maximè odoratam ſtatuerunt. Hac de re Galenus lib. 1. de Antid. in conf. Magmatis Hedychroi ſic ſcribit: *Hæc autem Hedychroi Magmatis conficiendi ratio, veluti diximus, ab Andromacho per manus multorum ad nos vſque peruenit, nam quas alij conſcripsère aliqua in re ab hac noſtra differunt; quæ ſiquidem Hedychroi deſcriptiones ab alijs traditæ ſunt, qui medicamentorum experientiæ dant operam, rerum iniectarum pondere ab hac euariant, aliæ*

Galeni locus de Maro lib. 1. de Antidotis

verò neque Marum, neq; Amaracum prorsus habent, quædam alterutrum tantum continent, neque enim duo hæc unguentarij omnes noscunt, eò quod herbas solùm Creta aduectas emant & earum semina atque succos. Ego verò & has duas herbas scio in Asia nasci at in alijs quidem regionibus raras esse, sed in Cyzico frequentes. In Italia quoque ut & alias quasdam herbas, ita & Amaracum vidi, qui odore multum à Maro superatur, Marum enim valdè redolet. Hæc Galenus.

Mari vires.

Aromaticam hanc herbam pluribus ijsq; præclaris dotibus insignem esse non odor modò, sed & sapor eius patefacit ac ostendit; eam autem inter Cephalica medicamenta haudquaquam postremum locum obtinere quisquam censeat, conducit hæc enim vel assumpta, vel masticata morbis cerebri frigidioribus, Apoplexiæ, Paralysi, Spasmo, Vertigni, Tetano, sensuum obfuscationibus, & id generis malis, quibus egregiâ suâ vi potentèr resistit, aurium dolores ac sonitus tol-

lit,

lit, pituitam à capite detrahit ac cerebrum abstergit, spiritusq; animales reficit ac redintegrat. Aperit insuper, attenuat, digerit, roborat, & anhelandi difficultatem expedit, stomacho quouis modo vel assumpta, vel admota salutaris ac pectoris morbis aduersa. Quin etiam hæc ipsa iecinorosos, hepaticos ac lienosos adiuuat, præterquã enim quod obstructiones viscerum aperit, ea ipsa roborat ac firmat: uteri præterea frigidis malis succurrit, & flatus crassos siue in intestinis, siue alibi in corpore oberrauerint, dissipat, auxiliatur proindè ijs quos tormina vexant, aut qui Colicæ tormenta patiuntur; incipientem hydropẽ ac tympanitida prohibet, ac ijs quos vrinæ difficultas tenet, opem fert, potestq; ea omnia longè potentiùs, quæ Maiorana nostra (quæ à Maro denominationem duxisse videtur) efficere valet.

Habet sanè Marum omnes Amarici vires, quas Poëta sic carmine complexus est.

 Torri-

Torrida si neruis & Amaracus apta cerebro,
Hanc sitiens semper non minus optet hydrops,
Vrinæ & tumidis reserat spiracula ventis;
Hanc cui sit matrix ægra puella colat.

Marum qua de causa Aloedario huic sit inditum.

Itaque & Marum ex omnibus plantis nostro singulari delectu Pilulas has adornat, quibus vires iam commemoratas tribuit, herbula capiti, pectori, stomacho, intestinis, vesicæ, vtero, ac neruosis partibus prospectura, & partes præcipuè animales roboratura, cui & natura amaritudinem quandam eamq; aromaticam indidit, cuius dote putredinibus non minus resistere potest, corpori humano ruinam minaturis.

Caput tertium.

DE COSTO.

CVM variæ Costi species, colore, sapore, ac natiuo solo, aut patriâ seu regionibus in quibus is nasci traditur, differentes, ab auctoribus diuersim

descriptæ

descriptæ legantur, fueritq́; hucusque magna inter Medicos lis & controuersia de legitimi Costi notis, & quibus indiciis verus à falso dignosci posset: operæ pretium erit, quisnam verus Costus sit Dioscoridi quondam agnitus, disquirere. Extat enim Costus Arabicus, Indicus, Syriacus, itemq; peregrina alia forsitan Helenij Comaginei radix pro Costo sæpiùs diuendi solita, quam præfatus Dioscorides pro Costo emptoribus fraudulentèr obtrudi, ac pro vero Costo supponi scripsit lib. 1. cap. 15. *Diuersæ Costi species.*

Duplicem hucusque Costum officinæ Pharmaceuticæ tenuerunt, dulcem nimirum & amarum, cum interim nemo videat, quomodo Costus aliquis dulcis esse queat, utpote in quo insignis amaritudo & acrimonia desideretur, & is à mordicitate cõmendari soleat, prout versus sonat *Costus officinarum duplex.*

Nardus odore beans, & mordens Costus Amomũ
Versicolorq́; Aloes lignum, &c.

Itaque fatuam quandam radicem,

& ſapore vel acrimoniâ carentem pro dulci Coſto nonnulli hucusque coluerunt, quod ſi autem notas eas, quas Dioſcorides in vero Coſto requirit, diligentèr expendas, omnem certè Coſtum amarum eſſe debere deprehendes: complures hæc indicia in Coſto requirentes Zedoariam maiorem pro Coſto Syriaco aſſumpsêre, quam etiã nosipſi olim loco Coſti veri paulô minori efficaciâ Theriacæ indidimus. Durauit autem hæc cum errore controuerſia tamdiu, donec per longas & prolixas maritimorum itinerum fatigationes, verus nobis Coſtus à paucis nunc annis innoteſceret, quo nũc abundè gaudemus, omnes eas notas habente, quas Dioſcorides loco citato clarè deſcripſit: eſt enim eximiâ odoris ſuauitate præditus, candidus, leuis, amarus, acris, & aromaticus; Hunc præſtant nauigia, ſed corticis magis quam radicis ſpeciem prę ſe ferentem, eſt enim ad modũ Cinamomi in cannas conuolutus, denſior tamen ipſo Cina-

Omnis Coſtus ut amarus ſit neceſſe eſt

Zedoaria maior pro Coſto ſubſtituta.

Coſti veri deſcriptio

Cinamomo ac durior, & ex paucâ flauedine albicans. Eum primo intuitu vulgus Cinamomum candidum aut Canellam albam dixit, adeò ut Germani quoque eum album Cinamomũ nominare hucusque soleant, cum dicunt Weisse Zimmetrinden. Veruntamẽ tam amarus & tam acris est hic Costus, ut eius mordicationem lingua masticantis vix ferat; præterea tam odorus ac sapidus, ut omnium aromatum sapores ac odores in se contraxisse videatur, habet enim acrimoniam cum Zingibere & Caryophyllis, amaritudinem cum Zedoaria & Calamo, feruorem cum Pipere, fragrantiam cum Cassia lignea & Cinamomo communem, quorum omnium sapores ac odores manducanti exhibet, à nullo vel vix ullo aromate hucusque superatus. Quondam optimum Costum ex Arabia delatum fuisse Dioscorides innuit, qui nunc in multis Indiæ locis, præsertim verò in Guzarate, & circa Amadabar, quæ in desertis sita est, nascitur, licet

Costi natales.

licet etiam olim ex India verùm nigricans fuerit delatus. Vide Garziam ab Horto lib. 1. cap. 35. Gal. 7. Simpl.

Huic igitur Costo, (cui ob notas omnes ab auctoribus priscis ipsoq; Galeno deprædicatas insignes ac varias quoque vires inesse quilibet eius usum expertus agnoscit) meritò in præparatione huius medicamenti fiduciam habemus, is enim præter alias insignes dotes potentèr calefacit, undè flatus crassos promptè discutit, segnitiē coctionis emendat, ciborum in ventriculo corruptionem prohibet, colicos dolores à frigore aut flatibus profectos placat, quin & uterinis malis auxilio est, menses & urinas ciens: viperarum morsibus ac venenis aduersatur, ut proinde antidotis conficiendis semper fuerit idoneus & summoperè ad horum confectiones expetitus. Pectoris inflationes ex Absinthiaco haustus tollit: valet etiam ad rupta & conuulsa, ac ventris insuper tineas pellit, nec non neruorum resolutiones illitu

Costi vires.

per-

persanat. Eo veteres corpora ante febrium accessiones perungere sunt soliti, ut corporis habitus hac unctione calesceret, rigores verò mitescerent.

Eum igitur in compositionem nostri Aloëdarij adduximus, ut non modò eximias suas vires medicamini huic tribueret, sed etiam ut (quoniam non nulla huic pharmaco purgantia, sed lenia valdè ac tardè aluum mouentia insunt) is eorum actiones exstimularet, ac suscitatos ab horum commotione flatus discuteret ac carminaret, quem adeò modestâ dosi medicamini huic indidimus, ut calefacere quidem sed adurere nihil queat; quomodo eũ crudis ventriculis ciborum coctionẽ respuentibus suprà modum auxiliaturum, ac intestinis distentis & exsufflatis præcipuam opem laturum confidimus, quod ipsum experientia ducti hucusque in usu huius Aloëdarij obseruauimus.

Cur Costus huic Aloedario inditus.

Caput

Caput Quartum.

DE CROCO.

Croci descriptio.

CRocvs, quem Callimachi Scholiaſtes παρὰ τὸ ἐν κρύει θάλλεσθαι, ideò quod bruma vireat, ſic dictum arbitratur, flos eſt plantæ cuiusdam è bulboſa radice, folijs Tragopogoni, anguſtioribus verò & numeroſioribus humi cubantibus poſt æquinoctium Autumnale emergens, Colchico Ephemero haud abſimilis, cuius flammea ſtamina in medio floris emergentia inſtar Antheræ primam inter flores laudem meruerunt. Huius varia ſunt genera natalis ſoli diſcrimine ſolumodo differentia, eſt enim Crocus Corycius, qui olim optimus habebatur, à Coryca, quæ promontorium Cretæ & portus Æthiopiæ eſt, ut Stephanus innuit, denominationē habens, cuius Martialis meminit hoc verſu,

Croci patria diuerſa.

Vltima Corycio quæ cadit aura croco.

Crocus Corycius.

Specum ibidem Corycium aut Corycum,

cum, quem Nymphæ incolerent, extitisse, veteres memoriæ prodiderũt, unde & Corycides Nymphæ dici solebant. Galen. in carmine Theriaces Androm. lib. 1. de Antidot. Crocum Corycium sic commendat.

Hinc superest Myrrhã Costumq; specuq; reuulsum
Corycio, fragrans imposuisse Crocum.

Ouid. 1. Metamorph. Corycium antrum Parnasso monti (qui biuertex dicebatur) adscribere visus est, cum ait:

Mons ibi verticibus petit arduus astra duobus
Nomine Parnassus, superatq; cacumine nubes.
Hic ubi Deucalion, (nam cætera texerat æquor)
Cum consorte thori parua rate vectus adhæsit,
Corycidas Nymphas & numina montis adorat,
Fatidicamq; Themin, quæ tunc oracla tenebat.

Parnassi descriptio

Secundam bonitatis laudem merebatur Crocus Lycius ex Olympo monte decerptus, dein Cyrenaicus ex Cyrene, tum verò Centuripinus ex Sicilia petitus, inde Aquilanus ab Aquila Vestinorum urbe adferri solitus: nunc præstantissimum Orientalem nominatum Germania nostra ex Austriæ & Pan-

Crocus Lycius, Cyrenaicus ac Centuripinus, itẽque Aquilanus.

Crocus Austriacus.

Pannoniæ seu Hungariæ finitionis regionibus nobis suppeditat. Est & Crocus διάλευκος, in medio pallidus, sed minoris efficaciæ ac effætarum virium, ut enim Crocus saturato rubore turgeat, & abundè tingat, necesse est: unde forsitan sanguis Herculis putatus est, ut est apud Dioscorid. lib. 1. cap: 25. Colorem eius tangit Virgil. 4. Georg. inquiens,

Crocus sanguis Herculis putatus.

Et glaucas Salices, Casiamq; Crocumq; rubentem.

De Croci diuersis generibus aut potiùs speciebus ita Plin. lib. 12. cap. 6. *Prima nobilitas Cilicio Croco, & ibi Coryco mõte, dein Lycia monte Olympo, mox Centuripino Siciliæ. Aliqui Phlegræo secundum locum dedêre. Gaudet radix eius calcari & atteri pede, pereundoq; melius prouenit;* hæc Plinius. Vnde Carmen.

Pulchrior ut crescat, teritur crocus, ô furor ingens,
Lætior ut poßis surgere, velle premi?

Est & Galliæ Narbonensis regio Croci fertilitate celebris, qui olim ex Ægibus Ætoliæ copiosus asportabatur. Vide Herodot. lib. 8. Dionys. lib. 1. Antiquit.

Crocus Gallianus.

quit. & Srrabonem lib. 9. Ciliciæ huic, ex qua regione laudatiſſimum quondam Crocum petitum eſſe Plinius loco iam citato innuit, quæ à Cilice Agenoris filio ſic dicta eſſe creditur, præfuit olim Cicero Prætor. Qua ſuper re lege Herod. lib. 7. Plinium, Ptolomæũ lib. 5. cap. 8. Strabonem, Ammianum, Solinum, & R. P. Raderi Societatis Iesv doctiſſima & accuratiſſima in Martialem Comentaria, præſertim ad Epigram. 3. lib. ſpectacul. ſeu Amphitheat. Cæſ. quod veteres ſparſionibus ex Croco paratis irrorare ſunt ſoliti: quã quidem ſparſionem Græci κρόκον ῥαινόμενον, Latini verò, imbrem odoratũ ex aqua (ut eſt apud Apuleium & Antonium Muſam apud Senecam) aut vino, in quo Crocus diluebatur, paratum dixêre. Martialis hanc aſpergine que ſpectatores velut imber irrorabat, nimbum vocauit loco citato, cum dixit: *Aſpergines ex Croco parata.*

Feſtinauit Arabs, feſtinauere Sabæi,
Et Cilices nimbis hîc maduêre ſuis.

Et

Et alibi:

Lubrica Corycio quamuis ſint pulpita nimbo.

Ad quod item Poëta alius alluſit hoc carmine.

Hoc rogo non melius quàm rubro pulpita nimbo
Spargere, & effuſo permaduiſſe Croco.

Erant enim in amphitheatris, circis, ac etiam ſtatuis occultæ quædam fiſtulæ ſeu tubi hinc inde ea arte diſpoſiti, ut odoros liquores leniter in ſpectatores ſubinde eiacularentur, eosq; ſuauiſſimi madoris aſpergine irrorarent, ut odoris gratia perfuſi recrearentur & hilareſcerent. Ouidius liquidum crocum, Propertius ſollemnes crocos & preſſuram croci vocauit. Qua de re vide ſupra cit. R.P.Raderum lib. 5. Epigr. 26. fol. 368.

Fabula Croci.

Galenus fabulam narrat 9. de Compoſ. med. de Croco puero, cuius ſanguis in hunc florem verſus ſit. Eiuſdem etiam meminit Ouid. 4. Metamorph.

Et Crocum in paruos verſum cum ſmilace flores.

Aliqui ſcribunt Crocum adoleſcentem à Mercurio in diſci ludo, illapſo in caput

caput adoleſcentis diſco interfectum, & ex eius ſanguine florem natum, unde Camerar. in Carmine,

Flauæ ſunt comæ iuuenis beneolentia fila
Fuſo ab Atlantiada nata cruore deo.

Et Philo Tarſenſis Philoſophus & Medicus antiquiſſimus, in ſuo Medicamine quod Philonium Tarſenſe inſcribitur, Crocum metaphorica locutione ſic indigitat, ac tectè fabulam inuoluit, inquiens:

Spirantem & rutilum pueri crinem accipe, cuius
Mercurii in plantis ſanguinis unda micat.

Medicamenta veterum ex Croco parari ſolita

Ex Croco veteres varia remediorum genera parare conſueuerunt, variæ enim apud auctores leguntur vnguenti Crocini, item & Crocomagmatum deſcriptiones, de quibus vide Æginetam lib. 7. cap. 12. Dioſcorides unguento ſuo Crocino calefaciendi, ſomnum alliciendi, pus mouendi, ulcera purgandi, uterinas præcluſiones reſerandi, concoquendi, emolliendi, humectandi, & permulcendi vires attribuit, quod tamen aliter quoque Paulus

lus loco citato componi ſcripſit. Quoad Crocomagmata. Galenus 2. de Antidot. Crocomagma ſic deſcribit.

Crocomagma ſi habere bonum cupis,
Miſceto diligentèr hæc cuncta ſimul:
Primùm Cilicij drachmas centum Croci,
Myrrhæ dimidium pinguis, inde Roſæ
Tantundem ſiccæ; poſt amyli candidi,
Et gummi drachmas bis quinque & viginti.
Cuncta hæc tuſa atque excuſſa bene
Vino Coo inſperge parum,
Vbi ſatis maduerint, finge rotas,
Sicca, utere ut bono cum opus fuerit.

Crocomagma ex Galeno.

Sed longè alitèr Damocrates in verſibus, quam deſcriptionem Aetius quoque habet lib. 2. cap. 196. & lib. 6. cap. 50. & lib. 14. cap. 50. Meſue ſuos quoque componit trochiſcos Crocomagmatis. Optimum id Crocomagma eſſe ſcribit Dioſcorides, quod odoratum foret, modicè myrrham olens, graue, nigrum, ligni expers, læue, ſubamarũ, quod Croci colorem redderet, guſtatumq; vehementer linguam ac dentes inficeret, colore aliquot horis permanente, quale quod ex Syria deportabatur, erat. Poetas etiam Croco elegan-

Optimum Crocomagma

gantiā tribuisse patet ex lib. 1. Æneid. ubi Virgil. elegantem vestitum describere volens ait,

Et circumtextum croceo velamen acantho.

Sunt qui Trochiscos Hedychroos ob grati iucundiq; coloris energiam sic appellatos existiment, unde Galen. lib. 1. de Antidot. in carmine Theriaces Andromachi ad Neronem de Hedychroo,

— — — tantum medicaminis eius.
Quod grati nomen magma coloris habet.

His adstipulatur Maranta Andromachum de Hedychroo loquentem habens fautorem eo carmine, quod habetur lib. 1. de Antidot. cap. 17.

Magma quod Hedychroum læto dixere colore,
Aspalathi drachmis Asariq; Mariq; duabus
Constat, nec plures attollit Amaricus illis,
Tres Calamus, latè suaues qui spargit odores,
Tresq; Arabū paßim qui creuit Iuncus in aruis,
Tres Costum redolens, tres toto cognita Ponto
Phu quibus æquale fragrantia Cinnama pondus
Et lachrymæ & sarmenta dabunt quæ Balsamus edit.
Rursus sex Folium drachmas, sex Indica Nardus

Hedychroum magma læto colore perfusum dicitur ob Crocum qui ingreditur.

Sex Casiæ Calami, sex Myrrhæ gutta leuabit,
Sexq; Croci flores, bis sex attollet Amomum;
Mastiche solidā tantū trahet ultima drachmā.
Omnia tu vino simul hæc coniunge Falerno.

Aliâs Crocomagma unguenti Crocini fæx fuit, & retrimentum quod unguento ex Croco & reliquis aromatibus expresso supererat, ac in pastillos cogi & in multos annos ad varios vsus vtilitèr asseruari solitum fuit. Erat & celeberrimum quondam Crocomagma Mendesium in Ægypto (ubi Mendes colebatur) inuentum, quod ab Ægineta lib. 7. cap. 20. describitur. Constabat id oleo Balanino, Myrrha, Cassia, Terebinthina & Cinnamomo, ubi & oleum Crocinum describitur. Verum porrò Crocomagma (ut ex Galeno colligitur) quod ex Damocratis traditione parari consueuit, conficitur ex Croci drachmis viginti quinque, Myrrhæ & Rosarum aña. drachmis duodecim semis. Amyli, Gumi Arabici aña. drachmis septem semis cum vino Chio in pastillos formatis. Vide

Crocomagma Mendesium.

Phar-

Pharmacopæiam Auguſtanam in claſſe Trochiſcorũ fol. 157. ubi & trochiſci de Croco Nicolai, ex Croco, Roſis, ſemine Ammeos, Myrrha & ligno Aloës parati deſcribuntur. *Trochiſci de Croco Nicolai.*

Atque hæc de Croco obitèr dicta ſint, nunc vires eius examinemus, & quid de eius virtutibus nõ priſci ſolùm ſed & neoterici ſenſerint, audiamus. Nonnulli eum ſupra cælos locarunt, ut qui ſub Iouis dormientis capite quãdoque emicuerit: alij eum catalogo venenorum certa tamen doſi adſcriptum, infamem nonnihil reddiderũt. Hinc Dioſcorides cap. 25. lib. 1. de Croco ſic ſcribit: *Lethalem Crocum dixerunt, ſi trium drachmarum pondere bibendus detur; ſed quod verum ſit, maturat Crocus, mollit, leniter adſtringit, urinam cit, & amabilem coloris bonitatem facit: arcet idem crapulam cum paſſo potus. Inungitur contra oculorum deſtillationes, ſiſtitq; eas ex humano lacte inunctus. Miſcetur preterea utilitèr potionibus contra intrinſecas. Miſcetur & his, quæ fœminis priua-* *Croci vires ex Dioſcoride.*

 tim

tim ad locorum suorum & in utroque sexus sedis vitia subijciuntur & illinuntur. Venerem stimulat, sacrorum ignium inflammationes inunctus lenit. Hęc Dioscorid. Galenus porrò lib. 2. de Comp. med. secund. loc. Crocum lætitiam adferre atque ob id medicamentis cordialibus dextrè ac meritò indi scripsit, cui vim quandam emplasticam ac cõcoquentem lib. 7. med. simpl. attribuisse legitur. De eodem hortus philosophicus: *Crocus ita recreat cor, ut digito annulari sinistræ manus affrictus confestim ad cor penetret, tanta est illi cum corde societas.*

Crocus cordiale est medicamentũ. Sanè Crocus præcipuè cor roborat, venenorum & pestis contagia arcet, unde extat Electuarium de Croco & Ouo Imperatoris. Icterum quoq; pellit, ac urinam & menses euocat, memoriam fulcit, coctionem promouet, partus adiuuat: pectori, pulmonibus, jecori, vesicæ & ventri doléti prodest. Inditur collyrijs oculorum rheumata curantibus, tumores duros ac inflammationes reprimit ac dissipat. De hoc Bapti-

Baptiſta Fiera in Carminibus medicis.

Fama vetus taceat, cedant pulmenta Luculli,
Cœna coronata eſt plenior iſta croco,
Hic Cilices redolent ignita cacumina florum
Rubra, ferunt cordi gaudia ſumma tuo.
Si mala ſunt capiti ſegnes ducentia ſomnos,
Illa decor, ſtomachus, triſteq; pectus amant.
Si bibit iſta vorax poterit torpere palatum
Ieiunæ hæc verita eſt ſedula cauſa famis.
At ventrẽ oblectant vuluã reſerantq; tumentẽ,
Hæc ede, ſi riſus expetis aſsiduos.

Auget enim in tantum ſpiritus, ut præ lætitia homines nimio eius vſu necare putetur, præ cæteris vero familiaris admodũ pectori exiſtit, unde Cardanus in conſil. de ſpirandi difficul. ait. *Crocus pectori familiaris.* *Crocus eſt anima pulmonis, & eo ſolo multos liberaui anhelosôs, inter quos ſocrum Cæſaris de Comitibus, quæ tantam paſſa erat per duos menſes ſpirandi difficultatem, ut intra paucas horas moritura videretur.* Eſt reuera Crocus adeò thoracis affectibus amicus, ut ſint qui ad ſcrupulum ſemis atque etiam unum cum dimidio Moſchi grano, & vino optimo calido propinan-

pinando, aſthmaticos curauerint, prout teſtatur Ioachimus Camerarius in horto de Croco.

Itaque & Crocus meritò in his noſtris Pilulis ſubſiſtit easq; condecorat, quem & Ruffus Epheſius & Auicenna in pilulas Peſti aduerſaturas adduxerunt. Is enim humores citra motum aut agitationem rectificat & complanat nil quidquam inflammans, ſpiritus interim puros ac lucidos reddit, infirmos eosdem reficit, defectos reſtituit, abolitos regenerat, à quo cordi & pectori familiaris opitulatio, maſſæ verò ſanguineæ depuratio ac humorum æquabilitas ad ſanitatis ſymmetriam plurimum faciens, ac neceſſaria, omninò expectanda & bona planè fide obtinenda, unde nec hunc ipſum Crocum Pilulis his deeſſe voluimus eximias ſuas in his vires obtenturum.

Caput Quintum.

DE AGARICO.

AGARICVS, Cedri aut Laricis fungus ab Agaria Sarmatiæ regione nomen sortitus has quoque Pilulas condecoraturus accessit; is enim inter cardiaca remedia iam olim adnumeratus Dioscoridi ac reliquis antiquioribus Theriacæ aut Alexipharmaci vires obtinuisse credebatur, quem nec Andromachus in magna illa ac sollemni Theriaca prętermittendum censuit: hunc igitur medicamentorũ ad fabricam huius nostræ Hieræ pilularis confluentium census admisit, vermes necaturum, cordi opem laturum, corporis habitum vegetiorem redditurũ, colorem eius viuidum præstiturum, turbidos succos exhausturum, ac inde vegetiorem hominem effecturum. Peculiaritèr verò Agaricus cerebri & pulmonum excremẽta euacuat, viscera exonerans, infarctus eorum expedi- *Agaricus unde dictus.* *Agarici vires.*

ens, obstructa liberans, acidum ructantibus utile pharmacũ prout Ruffus scripsit; tutum præterea omni ætati remedium existit, unde forsan Democritus Agaricum medicinam familiæ dixit, quod scilicet tutò ac securè quilibet inter familiares pro familiari securo ac domestico medicamento eo uti queat, aut quia is tanquam pater familię (ut doctissimus Fallopius innuit) omnes partes iuuet.

Agarici natales. Olim Agaricus ex Sarmatia per Illyriam, & ex Galatiâ Asiam, & Ciliciâ Alexandriam atque inde Venetias deuehebatur, quem inde mercatores petere, ac in Europam ferè totam distrahere solebant: nunc auctis ingenijs & ea quæ penè oculos sunt tandem cernentibus Tridentini montes, Galliæ Delphinatus, imò & Rhetorum, Noricorum Vindelicorumq; tractus eundem tam copiosè suppeditant, ut eum etiam exteri à nobis iam dudum petere didicerint.

Eligatur autem Agaricus candidissimus

simus leuissimusq́;, quem fœminam dicunt, sitq́; is rarus, friabilis, primo gustu dulcis mox amarus; etenim masculei sexus, qui esse putatur, densus est & grauis ac pusillus ad renis modú compactus, aut caudici arboris propè adnatus, à glandiferarum arborum fungis parum distans, quibus sclopetarij ad metam plumbeos globos excussuri ignem prodendæ flammæ idoneum excipiũt (vulgo Fewrschwam dictus) sed ad medicinas aut medicaméta quæuis inutilis, cùm præsertim Ægineta lib. 5 cap. 64. Agaricum nigrum inter grauissima venena recenseat, ipsumq́; Veratro albo nec non Thapsię & Elaterio similẽ faciat, venenosum planè ac naturæ penitùs formidabilẽ. De hoc audiendus Mesue sic scribens: *Agaricus est ex medicinis magni iuuamẽti, cuius ortus est secùs arbores magnas, quibus iam accidit corrosio & putrefactio. Et generatio est sicut generatio fungorum, propter quod quidam existimauerunt quod sit fungus, & videtur quod sic: & quidam dixerunt*

Agarici delectus.

xerunt, quod est sicut apostema factum per modum putrefactionis. Alius est masculus, & alius est fœmina. Masculus verò est malus, & est ille propriè qui est longus & niger, & grauis, & habens in confractis suis, sicut fila neruorum, & est durus & densus. Agaricus autem quem sapientes laudauerunt est fœmina, & est habens proprietates quinque bonas, & propriè ut sit albus & leuis, & velocitèr frangibilis, & porosus, & rarus valdè. Et ut appareat dulcis in primo gustu eius, deindè succedat ei amaritudo & stipticitas, & melior pars totius corporis est superior pars ipsius & stipes eius non est bonus, habens quasi semitas ligni putrefacti, & corrosum ex eo est malum. Est calidus in primo, & siccus in secundo, & est compositus ex substantia aerea posita in superficie ipsius à qua primo gustu sentitur dulcis, & ex partibus terreis subtilibus dantibus ei stipticitatem, in quibus adhuc dominantibus igneis est in eo de amaritudine aliquid. Et ipse quidem est subtiliatiuus, incisiuus & solutiuus naturæ, & carminatiuus ventositatum grossarum, & aperitiuus oppilationum omnium.

Mesue locus de Agarico.

omnium. Pauci nocumenti dixerunt illum, nisi quia imprimit læsionem in visceribus debilitans ea, quare indiget permixtione abstergentium cum ipso, ut non profundetur eius virtus in ipsis totalitèr, sicut dixerunt sapientes: verùm est debilis & tardans operationes suas, inquit Dioscorides. Tarda est & debilis eius operatio, sed incolumis propterea quod in ipso ex dulcedine & stipticitate aggregantur partes conuenientèr: verùm vigoratur eius operatio si addatur ei tertium ipsius sal gemmæ, & fiant ex eis trochisci cum Secaniabin. Et dixit Humain Mellicratum iunctum ei vigorat operationem suam. Et dixit Hali. Si ex eius VI. parte ipsius Keisim aut Dauci, & quarta ipsius Sal gemmæ fiant trochisci, cum viscositate Polypodij recentis fit mirabilis consecutio operationis ipsius ad ea quæ oportet. Et dixit Iudæus. Cum Oxymelle squillitico magnificatur operatio eius, & dixit adhuc: Aliquid virtute acutum admixtum ei est ex addentibus uirtuti ipsius. Et Galen. dixit. Fiant trochisci ex eo cum vino infusionis Zingiberis, in quo puluis ipsius sæpe submergatur & fiet

fiet operatio eius completa. Et ex rebus sibi additis vigorantibus ipsum est spica & aqua casei, & propriè sumpta ex capris, & scito, quod de decoctione & trituratione rem sustinet mediocrem. Solutione educit phlegma grossum & choleram rubeam. Et dixit Galen. Solutione educit utramque choleram & phlegma, & humores viscosos grossos & putridos. Et eius proprietas est mundificare cerebrum, & neruos, & membra sensuum & lacertos, & educere materias quæ sunt in nucha & finibus eius: & mundificare pulmonem, & pectus ab humoribus viscosis & putridis: & mundificare stomachũ, hepar splenem, renes matrices mulierum: & educere materias à iuncturis, propter quod vocauit Democritus Agaricum medicinam familiæ, quia ad singularum partium corporis commoditatem se habet, & valet ad omnes dolores intrinsecos corporis. Et est medicina mirabilis ad sodam antiquã, epilepsiam & vertiginem propriè: & confert etiam maniæ, melancholiæ, & ægritudinibus & apostematibus cerebri. Et est ex medicinis bonis asthmati & difficultatibus anhelitus,

halitus, ulceribus pulmonis & pectoris, & sanat dolores stomachi & viscerum. Et est medicina oppilationum & ægritudinum omnium quarum mater est oppilatio, sicut est icteritia propriè & hydropisis, & grossities splenis. Et confert dolori hepatis iuuamentum manifestum, & splenis similitèr & renum, & curat apostemata eorum. Et prouocat urinam & menstrua, & mundificat matricem: & usus eius aufert fœditatem doloris cutis acquirens ei colorem bonum. & est ex medicinis educentibus vermes: & confert etiam Sciaticæ & doloribus iuncturarum: & eius quidem iuuamentum ad febres antiquas diuersarum materiarum, & ad tipum earum magnum est, & propriè cum eo quod conuenit ex potibus. Eius contriti potio est à drachma una usque ad drachmas duas: & in decoctione à drachmis duabus vsque ad quinque. Conseruatur autem per annos quatuor. Hactenus Mesues.

Neque verô solus adcò Agarico fauet Mesuæ, cùm & Dioscorides eundem contra tormina, cruditates & ru-

pta

prævalere, necnon contusis & ab alto deuolutis utilitèr exhiberi scripserit, quem quoque suspiriosis, arquatis, jecinorosis lienosisq́;, imò & dysentericis ac urinam ægrè reddentibus, deinde verò cacochymicis, toto corpore pallentibus, acida ructantibus, sanguinem spuentibus, stomachi dissolutionem patiētibus, Comitialibus, ac Epilepticis, tabidis, & id genus alijs mirè prodesse docuit, hoc insuper addens, Agaricum venenorū esse antidotum; adeò ut si serpentes ictum vibrarint morsumq́; subfixerint, mirum ab eo auxilium sit exspectandum. Subducit & is coxendicis, Podagræ & Arthritidis fomitem pituitam, unde Poëta Franc. Port.

Si pituita parens Arthritidis humor in aluum
Sæpè ruat, pilulis quas cōdit Agaricus albens
Et reliquis quæ phlegma mouent. ——

Purgat enim Agaricus pituitam, quæ neruis alioquin impingeretur eósq́; offenderet, crassum simul tenuémq́; mucum licet paulò segniùs, nisi alio-

rum

rum adminiculo nitatur, euacuans. Hinc idem in Carmine.

Sin phlegma, aut flatus purgabit Agaricus albens
Infusus tenui citò vim reparante Lyæo.

Accelerant enim eius operationem quæ acria ſunt, ut Zingiber aut Ciña-momum, cuius locum Coſtus in his Pilulis ſupplet, nec non Sal gemmæ, vinum, oxymel cum omne, tum maximè Scilliticum; veteres enim Agaricũ cum oxymelle pręparabant, ſed inde natus eſt error ex vocabulorum ſimilitudine productus, cùm quædã Meſuęi exemplaria legant Tereniabin quod eſt Manna, cùm legendum ſit Secaniabin, id eſt, oxymel, id enim vetat ne Agaricus ob leuitatem ventriculo hæreat eumq; vellicet, aut tardiùs inteſtina permeet.

Adeſto igitur Agarice noſtras Pilulas ornature ac efficaciores reddidure, tu nobis caput, tu nobis aſperam arteriam, pulmones, thoracem neruoſq; expurga; tu vermes ſiue hi lumbrici, ſiue aſcarides fuerint, eijce, obſtructa

reclude, oppilata reſera, occluſas vias aperi, venenis reluctator: Lethargicos, Catalepticos, Vertiginoſos, Comitiales, Epilepticos, Incubo vexatos reſtitue, anheloſa ſuſpiria trahentibus liberiorem aëris hauſtum tribue, ſupprime ructus ſiue acidi ſiue amari fuerint, flatus carminato, ac ea quæ priſci de te polliciti ſunt fideliter ut familiaris medicina præſta, cùm ex Larice putredinem non ſentiente tu putredinem arcens ipſe ſis reſectus omnibus internis viſceribus profuture.

Caput ſextum.

DE MYRRHA.

MYRRHAM arboris in Arabia Ægyptiæ ſpinæ ſimilitudine naſcentis lacrymam eſſe apud auctores conuenit, hæc autem vel ab inciſa ſtirpe in palmeas tegetes defluit, vel in arboris trunco concreta legitur: etenim quæ ſpontè emanat, ac ex ipſo caudice

exudans

exudans ſtipiti gelata adhæreſcit, genuina & nobiliſſima eſſe meritò creditur, utpotè nullum adulterium perpeſſa, quam veteres Stacten dixêre, de qua in ſacris litteris Exod. 30. legitur: *Sume tibi aromata Stacten, & Onychia & Galbanum boni odoris, & Thus lucidiſſimum, æqualis ponderis erunt omnia, faciesq́ thymiama compoſitũ opere unguentarij, mixtum diligenter, & purum, & ſanctificatione digniſſimum.* Fuiſſe enim Myrrham olim ad unguenta quæuis præſtantiſſima expetitam, colligitur ex prædicto cap. mandante nimirum Domino Moyſi, ut eam unguento ſanctificationis adhiberet, cum inquit: *Sume tibi aromata primæ Myrrhæ, ſeu ſpontè fluentis, & electæ, quingentos ſiclos &c.* Eſt autem Myrrha prima puriſſima, unde in Canticis Cant. 5. *Labia eius lilia deſtillantia Myrrham primam,* utpotè probatiſſimam; quod epitheton etiam ſcriptura ibidem ſeruat, ubi ita legitur: *Surrexi ut aperiem dilecto meo,*

Vera Myrrha ſeu Stacte.

manus meæ stillauerunt myrrham, & digiti mei pleni Myrrhâ probatissimâ.

Myrrha laudatissima.

Myrrham hanc primam ac probatissimam (priscis Stacten dictam) veteres magno pretio conficiendis ferè quibuslibet unguentis idoneam redimebãt; etenim ut videre est apud Dioscor. lib. 1. Myrrha ad unguentorum diuersorum & plurimorum comparationem expetebatur, eoq; magis, quò laudatior hæc existeret & purior. Vnde unguentorum, quorum prioribus sæculis frequens usus erat, utpotè Susini, Narcissini, Crocini, Cyprini, Irini, Amaracini, Metopij, Mendesij, Cinnamomini, Nardini, Malabathriniq; cõpositionibus Myrrha indebatur, adeò ut unguenta (quæ Græcis Μύρα dicuntur) à Myrrha denominationem duxisse videantur, quibus Archilochus Μυρ̃ nomen imposuisse creditur. Dioscor. lib. iam citato cap. 62. Stacten forsitan à stillando nomen sortitam sic describit: *Stacte vocatur pinguitudo recentis myrrhæ cum exigua aqua tusæ & or-*

Dioscoridis de Stacte sententia.

gano

gano expressæ. Ea perquam odorata ac pretiosa est, ac unguentum per se facit, quod Stacte nominatur. Maximè probatur quæ nullam olei mistionem admisit, cuius minima portio compos est virium plurimarum. Hucusque Dioscorides. Stacte nunc in Mecha Arabiæ ex Myrrha exprimitur.

Magnæ hæc semper æuis omnibus æstimationis extitit, quam & reges inter thesauros locarunt, ac inter donaria obtulerunt Dijs ac hominibus placandis instituta; etenim Plutarchus de Alexandro Magno scribit, quod Leonidæ pædagogo centena Myrrhæ talenta miserit, ne parcius rem diuinam faceret. Et Iacob (*Genes. 49.*) mandauit filij, in Aegyptum profecturis, & annonam coëmpturis, ut ad obtinendam gratiam Iosephi, qui tũc Ægypti præfectus erat, eidem inter alia munera Stacten offerrent, inquiens: *Sumite de optimis terræ frugibus in vasis vestris, & deferte viro munera, modicum Resinæ, & Mellis, & Storacis, & Stactes, & Tere-* *Myrrha donariũ Regum.*

Tres Magi Myrrhã IESV Christo domino detulere.

binthi, & Amygdalarum. Sic Magi IESV Christo recens nato Aurum, Thus, & Myrrham muneris loco ex alienis oris deuectã dono sacrarũt, de quibus quidem Magis (qui apud Persas erant philosophi ac sacerdotes, aut reges extabãt, aut in reges eligebantur) ita scribit C. Iuuencus lib. 1. de Hist. Euangel.

Gens est ulterior surgenti conscia soli
Astrorum sollers, ortusq; obitusq; notare:
Huius primores nomen tenuêre Magorum.
Hinc lecti proceres Solymas per longa viarum
Deueniunt, regemq; adeunt, orantq; doceri
Quæ regio imperio puerum Iudæa teneret.
Progenitum, sese stellæ fulgentis ab ortu
Admonitos, venisse viam, quò supplice dextra
Exortum terris venerabile numen adorent.

Et paulò post,

Et postquam puerum vidêre sub vbere matris,
Deiecti prono texerunt corpore terram,
Submißiq; simul mox mystica munera promũt
Aurũ, Thus, Myrrhã, Regiq;, Deoq;, Hominiq;.

Per tria enim ista munerum genera, ut D. Fulgentius in Serm. de Epiphania ait, in uno eodemq; Christo & Diuina maiestas, & Regia potestas, & Humana mortalitas intimatur; Thus enim ad

ad sacrificium, Aurum pertinet ad tributum, Myrrha ad sepulturam. Vnde Io. Adelphus.

Tres Reges quærunt Dominũ, tria dona tulerũt:
Gaspar fert Myrrham, Thus Melchior, Balthasar Aurum.
Aurum dat Regẽ, verũ dant Thura Prophetam:
Myrrha sepulturam signat pœnamq; futuram.

Myrrha enim omnibus modis ad cadauerum condituram requirebatur, quamediante hęc ipsa à putredine & corruptione vindicarẽtur, cuius usum in sepulturis creberrimum fuisse innuit Martialis

Myrrha cadaueribus condiendis idonea.

Dum leuis arsurâ struitur Libitina papyro,
Dum Myrrham & Casiã flebilis vxor emit.

Et alibi:

Vnguenta & Casias, & olentẽ funera Myrrham:

ac si cuncta ferè funera Myrrhæ odorem præ se ferre, aut ipsamet Myrrhã funera olere diceret, quam prisci his adhibebant, ne vel defunctis ulterior interitus accideret, posteaquam eam in viuis senium retardare didicissent: etenim vel fuco solo ex Myrrha para-

to adhuc hodie fæminæ, vt perpetuò erugatæ persistant efficiunt, ac iuuentutem etiam iam nunc senescentes mentiuntur.

Myrrha inter thesauros Regum.

Sed ut illuc, vnde digressi sumus redeamus, inter pretiosos thesauros suos Myrrham reges locasse colligitnr ex sacris: ait enim scriptura de tribus Magis, *& apertis thesauris suis obtulerunt ei Aurum, Thus, & Myrrham.* Vnde Prudentius.

Hic pretiosa Magi sub virginis ubere Christo
Dona ferunt puero Myrrhæq; & Thuris, & Auri.
Miratur genitrix tot casti ventres honores,
Seq; DEVM *genuiße hominē regemq; supremū.*

Ex hoc Regum donario ac munere Maiorum pro senibus medicinā propagandæ vitæ dicatam Marsilius Ficinus lib. 2. cap. 19. de studiosorum sanitate tuenda fluxisse arbitratur, cuius perelegantem locum totum huc inserere libuit. Verba eius sunt: *Magi stellarum obseruationes, ad Christum vitæ ducem stella duce venerunt, pretiosum vitæ*

thesau-

thesaurum offerentes, Aurum, Thus, & Myrrham, tria dona pro tribus Planetarum dominis stellarum domino dedicantes. Aurum quidem pro temperamento Iouis, maxime omnium temperatum. Thus autem pro Sole præcipuè Phæbeo calore simul odoreq; flagrans. Myrrham denique firmantem corpus atque confirmantem pro Saturno omnium firmissimo Planetarum. Huc igitur omnes ad sapientes magos venite senes, munera vobis quoque vitam productura ferentes, quibus autorem vitæ quondam venerati traduntur. Venite senes inquam senectutem grauiter tolerantes. Venite & vos præterea quoscunque senectutis propemodũ aduentantis formido sollicitat. Accipite, precor, alacres vitalia dona. Sumite uncias quidem Thuris duas, unam verò Myrrhæ, Auri rursum in folia ducti dimidiã drachmæ partem, contundite tria simul, conflate, confundite in pilulas, aureo quodam mero: idq; tunc opportunè conficite, quando Diana propitio Phæbi vel Iouis gaudet aspectu. Sumite posthac thesauri tanti aurora qualibet portiunculam, ac exiguo perfundite meripo-

Magorũ medicina

Medicina magica p senibus.

 ripo-

ri potu, nisi forsan incaluerit æstas, tunc enim aquam rosaceam bibere præstat. Siquis autem inter vos calorem quouis tempore magis metuat, is Myrobalanum, Chebulã, aut Emblicã æqualem ad Thuris Myrrhæq; & Auri simul pondus adijciat. Hoc humorem proculdubio naturalem à putrefactione tuebitur. Hoc humoris resolutionem longiùs propulsabit. Hoc tres in vobis spiritus, naturalem, vitalem, animalem fouebit, confirmabit, corroborabit. Hoc rursum vegetabit sensum, acuet ingenium, memoriam conseruabit.

Neque verò sanis solùm corporibus hac ratione conseruandis, sed & mortuorum cadaueribus condiendis, & à putredine vindicandis (ut suprà monuimus) adhibitã esse Myrrham constat, quando Iosephus ab Arimathia ad condiendum corpus Domini tulit *Aloes & Myrrhæ libras quasi centum*, sic enim, scripturâ teste, *mos erat Iudæis sepelire*, ut si viui homines ex hac aura discessissent, cadauera saltem incorrupta in longam dierum seriem ac tem-

porum

porum quandam æuiternitatem seruarentur. Vidimus hîc Augustæ in officina pharmaceutica eximij viri dñi Israëlis Telotti Pharmacopæi mumiam, seu cadauer penè integrum, Cairo ad nos allatum, cujus ossa adeò erant & integra, & alba, imò candidissima, vt ne cariem vllam, vel minimam teredinem senserint, quod præ cæteris Myrrhæ adscribimus, quæ partes potissimùm solidas (vt infrà dicetur) conseruat ac tuetur. Sed & pannus, quo cadauer hoc inuolutum erat, (fuit enim cadaueri sępius circumductus) nullatenùs computruerat, sed substantia cadaueris ac quondam carnis, quę vi conditurę in mumiam transijt, firmitèr adhærens integer spectabatur, cùm tamē credibile imò probabile ferè sit, ante sesquimillia annorū cadauer hoc humatum fuisse, nam post vastatam Hierosolymam disiectis Iudæis vix quemquam eo more conditum ac sępulchro mandatum fuisse nemo facilè crediderit.

Itaque

Itaque & tres Magi (quorum paulò ante meminimus) Myrrham secum inter oblationes ac munera sua tulêre, eamq; IESV Christo, vt homini pro salute nostra mortem oppetituro sacrarunt, ac si eius sepultura Myrrham quandoq; esset desideratura, cùm eidem Aurum ut Regi, Thura verò eius diuinitati obtulissent. Hinc Sedulius Presbyter lib. 2. Carm.

Aurea nascenti tulêrunt munera Reges,
Thura dedêre Deo, Myrrhã tribuêre sepulchro.

Myrrha autem (prout ex citato Dioscorid. loco patescit) vt odorata sit necesse est, quam amaro quoque sapore præditam esse conuenit; his enim notis ab ea quæ fraudem passa est, dignoscitur. Vnde odorem eius scriptura pluribus in locis commendat, vt in lib. Sapient. *Quasi Myrrha electa dedi suauitatem odoris*. & de sponsa in Canticis Cant. legitur. *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus Myrrhæ & Thuris, & uniuersi pulueris pigmentarij.*

Pigmen-

Pigmentarios autem pulueres & unguenta ad corporis decorẽ & compturam, ac delicias ex aromatibus componi ſolita fuiſſe liquet ex Salomonis Cant. *Emißiones tuæ paradiſus malorum Punicorum cum pomorum fructibus, Cypri cum Nardo, Nardus & Crocus, Fiſtula & Cinnamomum cum uniuerſis lignis Libani, Myrrha & Aloe cum omnibus primis unguentis.* Quin & in Pſalmis odor Myrrhæ cõmendari videtur his verbis: *Myrrha & gutta, & Caßia à veſtimentis tuis.* Et in Cant. *Faſciculus myrrhæ dilectus meus inter ubera mea commorabitur.* Et iterum: *Vadam ad montem myrrhæ, & ad collem thuris.* Hæc enim ſemper inter aromata numerabatur, cui ſacræ literæ teſtimonium perhibent, 5. Cant. *Meſſui myrrham meam cum aromatibus.* Introducit Salomon animam ad Sapientiæ amplexum huius ſuauitate odoris pellectam Prouerb: 7. *Intexui funibus lectulum meum, ſtratui tapetibus pictis ex Aegypto, aſperſi cubile meum Myrrhâ & Aloe, & Cinnamomo.*

Pulueres Pigmentarij.

mo. Atque hæc de Myrrhæ odore ex ſacris.

Fragantiam Myrrhæ poëtæ quoque agnouerũt, quando eam ab vnguentarijs in luxum traductam carpunt, iuxta illud Horatij Carm. lib. 1. Ode 38.

Perſicos odi puer apparatus.
--- & Aſſyriam redolentia pectora myrrham.

Et Martialis 2. Epigr. 10. inuehitur in Poſthumum, quod myrrham oleret, ac compturæ corporis nimiũ ſtudium impenderet, inquiens:

Eſſe quid hoc dicam, quod olent tua baſia myrrhã,
Quodq; tibi eſt nunquam non alienus odor?
Hoc mihi ſuſpectum eſt, quod oles bene, Poſthume, ſemper:
Poſthume non bene olet, qui bene ſemper olet.

Myrrha amara ut ſit oportet

Amaritudo præterea Myrrhæ, eius bonitatem prodit, quò enim hæc amarior, eô ſyncerior, purior ac magis legitima haberi debet, videturq; Myrrha aliquibus nomen ab Hebræo vocabulo MOR ſumpſiſſe, nam MAR amaritudinem ſignificat. Vnde inter afflictiones innocẽti Seruatori noſtro IESV Chriſto

Christo illatas, Myrrham filio Dei potui latam esse recenset Marcus cap. 15. amaritudinis quippe causa vino mixtam: *Et dabant ei bibere myrrhatum vinum*, quod quidem vinum adeò amarum fuisse, vt felle mixtum reputaretur, Matthæus indicat cap. 27. inquiens: *Et dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum*. Hæc itaque ex sacris depromere libuit, vt Myrrhæ conditiones rectiùs intelligerentur, de qua Ethnici, præsertim verò Poëtæ varia fabulosè senserunt & tradiderunt. Finxerunt enim Myrrham Cinyræ Cypriorum regis & Cenchreidis filiam, quam ob id Columella Cinyreiam virginem appellauit hoc versu:

Et lachrymas imitata tuas Cinyreia virgo.

Hanc ob incestum cum parente commissum scribunt non vitæ solùm tædio aut fastidio lucis, sed & mortis metu compulsam, postquam in Sabęam profugerat, deos exorasse, ut ex hoc orbe si non penitùs sublata foret, tamen eatenùs inter mortales versari posset ne agnosce-

Fabula de myrrha

agnoſceretur, aut cęteris ob patratum facinus patefieret, atque ne vel in poſterum ſuperſtes viuos, vel fato functa mortuos offenderet; cuius precibus cùm dij añuendum decreuiſſent, eam in Myrrham arborem transformaſſe. Quam hiſtoriã Ouid.10.Metamorph. ſic deſcribit.

Locus Ouidij de Myrrha.

Vota ſuos habuêre deos, nam crura loquentis
Terra ſuperuenit: ruptosq́; obliqua per ungues
Porrigitur radix, longi firmamina trunci
Oſſaq; robur agunt, mediaq́; manente medulla
Sanguis it in ſuccos, in magnos brachia ramos,
In paruos digiti durantur, cortice pellis.

Et paulò poſt:

Quæ quamquã amiſit veteres cũ corpore ſenſus
Flet tamen, & tepidæ manãt ex arbore guttæ.
Eſt honor & lacrymis, ſtillataq; cortice Myrrha
Nomen herile tenet, nulloq; tacebitur æuo.

Myrrha Troglodytica optima.

Præcipuam laudem meretur Myrrha Troglodytica, mordacem guſtui eroſionem præſtans, eaq; fragilis, læuis, undiq; concolor, minutis glebis, amara, & (vt ſupra monuimus) odorata, quæ confracta ungues exhibeat. Eſt autem Troglodytica regio in Æthiopia

pia sub Ægypto sita, & in mare rubrum & Arabicum sinum protensa, in qua Plinius septentriones conspici non posse arbitratur, adeò calens ac feruida, vt eius incolæ in antris ac specubus habitare cogantur, vnde ἀπὸ τῶν τρώγλων seu à specubus nomen sortiti sunt, de quibus Plin. lib. 5. cap. 8. ait: *Troglodytæ specus excauant, hæ illis domus, victus serpentium carnes, stridorq́ue non vox, adeò sermonis commercio carent.* De Myrrha sic idem Plin. lib. 12. cap. 15. *Myrrham in ijsdem syluis ubi & thus, permistam arborem nasci tradidêre aliqui, plures separatim, quippe multis in locis Arabiæ gignitur. Conuehitur & ex syluis laudata, petuntq́ue eam etiam à Troglodytis Sabæi transitu maris. Satiua quoque prouenit multum syluestri prælata, gaudet rastis & ablaqueationibus melior radice refrigerata.* Hæc Plinius. Alij quoque eam ventis violenter spirantibus ac turbinibus recreari tradunt, vnde carmen:

Maior in aduersis virentis gloria vera est,
Vberior ventis Myrrha agitata fluit.

De eadem Theophr. lib. 9. hist. Plant.

cap. 4. *Gignitur Thus & Myrrha regione Arabum mediâ circa Saba & Adrimytta & Citibæna, & Mamali, & exeunt Thuris Myrrhæq; arbores aliæ super montem, aliæ in pede montis culturis proprijs, quamobrem aliæ coluntur, aliæ vitam agunt incultæ. Montem istum prealtũ affirmant, & ningi solitum, amnes quoque de eo in plana fluere.* Vtut sit est Myrrha pręclaris ac penè infinitis dotib⁹ insignis, tergit enim sine exasperatione, siccat sine adstrictione, coquit prauos succos sine adustione. Myrrham Dioscorid. lib. 1. cap. 77. fabæ magnitudine contra diutinam tussim, contraq; lateris ac pectoris dolores deglutiri scripsit, vt quæ recta ceruice spirantes adiuuet, asperę arteriæ scabritiem poliat, ac densam expediat vocem: quam etiam ventris tineas & lumbricos necare, intestinorum tormina sedare, dysenteriam compescere, ac oris & animæ fætorem sæpius commanducatam tollere docuit, rigores eam febrium duabus ante accessionem horis cum pipere & aqua sumptam

Myrrhæ vires.

ptam ſoluere ac diſcutere aſſerens. Communis porrò Medicorum ſchola calefaciendi, aſtringendi, glutinandi, ſiccandi, putredinesq; arcendi vires eidem adſcripſit, cui anodynum quidpiam ac ſoporiferum nonnihil ineſſe notauit. Firmat ea vt plurimum partes ſolidas (vt ſuprà monuimus) & quod Aloë in humoribus à putredine vindicandis poteſt, id Myrrha in partibus ſolidis à corruptione tutandis præſtat, habetq; ſe erga eas analogâ quadam ratione haud alitèr quàm Aloë ad ſuccos.

Myrrha cur Aloedario huic indita.

Hanc igitur meritò Pilulis his noſtris indidimus, vt, cùm tria ſint, quæ corpus humanum ſecundùm ſapientiſſimi Hippocratis ſententiam conſtituunt, continentia nimirum, contenta, & impetum facientia: Continentia quidem, vt partes ſolidæ, vaſa ac venæ: Contenta, ut humores: Impetum facientia ac hinc inde meantia, vt ſpiritus; ſingulis his ſingulo medicamine proſpiceretur. Tuebitur igitur Myr-

rha partes ſolidas, rectificabit conſeruabitq; Aloë humores, redintegrabit reſtaurabitq; Crocus ſpiritus, ut ſic tota corporis noſtri ſtructura fulciatur, cuius firmitudini Myrrha plurimum confert, vt quę præclaris dotibus inſignis compoſitionem harum Pilularum ſubintrauit, magnam ijs efficaciam allatura.

Caput Septimum.

DE AMMONIACO.

AMMONIACVM ferulaceæ arboris in Aphrica ad Cyrenem iuxta Iouis Hammonij templum à quo nomen mutuaſſe videtur, naſcentis ſuccus eſt, cuius fruticem cum radice Agaſyllim vocant, optimum autem ſucci Thrauſam ſeu friaturam nominant, cum reliquum ſucci quod terram, arenas aut calculos collegit, Phryama appellent, qua de re Plin. lib. 12. cap. 23.) calefaciendi, molliendi, extrahendi, duri-

Thrauſa electiſsima Ammoniaci portio.

duritiesq; & panos diſcutiendi vires Dioſcoridis teſtimonio obtinens, quē is ipſe ad deijciendam aluum bibi ſcripſit lib. 3. cap. 82.

Probatur Ammoniacum quod vngues habet, & bonitate coloris nitet, nec lignoſum eſt aut calculoſum, ſed purum ac denſum ſine ſordibus, quodque thuris modo in grumos concreuit, odore Caſtorei, & amaro guſtu præditum; quodque manu tractatum cum lentore molleſcit, & accenſum in plures ſplendidas micas diſſilit. Dicitur id Thymiama eô quod veteres [vt ex Ægineta colligitur] forſitan id ad eblandiendum deorum (præcipuè verò Iouis Hammonij qui inter Lybię arenas colebatur) fauorem, cum rebus ſacris operam præſtarent, focis adoleuiſſe ſint ſoliti; talia enim gummata & reſinæ februationibus, deorum placationibus propenſionibusq; impetrandis, imô & magicis ſacris amatorijsq; carminibus mentem flectentibus olim impendebantur adhibebanturq;. Su- *Ammoniaci delectum.*

mebant lectiſſimum Ammoniacum Thuri ſimillimum, vnde & Thymiama ſeu ſuffimentum cognominatum fuit. Alioquin verò Thymiama compoſitio quædam erat ac paſtura, quam dijs dicatam ſacerdotes veſperi quotidiè cremabant, dicebaturq́; id thymiama vocabulo ab Ægyptijs mutuato κῦφι ἱερατικὸν ſeu ſacerdotale. Miſcella ea (vt Plutarchus in Comment. de Iſide & Oſiride ſcribit) propter quadratum numerum, ſedecim litteris ſacris continebatur, ex melle, vino, vua paſſa, Cypero, Reſina, Seſeli, Aſpalatho, Myrrha, Iunco, Bryo ſeu Moſcho, Calamo, vtraque Iunipero, Lacaphtho, Cardamomo, & Bitumine parari ſolita, cuius generis plures alias confici conſueuiſſe Dioſcorides tradit; non enim religioni ac pietati ſolùm ſeruiebant, ſed etiam ſanitati præſtandæ accommodabantur. Etenim ad gratum odorem conciliandum, ad catarrhos concoquendos, obſtructiones cerebri reſerandas, caput à muco repurgandum,

Thymiama.

dum, & contra infecti aëris iniurias naribus admouebantur, imò etiam intra corpus ſumebantur, vt pectus ab inhęrentibus ſuccis grauitatem anhelitus inducentibus liberarent, cruda cōcoquerēt, ac iecoris frigiditatem emendarent. Licet autē multæ fuerint eiuſmodi compoſitiones priſcis Medicis vſu conſuetæ, quas pro ſuperſtitione ac ſi à dijs aut ſacrificijs medicamēti hoc genus petiuerint, aut ex ſacris in hominum vſus transtulerint, κυφοειδῆ nominarunt, duæ tamen inter illas inſigniorem cognomento famam meruerunt à Paulo & Aëtio deſcriptæ, quarum vna Solaris ex triginta ſex rebus, altera Lunaris ex viginti & octo rebus conſtans inſcribebatur; vel quod illa Soli, hæc verò Lunæ priuatim incenderetur: vel quod alterū magma ad Solis, alterum verò ad Lunæ figuram effigiatū eſſet. Hodie Cyphoidæa medicamenta auicularum ferè ſpeciem exprimunt, vnde & Cypriæ auiculæ dicūtur, corrupto forſan nomine, cùm

Cyphoides.

Cypriæ aues.

Cyphcæ auiculæ appellari debuiſſent, relucente tamen adhuc veteris nominis aliquo veſtigio. Atq; hæc obitèr de Thymiamate. Noſtrum porrò thymiama, quod ad confectionem harum Pilularum requirimus, eſt Ammoniacum gummi vnguinoſum, quod vnguis odoratus quibusdam eſſe putatur, aut ſaltem in compoſitionibus pro ungue odorato ſubſtituitur. Sic in Trochiſcorũ Cyphi Damocratis compoſitione pro vngue odorato Romanos Bdellium vnguinoſum ab Ammoniaco non longè viribus ac facultate diſtans, Bergomates verò Am̃oniacum thymiama ſubrogare ſcripſimus, in Annotat: ſeu ſcholijs ad Diſpenſat. Auguſtan. fol. 158. Vide quantũ Ios. Quercetanus in Pharmacop: reſtitut. ſuis Pilulis ex Ammoniaco confectis tribuat, ſic enim de ijs ſcribit: *Excellentes harum Pilularum vires atque virtutes pro merito ſatis prædicari nequeunt: adeò copioſè & utilitèr purgant tartarum, omnemq; fæculentam corporis materiam, idq; citra*

Trochiſci Cyphi Damocratis.

Pil ex Ammoniaco Quercetani.

ullum

ullum dolorem molestiam & perturbationẽ: magnoperè etiam cõferunt aduersus omnes defluxiones & dolores ventriculi, aduersus cachexias oppilationes lienis, eiusdemq́ duritiem & scirrhum; febres quartanas tollunt & quotidianas inueteratas: præstantissimæ præterea sunt ad homines corpulentos & plethoricos euacuandos; & sufficiet exhibere unicam aut alteram saltem pilulam ijs, qui difficultèr vel bolos, vel potiones, vel huius generis alia medicamenta, ob ingratum saporem & nimiam quantitatem nauseabunda, sumere possunt. Poterunt quoque eædem sine extracto Scammonij & trochiscis Alhandal præparari. Sufficienter enim per se purgant, ac ita ijs præparatis quilibet citra incommodum aut molestiam ullam fœliciter uti poterit. Hoc utique unum erat ex numero præcipuorum purgantium D. Riuierij, non ita pridem Regis nostri inuictißimi primarij Medici.

Vtebatur hoc remedij genere plurimum antiquitas contra durities, furunculos & inguinum tumores, prout Aëtius lib. 1. Tetrabibl. ait: *Ammonia-*

cum mollientis intensè facultatis est, vt etiam articulorũ callosas durities dissoluat, lienes induratos sanet, & strumas discutiat; etenim id iecoris & splenis scirrhos remolliре ac manifesto auxilij apparatu finire compertum est. Educit quoque Am̃oniacum eodem Aëtio teste 4. Tetrabl. Serm. 2. cap. 24. putredinem, vnde id Ruffus Ephesius in medicamẽ suum contra pestem tantoperè pluribus iam sæculis celebratum nõ im̃eritò assumpsit. Huius meminit Æginetа lib. 2. cap. 36. quod componebatur ex Aloës & Ammoniaci singulorum partibus duabus, & Myrrhæ parte vna, omnibus in sufficienti quantitate vini albi odoriferi dissolutis. De Ammoniaco Dioscor. loco citato hæc refert: *Minuit lienem drachmæ pondere cum aceto potum. Articulorum, coxendicisq́ue dolores lenit. Subuenit præterea suspiriosis, in eadẽ spiritus difficultate non nisi recta ceruice spirantibus, comitialibus, & quibus in pectore humores hæserunt; in quem vsum in eclegmate cum melle datur, aut cum ptisanæ cremore*

Ammoniaci vires in genere.

tremore sorbetur. Galen. lib 5. de Simpl. Med. facult. cap. 8. ait: *Quamuis innumera sint calefacientia simul atque exiccantia medicamenta, sola tamen ea quæ conuenientem ac symmetrum calorem poßident mollire, quæ scirrhi instar indurata sunt, possunt, quale est Bdellium, Styrax, Galbanum, Thymiama Ammoniacum.* Qua quidem Galeni auctoritate eliditur scrupulus quorundam Ammoniacum adeò vehementi calore præditum esse opinantium, vt haud securam eius assumptionem præsertim in temperaturis paulò calidioribus esse arbitrentur; etenim Ammoniacum aliàs neutiquam molliret, sed potiùs inspissaret, ac ea quę mollificanda sunt, induraret. Vide Quercet loco supracitato.

Nemo igitur miretur nos Am̃oniacum ad confectionẽ huius medicaminis adduxisse imò sum̃operè expetiuisse, cùm id impactos iecori, lieni ac mesenterio humores penè gypseos attenuet ac dissoluat, & aquas in abdomine contentas exhauriat: Soluit id præterea

Ammoniaci vires peculiares.

terea inueteratas & contumacissimas obstructiones, quarum occasione viscera vel pereunt, vel in scirrhos durantur, a qua labe Cachexia seu malus corporis habitus, Icterus, Arquatus, ventriculi inflatio, diaphragmatis cōpressio, ac inde emergens strangulatio, hydrops & similia mala extremè nocitura pullulascunt. Quin etiam Ammoniacum pituitam neruis & articulis illisam in ijsque tenaciùs hęrentem soluit & auellit, imô & ipsum cerebrum ab eiusmodi recrementis absoluit ac repurgat, unde Comitialibus ac Epilepticis (quod Dioscor. loco citato notauit) eius vsus perquàm vtilis existit. Galen. in lib. de Medic. expertis refert multa experimenta, quæ accepit ab aduena quodam Ægyptiaco edocto ab vno Medicorum altarium, de quo inter cætera hæc scribit: *Et dabat Ammoniacum contra dolorem iuncturarum ex humore crasso, & sæpè curabat aliter.* Erant autem Medici altarium (prout Galen. ibidem innuit) qui curabant

Medici altarium.

rabant per cibos ſacrificiorum, vt nobiliores probarentur alijs.

Egregias igitur vires ſuas in Pilulis his Ammoniacum exeret, ac cæterorum medicamentorum paulò minùs validorum exiſtentium vires non nihil intendere obſeruabitur; cui hoc modo præparato ac vſurpato, nulla vnquã ſuſpicio vel minimæ commotionis aut alterationis, quæ corpori aut valetudini aduerſetur, aut bellum ferat, imputanda, ſed magna pars iuuaminis & ſanitatis adſcribenda. Neque verò [vt paulò ante monuimus] calorifica eius vis vllo modo formidanda, cum tertiũ calefaciendi gradum (quem aromata quælibet ferè attingunt, quibus ipſi liberaliter vtimur, ac copiosè veſcimur) non excedat, accedente potiſſimùm nunc parandi ratione, vbi acetum, ſuccus Citri & Limonũ atq; alia non nulla refrigerantia eius calorẽ temperant, & ad moderationẽ iuſtam nullatenus offenſuram reducunt.

Caput

Caput octauum.

DE RHABARBARO.

Rhabarbari & Rhapontici descriptio.

CONFVSA olim erat Rhabarbari & Rhapontici cognitio, quam sub eadem doctrina Serapio & Auicenna tradidisse visi sunt vsque ad Græcorum tempora, vbi post & inter cæteros Paulus Ægineta, Nicolaus Mirepsicus & Actuarius, quos Gabriel Fallopius in Tract. de med. simpl. purgant. cap. 34. potius Græcos Arabisantes, quàm Arabes Græcisantes vocat, primi Rhabarbarum verum agnouerunt; etenim Ægineta lib. 7. cap. 11. eius in quibusdam medicamentis aduersùs podagras facientibus mentionem facit, vt in compositione Atactos, itemq; in compositione Agapeti, & in Diacorallio. Mesuæ tres Rhabarbari differentias facit, Turcicum nimirum, vel quod è Ponto ad Turcas deferri consueuerit, vel quod in conuallibus vltrà

Rhabarbari differentia.

Tana-

Tanain fluuium sitis (vbi quondam Turcæ, Plinij & Pomponij Melæ testimonio, venationibus dediti habitabant) nascatur, quibus saltibus propinquus Rha fluuius esse perhibetur. Secundum Barbarum, quod à Barbaria Aphricæ regione, vbi quondam Carthago celebris extiterat, ac non longè à Tuneto, quod Carolus Quintus Imperator expugnauit, nasci solet, denominatum arbitrantur. Tertium Indicum seu Sceniticum, quod à Sinis Indiæ populis exportetur, sic dictum, licet rectiùs Sinicum quàm Sceniticum, aut Scenicum dicatur; nunc è Troglodytica Æthiopiæ regione, itemque ex ditionibus magno Regi Cham subditis, ac ex fælici Arabia conuehitur. Vt ut sit, Rhabarbarum medicamentis ad sanitatis tutelam facientibus vtilissimum esse & appositissimum omnis hucusq; ætas experimento edocta agnouit, vnde non immeritò Mesuæ sic in eius laudes prorumpit inquiens: *Rhabarbarum est*

ex

Rhabarbari à Mesua descriptio collaudata.

ex medicinis benedictis & solemnibus, in quo aggregantur multæ ex intentionibus quæ quæruntur in re faciente mundificationem. Opitulatur id ruptis, conuulsis, singultientibus, cæliacis, lienosis, hepaticis ac Ictericis, nam & Dysentericos iuuat, si tostum cum vino adstringente, aut succo Polygoni vel Plantaginis bibatur: inflationes stomachi, eiusque laxitatem imbecillitatemq; corrigit, & ad quosuis ferè dolores præstat. Vndè Mesuæ in laudibus eius enumerandis sic pergit, mox subiungens: *Solutione educit choleram & phlegma, & maior eius proprietas est mundificare & confortare hepar & stomachum, & conferre doloribus pungitiuis eorum, & clarificare sanguinem, & auferre oppilationes & morbos, quorum mater est oppilatio, sicut hydropisin & Icteritiam & grossitiem splenis, & febres oppilationum, & similia. Ex parte substantiæ suæ proprietas est ei conferre sputo sanguinis & manationi eius undecunque sit, & conferre casui & percussioni, & sanare rupturas intrinsecas*

Rhabarbari dotes insignes.

cas & extrinsecas; & propriè eius drachma vna, & Mumiæ grana duo, & Rubiæ tinctorum granum vnum & medium cum vino stiptico; & est dosis vna. Et confert inunctio olei eius concussionibus & contractionibus lacertorum & doloribus eorum; & ipsum quidem est medicina singultus. & est medicina bona dysenteriæ, & propriè quod ex eo est assum & bibitum cum succo Plantaginis & pauco vino stiptico, & confert febribus periodicis, & febribus oppilationum, & febribus antiquis. Et in eodem loco ait: *Non est in eo nocumentum apparens, & datur in omni tempore, & in omni ætate, ita quod etiam pueris & prægnantibus.* Huius vires sic breuitèr Poëta complexus est.

Est Rheubarbaricum radix pretiosior auro,
Quæ purgat cholerã, phlegmata crassa quoq;
Hanc hepatis vitam rerum dixêre periti,
Quod iuuet Ictericos, & iuuet Hydropicos.

Adde huic & hoc quoque.

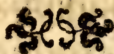
——— *radix, quæ vulnera sanat,*
Naris compescit rheumata sanguinea,
Atq; hæmoptoicis quæ confert asthmata curans,
Et splenem tumidum, mollit & ipsa iecur.

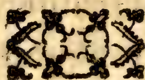
Ergò tam præclaram radicem meritò ex vegetabilium censu præ cæteris in Aloëdarij huius compositionem dilectam & delectã assumpsimus, cùm enim iam dictum Aloëdarium non solum mundificandi, sed etiam roborandi causa sit institutum, fieri nõ potuit, vt Rhabarbarum hoc loco prætermitteremus, cùm non modò securissimũ, verùm etiam efficacissimum, & corpori humano saluberrimum medicamen existat, Regi simul ac rustico, seni pariter ac puero, viro æquè ac fæminæ familiare. Diureticum id quoque est renum tumores abstergens, & arenulas eorundem deturbans; quodq; excellentiam eius auget hoc peculiare est, quod vtramque viam, aluum nimirum & vrinarios meatus expurget: aduertendum tamen, quod si id infusum, aut in tenuem puluerem redactũ fuerit, gibbam protinùs iecoris partem petens, venosum genus quantocius permeare, minus autem ventrem mouere, vndè si aluus ducenda magis & caua

Cur Rhabarbarũ in medicamenti huius structuram assumptum

caua hepatis pars expurganda potiùs fuerit, fælicius crassiuscule incisum ex iure vel vino hauriri.

Huic ad operationis accelerationẽ, & ad parandum faciliorem medicamini transitum omnes hucusq; Medici Spicam, aut Cinamomum iungendum esse censuerunt, verùm cum Spica hoc loco desit, neminem hic scrupulus lædat vel offendat, id enim quod Spica perficit Marum potest; imò & Costus Cinamomo longè validiùs eas intentiones supplet; sed & ipsum Rhabarbarum aquâ Cinamomi, antequam ad confectionem huius medicamenti admittatur, prius aspergitur & irroratur, vt proindè nulla planè sit difficultas, quare, quomodo, & qualitèr Rhabarbarum in scenam nostri Aloëdarij sit introductum, &c.

Caput nonum.

DE AGALLOCHO.

AGALLOCHVM, quod vulgus lignum paradiſi nominare conſueuit, eò quod id ex paradiſi vicinia non niſi ſummo vitæ periculo peti ac obtineri poſſe crediderit, lignum eſt nodoſum ac primo intuitu contemptibile, quod dolabrum ob tortuoſas ambages ad cælandas ex eo figuras aut imagines tanquam iners reſpuat, in Indiæ promontorijs naſcitur, vbi Tigrides, Leopardi, ac aliæ pleræq; ferociſſimæ belluæ victitant, vndè rariùs quõdam apportabatur priusquam loca ea magis habitata colebãtur, quæ beſtijs iam aliqualitèr pulſis, ſecuriùs adeuntur, vndè ex Calecuth, inſula Taprobana, & Alexandria Ægypti nunc copioſiùs deuehitur. Id perodorum eſſe decet, craſſum, ponderoſum ac nigricans, quod accenſum vix vnquam flagret, ſed oleagineum liquorem quendam ſuauis fragrãtiæ exſudet. Sit hoc idem

Agallochi ſeu Xyloaloës deſcriptio.

maculis

maculis quibusdam versicoloribus distinctum, ac cinereis notis variegatũ, solidum, compactum, ac succulentum, improbatur enim id quod fractũ puluerem edit.

Lignum hoc, primus inter Græcos Aetius, ac post eum Simeon Sethi & Actuarius, ob coloris forsan, quẽ cum Aloë habet, similitudinem Xyloaloën nominauêre: & sanè non leuis est opinio eorum, qui diapasma illud seu odoramenti genus (quo sponsa apud Salomonem lectulum suum conspersisse, ac odorum reddidisse legitur, quod ex Myrrha, Aloë & Cinamomo confectũ esse perhibetur Prouerb. 7. vbi sic litera habet: *Intexui funibus lectulum meum straui tapetibus ex Aegypto; aspersi cubile meum Myrrhâ & Aloe & Cinamomo.*) non ex succo Aloës purgantis officinarum, sed ex perquàm odoro hoc ligno paratum fuisse arbitantur, id enim (vt Dioscorides cap. 21. lib. 1. testatur) prisci ad arcendos sudores corpori inspergere sunt soliti. Huius plura genera ponit

Differentia inter succũ Aloës purgã tem, & Lignũ Aloes seu Lignum Paradysi.

Serapio, Sethi decem distincta talia ligna esse dicit, Ruellius quatuor, & Ludouicus Romanus tres huius arboris differentias esse arbitratur. Fuerũt qui Gangem adminiculo aliorum fluminum sese in eum fundẽtium per inundationes Xyloaloën deportare dictitarint, quandò Agallochi truncos ac fragmina alluuione violentâ secum rapta deuexêre, quæ littoribus hærentia exindè reportari sint solita. Cùm autem Ganges paradisum proluere dicatur, lignum hoc paradisi, ab aliquibus verò lignum S. Crucis, & lignum Aquilę dictum quibusdam fuit, id autem recens integro anno in terram defodiunt, quo odoris gratiam acquirat, vt ex auctoritate Chealfetebeni colligitur.

Ganges.

Lignum hoc cute potiùs quàm cortice vestitum, ad oris collutiones commendandi odoris gratiâ adhibetur, ac pro thure suffimentis præstatur: humida item stomachi vitia & imbecillitates corrigit, feruoremq; temperat,

iecinorosis, torminosis, ac Dysentericis vtile remedium. Præcipua eius vis in cordis ac cerebri viribus roborandis, quas partes spiritu perquàm odoro, nec tamen graui aut opplente reficit. Extractum eius in morsellos aut rotulas conformatum vertiginosos & Apoplexiæ metu perculsos iuuat; quin & cordis syncopas tollit, aut anteuertit, aliqualem præ se ferens amaritudinem, cuius præsentiâ præclarissima veterum ac neotericorum medicamenta hoc ligno carere noluerunt. Vndè & meritò nobis id commodè huc accessit, suas opiferas vires pro corporis integritate ac vitæ incolumitate præstanda protinùs exerturum. *Extractū ligni Aloës.*

Caput decimum.

DE ALOE.

CRESCIT herba Aloës folio Scillæ similitudinem habente, eo verò pingui ac crasso, striato & in spinulas

Aloës plantæ descriptio. retusas desinēte, quam aliqui semperviuum, Indicũ, ac sedum amarum dixêre, qua de re vide doctissimi Viri D. D. Bauhini in Matthiolum suprà Dioscoridem Annotationes lib. Comment. 3. cap. 22. Flos ei albus, ac fructus hastulæ regiæ cognatus, radice vnâ ceu palo in terram depactâ. Natale ei solum est *Aloës natales.* India, vbi plurima præpinguisq; prouenit, ex quo coactus succus deferri, ac in orbem exportari consueuit. Habet & Asia & Arabia, ac Syria & Cælosyria eius prouentum, veruntamen ignobilior est ea Aloë, quæ in locis minùs feruidis gignitur. Vnde quæ in insulis maritimis vt in Andro prouenit, infirma est, & vix glutinandis vulneribus, si detrita illinatur, idonea. Est au- *Andros duplex.* tem duplex Andros, quarum altera vna ex Cycladibus Eubeæ insulæ, vulgo Nigroponte dictæ, ac in Archipelago sitæ adiacens, præstantiorem Aloën profert; altera Oceani septentrionalis ambitu confusa, Hiberniam ac Britanniam interiacens, attamen ob loci frigi-

frigidam constitutionem Aloën quidem, sed ijs dotibus quæ à verâ Aloë postulantur, & in legitima requiruntur carentem gignit, quæ loca fraudem potiùs ex Acatiæ succo, Croci ac Gummatis Arabici portione aliqua cum amaro quidem, sed impotente huiusmodi succo commixto mentiri perbellè possent, ac forsitan quoque solerent, ni fucus odore & amaritudine promptissimè deprehenderetur.

Eligi debet splendens ac nitida, nihil doli perpessa; adulteratur enim admixto gummi, sed sapor fraudem detegit, amarissimi enim saporis eam esse decet, ac ruffi coloris calculorum expertem, hyeme friabilem & iecoris modo densatam ac coactam; æstate ad digitorum attritum molliusculam & lentescentem, nec non boni odoris aromaticam amaritudinem præ se ferentem. Optima nunc habetur Soccottina, quę ex Soccotora insula asportatur; minoris efficaciæ est Hepatica, sic dicta quod hepatis modo concreta

Electio Aloes.

Aloës Soccotrina ab insula Soccotora sic dicta.

ac densata cernatur: inutilis porrò ferè est & non nisi ad veterinarios vsus accommodata Caballina, quæ fæx quædam purioris Aloës esse videtur, vtpotè densa, nigra, ponderosa, terrâ, fæcibus & arenâ remixta, horribili gustu & odore virus imitante confusa. Harum trium Aloës specierum magnam nobis nunc India atque Arabia per Syriam & Ægyptum, necnon sinus Mexicanus, & America, opiam suppeditant, licet etiam in maritimis Hispaniæ & Apuliæ regionibus, sed faciendo succo indigna succrescat.

Parabant veteres ex Aloë plurima medicamenta emollientia & aluum subducentia, citraq; molestiam purgantia, Græcis ἐκκοπρωτικὰ dicta, vocabanturq; ea priscis Aloedaria, inter quæ celebriora ferè erat Aloëdarium ex Rosacceo melle Philagrij, alterumq; Oribasij. licet vterque plures Aloedariorum compositiones vsu consuetas habuerit, vt videre est apud Aëtium Tetrab. 1. Serm. 3. cap. 101. vsque ad

Aloedaria.

cap:

cap. 108. vbi etiam propriorum Aloëdariorum meminit, quorum diuersas ibidem descriptiones exhibet.

Eximias eius vires cum tam apertè Mesuæ ille Medicorum Euangelista dictus describat, locum ipsius huc inserendum censuimus, qui sic habet. *Aloë est de melioribus & sublimioribus medicinis habens prærogatiuam supra alias medicinas. Quanquam enim intentio solutiui secundum plurimum sit debilitare virtutes, & membra quæ sunt mineræ virtutum, & afferre eis nocumentum propter illud quod diximus, cadit hæc intentio ab Aloe. Non solùm enim non nocet, sed inuenitur ad confortationem membrorum debilium addere, & ad redditionem eorum in proprias virtutes conferre, neque ad aliud nisi ad vnum videtur nociuum, aperit enim orificia venarum apertione sanguinem manare faciente. Et ipse est aliarum medicinarum rectificator bonus, mixtus enim cū ipsis, & propriè cum eis quæ solutionem faciunt dissoluendo medicinas ipsas rectificat & nocumenta earum remouet. & neque expoliandæ*

Locus Mesuæ de viribus Aloes.

p liandæ sunt à permixtione eius cum ipsis, est enim regularis & rectificans eas, & illud ideò, quoniam ex parte substantiæ suæ opponitur subtilitati & acumini earum, ex parte sui effectus eas in soluendo iuuat: & ex parte proprietatis suæ quod de ipsarum malitia est, in membra facile imprimi remouet, ipsum tamen in se est tardæ solutionis. De electione quæ optima sit Aloë, iam diximus, ideô transiliendo aliqua ad vlteriora auctoris prædicti effata transeamus, scribit enim vlterius: *Est autē complexionis calidæ in secundo gradu, siccæ in tertio, & est exiccatiuum sine mordicatione, consumptiuum superfluitatum, & præseruans à putrefactione, & cum hoc sit ei proprium: aperit tamen orificia venarum, & dicūt quidam quod lædit hepar aliquando ipsum, & videtur quod illud sit propter apertionem quam efficit in venis. Verùm rectificatio acquirit ei, vt conferat hepati, & in Aloe quidem lota minoratur solutio, & additur ei vt sit stomachi confortatiuū. In non lota verò est è contrario, & etiam mixtum cum melle est minoris solutionis, &*

Aloës qualitas.

& minoris attractionis; & est maioris absterſionis partium, per quas illi est tranſitus. Veruntamen de modis apparationis, lotionis, & correctionis eius mox infrà agetur, vbi modò prius Meſuęi antiquiſſimi ac grauiſſimi viri cenſuram Aloës penitus perpenderimus, non enim adhuc efficaciam eius prorsus depredicauit, ſed iam modò laudes eius ultimo capituli paragrapho fuſiùs proponit, inquiens: *Solutione educit choleram & phlegma, & mundificat caput ab eis, & ſtomachum, & confert iuuamentum magnum doloribus eorum. Et confert inflammationi ſtomachi & ſimili, & doloribus eius ex cholera factis. Et qui aſſiduat acceptionem eius diebus continuis, non videt in corpore ſuo, neque in inſtrumentis ſenſuum ſuorum ægritudinem, quæ non ſit habilis ſanari: & præſeruat à putrefactione ita quod etiam cadauera, & propriè mixtum cum myrrha: mixtum verò cum ſanguine draconis & myrrha, ſanat vlcera mala. Exiccat enim ſine mordicatione, & ablutio infuſionis eius in vino, aut aquâ roſatâ, aut* Nota benè.

ſucco

succo fœniculi præparato, abstergit oculos, & addit in visum, & stringit lacrymas, & ipsum quidem acuit sensus & rationem, & confert hepati, & aufert icteritiam; nocet tamen hæmorrhoidibus & ano. Hæ sunt illæ prærogatiuæ ac præ cæteris medicamentis potiores Aloës vires priscis agnitæ, quæ Aloën nullo modo in harum Pilularum structura prætermittendam suaserunt. Non sit autē quispiam qui Mesuęi hæc verba formidet, quod eam orificia venarum reserare ac hæmorrhoidibus & ano nocere tradiderit, id enim sano modo intelligendum, quomodo enim Dioscorid. lib. 3. cap. 22. naturam eius spissare, exiccare, & corpora densare scripsisset? de qua hæc subiungit: *Sicca glutinandis vulneribus inspergitur, vlcera ad cicatricem perducit cohibetq́;, eadem peculiaritèr exulceratis genitalibus medetur, & disrupta puerorum præputia iungit, condylomata rimasq́; sedis ex passo sanat: hæmorrhoidum abundantiam & sanguinis eruptiones sistit, pterygia ad cicatricem ducit, liuores & insignita ex melle tollit.* Viden-

Videntur hæc ac sunt, nisi alitèr negotium componatur, planè contraria. Adstipulatur Dioscoridis opinioni Galenus lib. 6. Simpl. med. inquiens: *Sanat vlcera quæ ægrè ad cicatricem duci possunt, & maximè quæ in ano sunt & in pudendo.* Veruntamē satisfit obiectioni huic facillimè, si dicamus Aloës vsum duplicem existere, vnum si intra corpus exhibeatur, alterum si exteriùs adhibeatur; & reuera Aloë interiùs aperit, exterius arctat, glutinat, siccat & stringit, quæ & eadem lota & illota porrigitur: illota quidem vt absterfione magis purget quàm astrictione roboret; lota verò vt magis astrictione roboret quàm absterfione purget. Nec obstat diuersas quandoq; eidem medicamini vires inesse, cùm plurima sint diuersas vires exerentia, nam vel Absinthium strictam soluit aluum laxamq; cohibet, & acetū vacuum ventriculum contrahit, laxat verò repletum; Serpentariæ radix menses cohibet, flos certo quorundam experimē- to

Diuersæ quandoq; vires vni eidemque medicamento insunt.

to eosdem promouet, quales quidem proprietates pro diuersis partibus medicamenti in alijs quoque compluribus reperire licet, prout in Rosa, ex qua & laxantia & stringentia medicamenta parantur.

Est & alia circa Aloen difficultas, quam Galen 8. de Comp. Med. sec. loc. in Hieræ mentione tangit his verbis: *Infestissima est Aloe etiam lota, his qui citrà vitiatos humores ex intẽperie calida & sicca* (intellige nuda) *affliguntur. Proximam ab his læsionem percipiũt, qui siccam intemperiem habent etiam cum frigiditate coniunctam, & in uniuersum qui ex solâ qualitate particulam aliquam læsam habent. Etenim in humoribus intemperaturæ pharmacis ipsas euacuantibus egent, quæ verò absque his consistunt, penitùs in tabem deueniunt, ex pharmaci huius ex Aloë constantis usu.* Hæc Galenus.

Galeni locus de Aloe explicandus

Ægineta quoque postquam profusè in laudibus Aloes deprædicandis versatus esset tandem lib. 2. cap. 53. ita scribit. *Verûm medicamentum ex Aloë ad marcorem perducit.* Hæc

Hæc ſunt quæ Aloes famam nonnihil infringere ac diminuere videntur, veruntamen nulla in his apparet, vel exigua ſaltem difficultas; quod enim de apertione venarum & hæmorrhoidum læſione Meſueus ſcripſit, de Aloe non lotâ accipiendum, vel intelligendum, quæ aut Bdellij, vel Tragacanthæ permixtione non eſt correcta. In Pilulis verò Marocoſtinis non modò Aloe lauatur, vt impuriores partes infuſo à purioribus nobilioribusq; ſeparentur. Sed & Amoniacum Bdellij locum ſupplere videtur, vtpotè viribus huic affine, adeò vt omnis hîc difficultas ſit euanida, præſertim cum ſuccus Citri & Limonum nec non Mucharum Roſarum accedat, quæ omnia Aloes acrimoniam ad ſanitatem temperare noſcuntur, nam & Aetius Tetrab.1.Serm.3.cap.24. Aloen Citri ſucco conuenientiſſimè excipi docuit. *Aloës famæ vindicatur.*

Deinde verò penſandum, quod Aloen non ſimpliciter hæmorrhoidibus & ano aduerſari, vel ijs locis obeſſe

ac eorundem damna causare dixerit, quicunque enim harum partium affectionibus non subsunt, aut naturali vel vitio, vel inclinatione; vel parato aut introducto iam habitu hæmorrhoidum vacuationes statis circuitibus redeuntes ac reuertentes non sentiunt, his Aloë nihil nocumenti affert, ideò legitur Aloen ijs solùm, qui hæmorrhoidas patiuntur aduersam esse, non itidem alijs; nam his qui hæmorrhoidibus tentantur, omnia ferè medicamenta purgantia vim inferre obseruauimus, non modo quia aluum stimulant partes intestinorum præsertim verò longaonis finem ad ani musculum vellicantia, sed ea potissimùm ratione, quod purgando acres è remotis ac superioribus corporis partibus humores ad aluum deducant, qui transeundo rara ea loca & pro more suo aut circuitu, cui assueuerunt, sponte recludi solita, ideoq; rara ac tenera vel delicata necessario vellicãt, & exasperant. Atqui verò hæmorrhoidas patientibus

entibus ac Dyſentericis has Pilulas nemo porrexerit, quod ſuo loco monuimus; prout nec grauidis, cum pauca ſint medicamina has non offendentia, nam & res optimæ inten.pestiuo vſu in detrimentum cadunt, iuxta illud Poëtæ,

Et data non apto tempore vina nocent.

Locus ille Galeni ſupra cit. 8. de Comp. Med. ſec. loc. de intemperiebus nudis abſq; humorum copulatione corpora fatigantibus intelligendus, nam & ſeipſum explicat, qui ſic ſonat: *His qui citra vitiatos humores ex intemperie calida & ſicca affliguntur*. Et iterum: *Qui ex ſola* (id eſt nuda) *qualitate particulam aliquam oblæſam habent. Etenim in humoribus intemperaturæ pharmacis ipſas euacuantibus egent, quæ verò absque his conſiſtunt, penitùs in tabem deueniunt, &c.* etenim nec alia medicamẽta purgantia nudis intemperiebus ſeu affectibus à ſimplici qualitate profectis vnquam vel proſunt, vel prodeſſe queunt, quod idem Galen. monuit de Medicinis ex-

pertis, cum ait: *Et debes cauere in curatione malitiæ complexionis ſine materia ab euacuatione, & è conuerſo.* Et Hippoc. ſapientiſſimè in Aphor. etiam ſanos, ſi pharmacis purgentur, facillimè exolui ſcripſit.

Igitur medicamentum ex Aloë eos ſolùm ad marcorem perducet, qui ex intemperie ſolâ ac nudâ, eaq; ſiccâ, ſiue calidâ, ſiue frigidâ, laborauerint, quod quidem raro contingit his præſertim in terris, vbi liberior victus pro gentis more ac conſuetudine cunctis eſt familiaris, imò quoad potum vberiorem Germanis noſtris fermè congener, ſicut & Britannis, Gallis ac Belgis, Danis non minùs ac Scotis quàm Polonis plenior paſtus, aut laxior edacitas, aliquando plus appetitus illectamento noxia, quàm incolumitati commoda, ſuperfluam cruditatum ac humorum ſuperuacaneorũ copiam naturæ, quandoque grauem, aut periculi inſtar futurã crebrius ſubminiſtrat.

Datur porrò Aloë, ex Pauli Æginetæ

tæ lib. 7. cap. 4. consilio ac suasu, *capite grauatis, lippientibus, siticulosis, & quibus in somnis imagines obuersantur citra febrem. His etiam qui horroris discursum percipiunt, & qui flatus acres excernunt, & intestina morderi sentiunt, & circa stomachum feruorem, aut fastidium euersorium percipiunt.* Et paulò post: *Nam abundè euacuat, totum quidem corpus non euacuãs nisi valdè multa detur, sed insidentem intestinis ventriq́; ac stomacho bilem educens.* Recenset is idem lib. 4. pueris lumbricos in ventre habentibus Aloën supinis ipsis detentis, & ore per cochleariu m disparato vi inijci olim solitam fuisse, efficacissimo potiùs remedio quàm methodo mirandâ; etenim amaritudinem ipsius non sustinentibus in catapotia effingi iussit hic ipse auctor loco supra citato, cùm (vt Gal. li. de Med. expert. ait) Medicina quam infirmus habet in odio, plus nocere quàm prodesse soleat. Sanè amarissima est Aloë, vnde apud Plautũ vitam hominis *plus Aloes quàm mellis* habe-

Paulus Aegineta de Aloë.

relegitur; & apud Iuuenalem de vxore,

Plus Aloes quàm mellis habet. ---

Attamen plurimis corporis affectibus ſubuenit, humiditates enim prauas in ventriculi tunicis imbibitas prolicit & auellit, eodem Ægineta lib. 2. cap. 55. teſte. *Sed & prodeuntes ab his intemperiebus noxas arcet, & à corporis intemperie in mentem tranſeuntes ac animum percellentes morbos anteuertit, aut iam factos mitigat.* Etenim idem Ægineta lib. 3. capit. 14. de Melancholia & inſania, & his qui numine afflati putantur, Aloes vſum quotidianum commendat his verbis: *Purgare igitur ipſos conuenit ab initio Epithymo aut Aloe. Horum enim etiamſi modicum ſingulis diebus acceperint, maximè prodeſt & leuitèr ſubducit.*

Aetius de Aloë. Subſcribit his omnibus Aetius auctor ſanè priſcus & inter præcipuos à quibusuis oris ac ordinibus ſuſceptus Tetrabibl. 1. Serm. 3. cap. 24. inquiens: *Aloe totum quidem corpus non purgat, verùm ſitam in ſtomacho & ventre ac inteſti-*

nis

nis bilem citra molestiam educit, ac placidè unâ cum subiectis excrementis. Datur itaque his quibus caput affligitur, propter assiduas fientes ad ipsum de stomacho euaporationes; excindit enim inutilium vaporum allationem. Danda est & Lippientibus propter eandem causam, & his qui ob bilis augmentum sitiunt, quibus lingua & os facilè resiccatur, & qui circa stomachum ardorem & nauseam, aut molestiam aliquam euersoriam percipiunt. Præbetur & his qui præter rationem pallidiores facti sunt, & in quibus superfluitates eductione indigent.

Has ob causas Aloen Pilulis Marocostinis meritô indidimus, eamq; quasi quandam earum basim iure optimo effecimus, aliorum sibi in hac compositione iunctorum medicaminum ope suffultam, quæ per se sola quidem pro tuendâ sanitate ritè preparata sufficere potuisset, ac plurimorum hominum vires, robur, incolumitatemq; vnicè iam olim tutata est, quorum ætatem ad longos dies & annorum liberiorem liberalioremq; propaginem produxit. *Aloë quare huic medicamento indita.*

Arcet enim ea omnes cuiuscunq; generis putredines tam in viuis quàm in mortuis, cadauera etiam ipſa à corruptione ac interitu præſeruans (qua de re ſatis copioſa mentio facta eſt in cap. de Myrrha) præſertim verò humores huius vſu ab omni corruptela vindicantur, vnde febribus putridis multò minus malignis, contagioſis ac peſtilentibus materia aut focus in corpore vix vnquam tantus relinquitur, ex cuius fomite vitam edens flam̃a ſuccreſcere poſſit.

Si quod viſcus extra pulmones, veſicam ac aluum cariem ſenſit, Aloe ſuppetias fert, nec eſt quod quiſquam interaneorum animalia, vtpotè vermes, lumbricos, aſcarides ac ſimilia vel in ventre progigni, vel in hoc ipſo permanere poſſe vel credat, vel metuat, ſi quis Aloen crebro ſumpſerit, cùm nihil in homine viuere permittat, niſi quod ad eius partes vel vitam ſpectet. Quod ſi caput catharris obnoxium humido, eoq; effumanti ventricu-

tricu-

triculo correſpondet, ac defluxiones ad articulos ruituras molitur, Aloe has ſubtrahit, adeô vt auſi fuerint pręclariſſimi Medici, inter quos honoratiſſimus D. D. Thomas Môrmannus p. m. Sereniſs. D. D. Bauariæ Archiater fideliſſimus, multaq́; experientia clarus, ijs qui ſibi continuum Aloës vſum familiarem fecerint, polliceri, eos ab omni Podagra & Arthritide ſecuros futuros, vt quibus à quotidianis ingeſtorum cruditatibus ac recrementis, imminutis morbi aut grauaminis cauſa, quotidie in ventris ſentinã deriuaretur, articulis nullatenùs obfutura, quæ alioquin à nobilioribus viſceribus ad ignobiliora membra demandari conſueuiſſet, vel eo procumbere ſoleret.

Thomæ Mörmanni p: m: de Aloëticis medicamentis opinio.

Itaque Aloe Balſamus eſt quidam naturæ cunctos humores ſuccosq́; ſiquidem naturales adhuc fuerint, conſeruans, præternaturales euacuans, medios emendans, vniuerſos putrefieri ac corrumpi prohibens, iam enim

Aloë Balſamus eſt naturæ.

ſolidis partibus à Myrrha has Pilulas ſubingrediente tutela præſtatur, quam firmam corporis compagem eiusque fulcra, vtpotè membra, neruos, oſſa, & eorum pleraq; tutaturam ſuprà ſpopondimus, ab Aloe humorum fluentium ac refluentium commoderationem & (vt priſci loquuntur) rectificationem, à Croco verò Coſto & Agallocho ſpirituum hinc inde commeantium depurationem ac ſuffectionem expetituri.

Non eſt dignus Aloe, qui Aloen non nouit, vel qui ob amarararorem eius citiorem mortis amaritudinem experiri cogitat, ſecurior namque eſt Aloes amaritudo in ore quàm necis præcipitium non minus acerbum in ventre. Nec ſtudet ſanitati, qui amat dulcia, videturq; natura ſub amaritudine multa prorogandæ valetudinis remedia abſcondiſſe ac collocaſſe, ne quilibet ad ſtultam longæuitatem adſpirans ea lamberet, quomodo & ſpinis aculeisque aut tetro quodam odore, vt & à

brutis

brutis immunia persisterent, præcipuas quasdam plantas armauit. Prostet hic Rithmus.

Tota ventris valetudo,
Oris sit amaritudo.

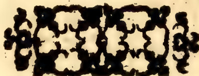
Germanicè,

Bitter in dem Mund/
Macht das Hertz gesund.

Ergò Aloe nostri medicaminis basis futura nullatenùs tam famoso pharmaco deesse debuit, vt quæ non solum viuis, sed etiam mortuis commodaret. Desunt enim scrupuli eius assumptionem reddentes formidolosam; siquidem ea humanæ vitæ valetudinis tutandæ, ægritudinibus propulsandis, morbis præcauendis, diuersis aduersitatibus anteuertendis, vitæ prorogandæ, ætati extendendæ, calamitatibus corporis futuris obsistendis, ad diem huius lucis elongandum, nepotes cõspiciendos ac subuenturam prolem in tertiam generationem vsque contemplandam, aut si homo mortalis non foret, ad æuitatem præstandam

à Deo

à DEO ter opt. max. data, condita ac creata, cui ſi quid nociui (prout in caducis his fieri aſſolet) hæſerit, id omne admixtione, confuſione ac temperaturâ eorum liquorum, qui ad compoſitionē huius pretioſi medicamenti poſtulantur & exquiruntur, comōdiſſimè temperatur, corrigitur, tollitur, ac emendatur. Sanè qui valere voluerit Aloeticis haudquaquam valedicat, ſed cum Aloe ſeſe alat, quamuis amara non nutrire dicat Philoſophus, conſeruare autem dicat Medicus; nam & duplex eſt paſſio (vt Auerrhoes ait) corruptiua nimirum & perfectiua, quarum poſtremam in Aloes vſu delegimus, orbi & vrbi plurima, DEO dante, commoda laturam.

Caput

Caput vndecimum.

DE LIQVORIBVS ET SVCCIS AD CONFECTIONEM PILVLARVM MAROcoſtinarum requiſitis, &c.

OPERÆ pretium eſt, vt poſt abſolutam ſimplicium Pilulas Marocoſtinas conſtituentium tractationem, ſuccos quoq; ac liquores quibus prædicta ſimplicia medicamenta iunguntur, eorumq́; vires prolectantur, donec in maſſam coëant, examinemus: quædam enim prædictorum ſeſe mutuò corrigunt, aliqua ſeſe inuicem temperant, nonnulla iunctis ſimul viribus fortificata vnâ potentiùs agunt, pleraque verò ita rem omnem ac negotium hocce diſponunt, vt ad intentionem medicaminis & ſingula per ſe, & cuncta ſimul tendant ac quodamodo colliment. *Succi & liquores ad compoſitionem huius pharmaci requiſiti.*

Primò autem ſeſe nobis offert acetum Scilliticum ad Amoniacum thymiama *Acetũ Scilliticum.*

thymiama diſſoluendum neceſſariò requiſitum, id enim aquis, quia pingue eſt & vnctuoſum, dilui nequiuiſſet. Intendit acetum iam dictum Ammoniaci vires quàm maximè, transfusâ in id incidendi, attenuandi, penetrandi, diſſecandi, aperiendi, concoquendi ac reſoluendi maiore poteſtate, quod & ipſum per ſe tantis facultatibus pollet, vt eius encomio deprędicando nec priſca, nec moderna ſęcula ſuffecerint, vtpote quod vitæ dies in longam ætatem multo numero ſit producturum. Etenim Samius ſenex vſque ad centeſimum decimum ſeptimum annum crebra eius vſurpatione adeò incolumis peruenit, vt eum nulla vnquam aduerſa valetudine tentatũ fuiſſe Galenus ſcribat, qui idem omnes Imperatores eo vſos eſſe teſtatur; id enim Comitialibus, Phthiſicis ac ægrè ſpiritum ducentibus commodare, ſenſus omnes acuere, excrementa corporis quæcunque, etiamſi in oſſibus ſordes inhæreant, expurgare, ſalſos acidosq; ructus

Aceti Scillitici vires ex Galeno.

tuctus compescere ac supprimere: splenis, iecoris & articulorum morbos anteuertere, ac in summâ hominem ad ciuilia munia peragenda promptissimum reddere docuit, quod quidem Pythagoræ inuentum in plurimas vtilitates sibi subsecuta posteritas adaptauit. Palladius acetum Scilliticum digestioni & saluti accommodatū vocauit, & digestionis auxilia concitare scripsit. De hoc Dioscorid. lib. 5. ca. 17. *Colluuntur eo vtiliter putrescentes humore gingiuæ, eas enim reprimit & firmat, quin etiam mobiles eo confirmantur dentes. Compescit quæ in ore exeduntur, graueolētiamq́ꝫ eius efficacius emendat. Solidescit potu eius guttur. Callum faucibus obducit, validioremq́ꝫ vocem & clariorem reddit. Datur item vtiliter cibum in stomacho non continentibus, cruditatibus, comitialibus, vertiginosis, melancholicis, concrescentibus in vesicâ calculis, muliebrium locorum præfocationibus, tumentibus lienibus & coxendicis doloribus: vegetum colorem reddit & coloris bonitatem ei acquirit.* Hæc Dioscori-

Aceti Scillitici vires ex Dioscoride.

ſcorides. De aceto Scillitico ſi Meſuæum audiamus, is facultates Scillæ plano ac ſimplici ſermone ſic perſtringit: *Solutione educit humores groſſos & viſcoſos, & dixit Hali; etiam cum hac ſolutione educit choleram nigram, & eius iuuamentum eſt magnum ad ægritudines capitis ſicut Cephalea, & Epilepſia, & propriè ſecundùm omnem modũ adminiſtrationis eius & vertigo, & ſcotomia, & oxymel eius ponit materias viſcoſas faciles ad expellendum, & ſubtiliat humorum groſſitudinem. Et ipſa quidem ſecundùm omnem modum adminiſtrationis eius confert iuuamentum magnum ægritudinibus iuncturarum, & eſt medicina bona pulmonis & pectoris, & ægritudinum in eis propriè Electuarium ex ſucco eius & melle ſumptum lambendo clarificat vocem, & ſimiliter oxymel eius, & acetum ipſius, & eſt ex medicinis bonis ſpleni & groſſiati eius, & eſt ex rebus præſeruantibus corpus à putrefactione & conſeruantibus ipſum in ſanitate ſua, & acquirit vſus eius maciem corpori, & conſeruat in iuuentute.* Hæc Meſuæ,

Aceti Scillitici vires ex Meſue.

næ, & quidem plura lib. de Simplicib. de Squilla.

Secundus liquor quo Myrrha diluitur, Acetum eſt Rutaceum, quod compoſitionis ratio venenoſos morbos per medicamenti huius efficaciā, iuuante DEO, ope & opere depulſura requiſiuit. Cùm enim omne acetum deſiccandi facultatē habeat, diſſipandiq́; præterea, & diſcutiendi vi præditum ſit, multò hæc magis vtrumque acetum, Scilliticum nimirum & Rutaceum, præſtabit: Spumat aceto reſperſa terra, & ſaxa quoq; quæ ignis nō coxit eius infuſione rumpuntur, quod Hannibal ad Taurinos ſaltus in difficili alpium tranſitu feciſſe legitur. Deſiderium quoque comeſtionis acetum inſtaurat, nam & Lacones cum acetū & ſalem coquo dediſſent, reliquum in ipſa victima quærere iubebant.

Acetum Rutaceū ad Myrrham diluendam compoſitioni huic adhibitū:

Nouit crudum vulgus quantum aceto Rutaceo debeat, & quales id ei laudes deferre ſoleat omnes agnoſcunt. Ruta enim venenorum anti-

Aceti Rutacei vires.

dotum existit, vnde mustelam cũ serpente dimicaturam Rutam præmandere, eiusq; gustu se præmunire consueuisse scripserunt ij, qui medicam materiam eiusq; auxilia obseruationibus fidelitèr annotatis digna, in posteros transfundenda esse rectè cẽsuerunt. Nam & Athenæus inter priscos recenset, Ponticum tyrannum ad cõuiuia vocatos porrectis inter epulas venenis necare solitum fuisse, quod inuitati cùm animaduertissent, Rutâ se præmunierunt, prout legitur 2. declam. de vita Galeni.

Athenæus de Ruta.

Hinc Mithridates tantus rex, duarum & viginti gentium domitor ac Princeps, quarum omnium linguas cognitas habuisse, ac quibus iura dixisse scribitur, (de quo Plin. senior lib. 7. cap. 24. & lib. 25. cap. 2. Solinus cap. 7. Gellius lib. 17. cap. 17. Valer. Max. lib. 8. cap. 7. Sabell. lib. 10. Petrarcha lib. 2. tract. primo cap. 11. plura referunt) Rutâ Antidotum suam, qua sese contra lethalia venena tutatus est, compo-

Mithridatis potentia ac solertia.

suisse

fuisse fertur, prout testatur Macer in Poematibus.

Obstat pota mero, vel cruda comesta venenis,
Quod Mithridates Ponti rex sæpe probauit,
Qui Rutæ foliis viginti cum sale pauco,
Et magnis nucibus binis, caricisq; duabus,
Ieiunus vesci consurgens manè solebat,
Armatusq; cibo tali quascunque veneno
Quilibet insidias sibi tendere non metuebat.

Versus Macri de Ruta.

Vide Plinium copiosissimè de Mithrid. Antidoto scribentem.

Sanè Rhases Arabs, qui multa in Medicinam contulit, Antidotum hãc paululùm pro iudicio mutatam ad Almansorem Saracenorum regem misisse legitur. Non enim contra aduersam valetudinem solùm, sed etiam contra incantationes ac veneficia Rutam valere veteres crediderunt, quàm aduersus fascinationes appendebant, eius vsu cacodæmonum malitiam superaturi, Aristot. forsitan in Problem. hortatu inducti.

Bernhardus secundus Dux Saxoniæ ad pedes Friderici Imperatoris Rutam pro discrimine fratrum in ca-

Ruta in insignijs Ducum Saxoniæ.

lamine clypei impetrauit, quod sertum paternis insignibus Cæsar adiecit, de quo serto tempore Gotheni belli Anno 1567. Michaël Bates Annebergensis Professor hæc carmine protulit.

Hostibus aduersi gladii sunt, Ruta venenis:
Hostem ensis strictus, Ruta venena necat.
O gladii æternum rutilent, & Ruta virescat,
Nec ferrugo illos occupet, hanc nec hyems.

Ruta & Ficus amicitia.

Scribit Plutarchus in Symposiacis, & Plin. lib. 19. tantam esse Rutæ cum Fico familiaritatem aut sympathiam, vt hæc nullibi suauior ac sapore mitior quàm sub ficu proueniat. Alij furto subtractam festiuius germinare arbitrantur, suam quilibet opinionem reddat sanam. Nos autem Rutam acuendo visui prodesse scimus, nec non libidinem reprimere posse nouimus, vnde ea à castimoniæ addictis inter edulia admittitur: testis est vtriusque versus vulgi voce tritus.

Ruta castimoniā fouet.

Vtilius sumes acuentes lumina Rutas,
Et quidquid Veneri corpora nostra negat.

Generationem sanè Ruta inhibet ac fœtum perimit, abortuq; vitiat; infesta proindè

proindè prægnantibus ac grauidis, quando fœtus ea necari inuenerunt, ad coxendicum tamen dolorem & articulorum vitia prout & contra venena plurimùm valet.

Igitur Myrrha putredinibus præcipuè aduersatura hoc aceto per bellè diluitur, cùm & Ruta corruptioni cuiuis aduersetur, vnde febres malignas pellit ac plurimùm pesti contrariatur, q; ipsum Poëta hoc metro expressit.

Namque ferunt Rutam pestes arcere nocentes,
Nec propè eam fœdis vermibus esse locum.
Sed ceu Iuniperi grauis est cantantibus vmbra
Et taxi incumbens tristior aura nocet.
Sic quoque Ruta potens, --- --- ---

Ruta Pestis Alexipharmacum.

Medici experti inueteratos stomachi dolores, cruditates, ventris inflationes ac colicos dolores hucusq; Rutà compescuerunt visum eius vsu acuentes, quod Poëta significans Rutæ vires sic carmine complexus cecinit.

Singultus acidos pellit gelidumq; lienem
Igne suo, vmbrosis optima Ruta oculis,
Si femur hanc lasciuũ odit rabidumq; venenũ,
Discupit hanc neruus cœliacusq; dolens.

Ruta Visum acuit

Perſtringit eius vires lib. 3. cap. 45. Dioſcorid. inefficaces ſi cum iuglandibus & ficis aridis præmandatur venenorum vires reddituram pollicitus, ac à Mithridatis (cuius ſupra mentio facta eſt) imitatione antidotum ſortitus, quam Serenus Sammonicus hoc carmine deſcripſit.

Verſus Sereni Sammonici de Mithridatis Antidoto.

Antidotus verò multis Mithridatica fertur
Conſociata modis, quam magnus ſcrinia regis
Cum raperet victor vilem deprendit in illis
Syntheſin, & vulgata ſatis medicamina riſit.
Bis denum Rutæ folium, ſalis & breue granum.
Iuglandesq; duas totidem cum corpore ficus.
Hæc oriente die parco conſperſa lyæo,
Sumebat metuens dederat quæ pocula mater.

Rutæ vires ex Dioſcor.

Veruntamen potiores eius dotes prodit Dioſcorides ampliùs loco citato affirmans, eam lethalium venenorum antidotum exiſtere, genituram extinguere, contra inteſtina vitia efficacem eſſe; lateris, pectoris, coxendicũ articulorumq; dolores & affectus mitigare, ac oculis qui hebetudinem ſenſêre opitulari docêns, cuius ſuccum gallinaceis pullis aſperſum feles quoq; arcere

arcere ibidem ex aliorum relatu tradidit.

Plantam Rutæ mirabilis magnitudinis visam fuisse Macherunti in oppido quodam Iudææ satis munito Flauius Iosephus lib.7. de bello Iudaico cap. 25 testis est, quam regiam Rutam mirabilis magnitudinis, à nulla ficus celsitudine victam fuisse, ac ab Herodis temporibus profectam, sed à Iudæis locum vi occupantibus excisam esse memorat. Sat sit, quòd *Flauij Iosephi de Ruta Macheruntina, locus.*

Saluia cum Rutâ faciant tibi pocula tuta.

Acetum igitur Rutaceum meritò ad Myrrham diluendam dissoluendamq; hîc requiritur, venenis, putredinibus ac malis iam recensitis, si non abolendis saltem præcauendis reluctaturum, cuius dotes & nouit antiquitas, & posteri à maioribus edocti haudquaquã vili penderunt, in modernum vsque tempus eius vsui familiaritèr ac confidentèr assueti.

Sequitur nunc Mucharum Rosarum ad Aloën dissoluendam tempe- *Mucharũ Rosarum.*

randamq́; idoneum, cuius loco ſuccũ Roſarum priſci pro corrigendâ Aloë vſurpabant, atque inde Aloën Roſatam effecerunt, nobis verò Mucharum ſucco Roſarum æquipollere imò medicamentis aliquam purgandi vim habentibus potentius cooperari videtur. Itaque pro antiquo veterum more Roſarum hîc viribus Aloë imbuitur, etenim Mucharum Aloës caliditatem nonnihil obtundit; refrigerat enim, lenit & humectat: putredini, venenis ac febribus contagioſis ipſiq́; Peſti potentèr reſiſtit, ac viſcera corroborat, vnde mirum non eſt antiquitatem ſeſe adeò in Roſæ admirationem effudiſſe, vt Anacreon vetuſtus dicat:

Muchari Vires.

Anacreōtis de Roſa Verſus.

Roſa flos odorq́ diuûm,
Hominum Roſa eſt voluptas,
Decus illa gratiarum
Florente amoris hora
Roſa ſuauium Diones.
Quid plura? nonne multis
Medicina certa morbis?
Huius ſenecta ſuauem
Seruat iuuentæ odorem.

Non

Non immeritò igitur apud Achillem Statium lib. de Leucippæ & Clitophontis amoribus ex Oda Sapphus *Rosa florũ regina.* ſcribitur, ſi Iupiter floribus regem imponere vellet, Roſam inter flores regnum obtenturam, ſtudet enim hæc pluribus ſenſibus, vtpotè oculis, naribus, & palato.

Poëtæ Roſas omnes primitùs albas extitiſſe tradiderunt, quas poſtea ex vino à cupidine alis in cæna deorum laſciuiente ſparſo, hoc colore tinctas *Poëtarũ de Roſis figmenta.* finxeruut. Alij verò Martem Zelotypum Adonidem interfeciſſe; ex cuius cruore his eis color conciliatus fuerit, opinantur. Nonnulli Adonidi cum ab Apro occideretur, Venerem opem laturam, cum per dumeta accurreret pedem vulneraſſe, eoq; ſanguine tactas roſas rubeſcere cæpiſſe fabulãtur, quam fabulam hoc diſticho expreſſit Laurentius Lippius:

Per ſyluas Cytheræa ſuum dum plorat Adonim
Purpureas fecit ſanguine mœſta roſas.

Et Georgius Oſtratius:

Ante quidem niueo rosa succrescebat amictu,
Sed modo Cidalio sanguine sparsa rubet.

Rosa olim Aurora dicata. Erant olim apud Ethnicos Rosæ Auroræ dicatæ, vnde apud Ouid. 2. Metamorph. legitur

--- --- Ecce vigil nitido patefecit ab ortu
Purpureas aurora faces & plena Rosarum
Atria.

Sed & Veneri sacrata fuit Rosa, quam tamen Cupido Veneris filius Harpocrati silentij deo digito labellum compescēti donauit; fluxisse hinc ille mos videtur, vt in cœnaculis Rosa lacunaribus supra mensarum vertices affigatur, vt quisque sit secreti tenax nec facilè diuulget, quæ sub Rosa dicta sunt, extat hac de re carmen hoc,

Rosa cur supra mēsas appensa.

Est Rosa flos Veneris, cuius quo furta laterent
Harpocrati matris dona dicauit amor.
Inde Rosam mensis hospes suspendit amicis
Conuiuæ vt sub eâ dicta tacenda sciant.

Turcarū stulda opinio explosa. Sed & dijs gentium dæmonibus lucta est circa Rosam, quam enim veteres Auroræ, Cupidini, Veneriq; dicarūt, hanc Turcæ (vt Augerius Busbeckius in suo itinerario notauit) Machumeti

meti deferunt, ex cuius ſudore eam ortam eſſe ſibi perſuaſum habent, ac ſi flos tam fragrans ex tanta tam ſordidi nebulonis ſpurcitie ſuccreuiſſet, cùm tamen Roſa ſordidis pleriſq; etiam inſectis âduerſa eſſe ſoleat; ea enim vtilem mellificio materiam api præſtat, araneæ venenum. Hinc Chriſtophorus Manlius in carmine,

Vna eademq; Roſa, cernis, ſibi turpis Arachne
Contiguam & ſedem ſedula cepit apis.
Aereum hæc nectar, dirum trahit illa venenũ,
Namq; fauum prius hæc, virus at illa gerit.

Roſa araneis inimica.

Et Ianus Iacobus Briſardus in Emblemat.

Toxica ab hoc carpit ſublimis aranea flore
Dulcia quo paruæ mella parantur api.

Vnde etiam Cantharides aut ſcarabei Roſam non tolerant aut ſuſtinent, etenim

Cantharidum Roſa mors, ſic luxus delitiæq;
Eneruant animos, eripiuntq; virum.

Roſa Cantharides interficit.

Nam & Hannibali alioquin duro ac rigido, ſed ob Capuanas delitias tandem effæminato ſcutum offerri debuit, in cuius medio ſcarabeus quem Roſarum

Scutum Hannibalis.

ſertum

sertum ambiret, depictus esset, quod Pierius in Hieroglyphicis refert. Scipio verò ex Africa reuersus, & primus de eodē Hañibale triumphaturus militibus octauæ legionis, qui primi Carthaginensium castra oppugnassent, ac Ducis eorum insignia abstulissent, fasciculum Rosarum gestandum, imò clypeis depictas Rosas ferendas concessit, quod etiam posteriorem Scipionem fecisse historiæ memorant. Sanè apud Homerum Achillis scutum Rosis fuisse insignitum legitur, nec non cassides Hectoris & Æneæ. Arminius Germaniæ Princeps Rosam in insignibus habebat, vnde legitur,

Scutum Achillis.

Insignia Arminij.

Statua torquentis molli de vellere signum,
Quod pictam medio continet arte Rosam.

Marchiones Brandeburgenses Comitesq; de Eberstein antiquissimæ prosapiæ, nec non plurimę familiæ strenuâ nobilitate claræ, à multis lustris Rosas inter sua insignia gloriosè locatas habent.

Nam Rosa Principibus meritò gestanda videtur.

Fuisse

Fuisse olim Rosam signum lætitiæ colligitur ex Plin. lib. 21. cap. 3. vbi refert L. Fuluium Argentariũ bello Punico secundo quòd tempore eo funesto ex pergula sua rosis coronatus in forum prospexisset, vnde cæteris mœrentibus solus lętari videbatur, in carcerem tamdiu coniectum fuisse, donec bellum finiretur. *Rosa signum lætitiæ.*

Rosaceum itaq; Mucharum (quod nil aliud est, quam infusio Rosarum recentium octies repetita) Rosarumque stillatitius liquor huic medicamini conficiendo idoneè subuenit, vtpotè cordi ac spiritibus opem laturus. Nouimus testante experientia Rosacea medicamenta stomacho, iecori, pulmonibus, cordi, imò & vniuersis visceribus dissolutionem ac laxitatem ex hebetudine, putredine aut corruptela aliqua dependente patientibus eximiè prodesse, acres sanguinis ichores salsumq; serum nihilominus pro diuerso apparatu, ac contraria qualitate Rosis insidente, qua & laxãt & adstringunt, *Rosarum insignes dotes ac facultates*

gunt, educere; atram bilem & aduſtos humores, retorridos planè ac enormes cutim fædaturos, ſcabiem, vlcera, furunculos, abſceſſus, melicerides, lichenas, pſoram, ipſamq́; tandem lepram cauſaturos faciliter emungere, hinc Poëta

Purgat & obſcænam vultu roſa perlita lepram.

Calores hæc ſimul febriles extinguit, ac jecur ſupercalfactum temperat, tabi, conſumptioni, marceſcentiæ Hecticæq́; aduerſa; quod Poëta notans hæc de aqua Roſacea effatus cecinit:

Atque vbi lethifero corpus ſuccenditur æſtu,
Et torret calidum febris anhela iecur,
Non magis vtilior tabem leuat herba calentem
Illita quàm toſtæ ſi datur vnda Roſæ.

Hæc enim omnem impuritatem cunctamq́; ſpurcitiem à corde repellit & arcet, nam & fæditates alias euincit; quod Botanici obſeruantes Roſam iuxta Allium plantatam odoratiorem fieri notarunt, ac ſi Roſa nobiliorem ad ſe ſuccum traheret, ac contraria, vt fœtentia & odorata, iuxta ſe poſita magis

Roſa iuxta Allium plantata odoratior euadit.

magis elucescerent. Vnde Camerarius in Emblem.

Liuor iners stimulos generosis mentibus addit,
Sic per fœda rosis allia crescit odor.

Hæc enim

—— —— —— —— præbet honorem
Cælitibus, templisq; Sabæum miscet odorem.

Non esset vel lux, vel luxus Apothecis, si Rosa Pharmacopæis desideraretur; ex hac siquidem Conseruæ, Saccharum, Pulueres, Succi, Syrupi ijq; varij, alij ad soluendam, alij ad stringendam aluum idonei, quin etiam Pulueres Aromatici Rosati, Diarhodon Abbatis, Rosatę nouellæ, Electuaria de succo Rosarum in solida liquidáque forma, & Electuarium Rosatum Mesuæ in hunc vsque diem seruatum, Oleum Rosatum Omphacinum, & id quod completum dicunt, Vnguentum Rosatum, Trochisci Diarhodon ac Rosei pastilli à Dioscoride lib. 1. capit. 113. descripti. ac alia plura medicamenta parari consueuerunt. Conficiebantur autem ῥοδίδες pastilli ex Rosis, *Pastilli Rosat.*

Indica

Indica Nardo ac Myrrha, quibus Coſtum nonnulli adijciunt ac Iridem Illyricam; veruntamen ij paſtilli ad luxum magis ſpectabant, cùm Dioſcorides eos monilium vice collis mulierum circumdatos eſſe ſcribat, vt graue ſudoris virus retunderent: quos quoque ad illinitiones & diapaſmata coërcendis ſudoribus accommodata fuiſſe idem memorat.

Muchari Roſacei vires ex Meſua.

De Roſaco Mucharo ſtillatitiaque Roſarum aqua ſcribit Meſuæ: *Succus eius & aqua infuſionis recentium & completarum, ſolutione educit choleram & mũdificat ſanguinem ab ea, & venas & arterias; & confert Icteritiæ, & aperit oppilationes hepatis & ſtomachi, & mundificat & confortat ea. Et confortat cor, & confert tremori eius. & educit materiam cauſantem eum, & confert cholericis febribus. Roſa verò & oleum eius, & aqua ipſius per ſublimationem facta confortant cor, ſtomachum & hepar, & coadunant partes laxas membrorum, & confortant retentionem, & ſedant dolores calidos mira ſedatione, & extinguunt*

tinguunt ac permutant malitias inflammationum, & sedant eas & sunt ex medicinis dormire facientibus, &c.

Veteres Rosam in antidotorum ac sollemnium remediorum compositionibus rarò prætermiserunt, quam & Theriaca & Mithridatium suscepit. Refert Mizaldus puellam lichene & cancrosa scabie laborantem, ac fædis cutis vitijs turpatam cùm sese desperatione quasi conficeret, remedio ex Myrrha & succo Rosarum parato protinus conualuisse. Et Aspasia formosa Artaxerxis pellex Rosarum auxilio à cancro serpente libera euasit. Rosarũ differentias longo sermone prosecutus est Plinius lib. 21. cap. 4. Prænestinam, Campanã ac Milesiam Rosam extollens, cui posteriorem fecit Trachiniam & Alebandicam; præcocem autem ait Campanam, serã Milesiam, nouissimè desinentem Prænestinam. Quinq; sunt in Rosa partes Medicinę, vna foliorum, altera vnguinum, tertia Antheræ, quarta vmbilici, quinta ca-

Rosa diuersa Plinio.

Quinque Rosarum partes.

licis: has diuersas facultates vna natura Rosæ contulit, quam nobis DEVS ad Pilulas Marocostinas, & alios quàm plurimos vsus reseruare dignetur.

Tu igitur terræ ornamentum plantarumq; decus, florum oculus, prati rubor & amœnitas, pulcritudo coruscãs, & formosis folijs comata nobilibusque frondibus luxurians Rosa, nostris his Pilulis tuas quoque vires iungito, tua enim admixtione Rhodopharmacon hoc fiet medicamentum, cuius prisca sæcula meminerunt: tu Aloën rectificabis, tu cæterorum calorem minues ac temperabis; tu sanguinem, adustos humores elidens depurabis; tu viscera supercalefacta ad commoderationem reduces, tu ea flaccida firmabis, tu putredinem arcere non prætermittes, tu nauseam fugabis fluctitantemq; ac in ventriculum regurgitantẽ bilem abiges, tu cordi robur afflabis, eaq; omnia præstabis, quæ de tuis donis à summo Creatore tuo tibi præstitis omnis ætas experimentorũ copia ducta hucusque præsumpsit.

Rhodopharmacum.

Ad

Ad diluendam autem Aloën succũ quoque Citri aut Limonum requisiuimus Aëtij hortatu inducti, is Tetrabib. 1. Serm. 3. cap. 24. Aloën Citri succo excipi pręcepit, in cuius succi viribus deprædicandis vniuersa hucusq; Medicorum ætas versata est, adeò vt & nomen Malorum Medicorũ hic fructus non adiectiuè, sed substantiuè loquendo adeptus fuerit. Ferunt Palladium Neapolitanum ea primùm ex Media in Italiam transplantasse, eaq́; in Media primitùs prognata fuisse ex Virgilij carminibus lib. 2. Georg colligere possumus, vbi sic fatur:

Quartus liquor ad confectionē huius Aloedarij requisitus succus est Citri vel Limonũ.

Media fert tristes succos, tardumq́; saporem
Felicis mali, quo non præsentius vllum
(Pocula si quando sæuæ infecêre nouercæ,
Miscueruntq; herbas, & non innoxia verba)
Auxilium venit, ac membris agit atra venena
Ipsa ingens arbos, faciemq; simillima lauro,
Et, si non alium latè iactauit odorem,
Laurus erat, folia haud vllis labentia ventis,
Flos apprimè tenax, animas & olentia Medi
Ora fouent illo: & senibus medicantur anhelis.

Citria mala eorumque vires.

Citria hæc mala venenis potentissi-

mè resistere compertum est, cui rei fidem fecit Atheneus per historiam maleficorum, qui condemnati cum aspidibus in prędam exponendi deducerentur, in itinere à caupone misericordiam exercente ac tremulis & sitibundis ijs Citrium pomum offerente adeò sunt præseruati, vt cùm in theatrum descendissent à ferocissimis feris demorsi nihil noxæ senserint. Tentata rursus postera die antidotus, vnus cui pomum negatum fuerat, liuore fœdatus interijt, seruato altero, qui pomum hocce præmanserat. Scripsit Theopompus Chius, Clearchum Heracleotam Ponti tyrannum multos sustulisse exhibito veneno, pluresq; necare voluisse, nisi Citrij pomi vis alexipharmaca populo innotuisset, quo prius comesto sese ab eius epulis securum reddebat. Theophrasti senioris ac Plutarchi ętate mala hæc non comesta esse, sed Parthorum proceres grana solummodo eorum seu semina cõmendandi halitus ac recreandę animę causa esculentis

Citrium pomum contra venena.

lentis

ſentis incoxiſſe ex veterum dictatis cognouimus.

Medica hæc malus ex Media, vnde nomen accepit, per bella Perſarum, quæ Darius intulit, venenis omnibus aut præcipuis, ſingularitèr verò Peſti reſiſtit, cordi familiare ſimul ac ſalutare auxilium tutelamq; inſignem adferens, Citrij pomi nomine ob colorem inſignita, cuius cùm diuerſæ ſint facultates in idem tamen quoad putredinis abolitionem recidentes, ſigillatim cõplexus eſt hoc Carmine Poëta.

Medica mala ſumus, pelli vis ignea noſtræ eſt
Humentis brumæ nec bene cocta caro.
Terreus eſt humor, ſectantur ſemina pellem,
Flos calet & folium, ſic voluere dij.
Tarda caro eſt, ſuccus cholerã fluxusq; moratur
Cor tepet hinc ardẽs, hinc tua membra nitẽt.
Semina flos, folium & cortex frigentia mulcẽt
Corpora, & epurant aera peſtiferum.
Sola tamen volumus mandi, ſic gratus oleſcens
Nos bona dic Veneri, non mala ſed medica.

Citria mala Peſti aduerſantur.

Atqui vt à laudibus Citrij pomi non ſine ioco diſcedamus, cùm Citria mala, Mala medica vocari ſoleant, factũ

aliquando vt agyrta quidam iners in ſcheda cuiuſdam Medici forſan in officina pharmaceutica legeret, *Recipe carnes Mali Medici*, ipſe ſibi conſcius ſeſe vel pila tundendum, aut prelo premendum, aut culcandum, cribrandum ac denique deuorandum ſuſpicatus, protinùs è medio ſeſe ſuſtulit, cùm ſe malum medicum eſſe ſciret, carnesque ſuas haudquaquam in medicam quaſi prædam proſtituere vellet; quam hiſtoriam Manilius in Epigramã. Sic deſcribit:

Manilii iocus in malũ Medicum.

Curant anhelum Plenus & Chiron ſenem,
Agyrta Plenus, arte Chiron maximus.
Chiron iubet de carne mali medici
Seplaſiarium parare pharmacon:
Lecta ſcheda illicò in pedes ſe coniicit
Agyrta, ſe peti ratus medicum malum.
Sic arguit ſua quemque conſcientia:
Sic ipſa ſeſe prodit ignorantia.

Atque hæc de Citrio pomo, eiuſque prout & Limonum ſucco, quem in Pilulas Marocoſtinas venenis aduerſaturum adduximus, præter alias dotes, quibus vniuerſo orbi iam dudum celebri encomio innotuit. Vlte-

Vlteriorem in compositionis nostræ examinatione progressum facientes, Cinnamomi stillatitius liquor sese nobis offert, quo Agaricus & Rhabarbarum imbuuntur, qui & ipsemet venena oppugnat, & vi grata odoreq; cordi beneficus existit. Cinnamomi in Italia Galeni temporibus magna fuit penuria, adeò vt Cinnamomum nusquã nisi apud Imperatores reperiretur, qui admirabili custodia illud asseruari curabant. Vide Galen. 1. de Antidotis sese Ciñamomum Traiani, Adriani & Antonini ætate repositum spectasse refert, atq; cùm Imperatori Seuero Theriacam componeret, Cinnamomum Traiani & Adriani tempore lectum ac custoditum in Antidoti structuram assumpsisse commemorat, cùm priorem Commodum, nec Theriacæ, nec Cinnamomi curam vllam habuisse scribat. Tradit Strabo vnâ cum Theopraсto, Galeno, Dioscoride, ac Plinio, Cinnamomum in Arabia nasci; id tamen ea in regione deperijsse prout Balsamum in Iudæa,

Aqua Cinnamomi.

Cinnamomũ inter thesauros Imperatorum.

in Iudæa, liquet ex citat. Plin. lib. 12. cap 19. vbi plurimas Cinnamomi syluas combustas esse scribit his verbis;

Cinnamomi pretiū *Cinnamomi pretia fuêre quōdam in libras, denariorum mille, sed postea auctum id parte dimidia est, incensis, vt ferunt, syluis ira ne barbarorum id acciderit, an ob iniquitatem præpotentium sortè non satis constat.*

Aqua Cinnamomi Agaricū corrigit. Vtut sit excalfacit aqua Cinnamomi, aperit, incîdit, digerit & roborat, ac flatus discutit; Agarico ori ventriculi nauseam forsan parituro aut stomachum moturo noxam eam demit, nec non Rhabarbarum maiori penetrandi vi imbuit. Corroborat præterea ventriculum, iecur, lienem, cerebrū; animi deliquia aufert, vrinam ciet, Cæliacis auxiliatur, nauseam sedat & cibi fastidium abigit: prodest quoq; suspiriosis, resolutis, conuulsis & comitialibus.

Idcircò Cinnamomum odoris suauitate, saporis iucunditate ac virium ferendarum pręstantiâ dotatum, his

quoque

quoque Pilulis suam opem confert, Rhabarbaro & Agarico irrorãdo idoneum, corpori verò ac valetudini humanæ saluberrimum.

Succedit nunc succus Apij, in cuius defectu Petroselini succus substitui cõmodè potest, cùm plurimi Apium domesticum antiquorũ vulgare nostrum Petroselinũ esse dicant. Scripsit Anazarbeus. Apium æstuantem stomachũ mulcere, mamarum durities ex lacte concreto contractas reprimere, vrinas ciere, contra serpentium venena, aut epotam argenti spumam auxiliari, inflationes discutere, ac medicamentis quæ dolorum leuamenta præstant, Theriacis quoque ac tussis remedijs misceri. Fuerunt qui id capiti officere putarunt, verùm eorum opinio à paucis est recepta; tradunt enim alij id cõtra temulentiam valere, vnde forsan prisci Apio aut Myrto coronati mensis accumbere cõsueuerunt. Notarũt autem Medici Apium valenter aperire ac obstructionibus apprimè conducere;

Succus Apii.

Apii vires

cere; iecori itidem, renibus ſpleni ac ventriculo pituitoſo plurimùm conferre, vnde

---- --- ---- --- quem phlegmata vexant
Splen, femur aut renes, vel iecur illud edat.

Apium autem in cibum admittere olim nefas reputabatur, quod (vt Plutarchus meminit) mortuorum ſepulchra Apio coronari ſint ſolita; hinc & feralibus epulis hæc herba dicata erat. Nihilominus tamē victores Apio, more ab Hercule prius monſtrato, coronatos fuiſſe legimus, nam & Plinius lib. 19. ſic ſcribit: *Honos Apio in Achaia coronare victores ſacri certaminis Nemeæ.* Teſtatur hoc idem Macer in Poëmat. inquiens,

Victores Apio coronati.

Eſt Apium dictum q apex hanc ferre ſolebat
Victoris, veterum fieret dum more triumphus.
Ipſe ſibi talem prior impoſuiſſe coronam
Dicitur Alcides: morem tenuêre ſequentes.
Aſt alij dictum credunt quod apes vehementèr
Illius ſoleant auidè decerpere flores.

Qua de cauſa ſuccus Apii Alœdario inditus.

Indidimus autem Apij ſuccū compoſitioni huic noſtræ tanto libentius, quanto eum crebrius Syrupis iecora-

rijs

rijs ac aperientibus inijci, nec non Pilularum maſſis fingendis adhiberi notauimus, prout videre eſt, ſi quis Diſpenſationes medicamentorum tam priſcis quàm neotericis conſuetas attenderit.

Succum Apij ſequitur ſuccus Fœniculi viſum acuens, calculos pellens, renes mundificans, ſtranguriæ renumq́; doloribus opem ferens. Herbam hanc ſerpentes nobilitauêre, dum ab eius guſtu ſenectam exuunt, & obtuſam hebetemq́; oculorum aciem eius ſucco reficiunt, vnde quoque homines caliginem diſcutere didicerunt. Fœniculi vires Poëta hoc Carmine complexus eſt. *Succus Fœniculi.*

Semina ſi chymo exurunt hortenſia duro
Fœniculi, & ſicco non bene ſana cibo:
Torrida tu timeas ſylueſtria renibus, ingens
Pharmacum & Vrinæ nobile curriculum.
Durius è lumbis ſunt comminuentia ſaxum, *Fœniculi Vires.*
Sint tumido hæc femori pabula fœminæo.
Ride infans, poterit recluſi munera lactis
Si viride hortenſe eſt mox reuocare tibi.
Ride infans, molles colubri experientia ocellos

Seruari incolumes hoc tibi posse docet.
Subuersum & vento stomachum extendente tumentem
Aequat in antiquis febribus esca potens.
Semine si red aperta vigent membra omnia lotæ
Gloria radici non minor exhibita est.

Fœniculum igitur pharmaco huic deesse noluimus, cùm odorum planè sit, stomacho intestinisq; gratũ, quodque flatus pellat, & fœtentem oris halitum emendet; cumq; id inter deobstruentes plantas numeretur, & ad infarctus viscerum penetrandos viribus plurimùm polleat.

Succus Absinthii Nunc verò succus Absinthij sese nobis offert meritò his Pilulis indendus, vt qui iecori maximoperè benefaciat. Scribit Galen. lib.6. simpl. med. Absinthium adstrictoriam, amaram & acrem qualitatem possidere, idq; calefacere, extergere, roborare & exiccare, nec non biliosos humores per inferna propellere, ac per vrinas euacuare, id verò maximè quidquid biliosi in venis hæserit: adeò autem iecori gratum

tum est Absinthium ventriculoque & venis mesaraicis, vt earũdem partium morbos frigidos plerosq; pellat; Icterum enim abigit, hydropem præcauet, cachexiam emendat, ventriculi inflationes doloresq́; tollit, ac quod mirum est, diuersos Absinthium effectus pro diuersa morborum conditione ait; laxat enim aluum strictam, laxam verò eam stringit ac cohibet, lumbricos & ascarides perimit, nec non alia interanea ex putredine nasci solita exterminat, vel generationem eorundem prohibet. Plerasq; Absinthij vires Poëta hoc metro expressit.

Absinthij vires.

Terribiles perdant siccata Absinthia succos,
His furere in stomachum docta caputq; meum.
Ni tamen hinc noceant, suaui mihi grata tepore
Et stomacho, & tussis prouida poplitibus.
Hæc reserant iecoris fibras, his renibus amplũ est
Curriculum, hinc siccus nec sitibundus hydrops.
Et tineæ, & rabidi fugiunt Absinthia vermes,
Tutari tunicas iam didicere meas.

Absinthij vires metro expressa.

Dioscorides Vinum Absinthiacum (cui Thraces & Propontidem habitantes

tes tantas vires tribuisse leguntur, vt id sanitatis causam esse dicerent, eiq; magnam incolumitatis suæ partẽ adscribere non sint veriti) lib. 5. cap. 40. hoc encomio condecorat, inquiens: *Vtile est stomacho, vrinam ciet, tardam concoctionem accelerat; hepaticis, regio morbo & renum vitijs auxiliatur, fastidia discutit, ijs prodest quibus stomachus negotium exhibet, valet contra longam præcordiorum distentionem & inflationes, teretesq; ventris tineas, & remoratos menses: contra Ixiæ venena, quam plurimum potum, & vomitionibus redditum auxiliatur.* Hæc Pedacius Dioscor. Nec refert amarum esse Absinthium, nam

Vini Absinthiaci Vires ex Dioscoride.

Dulcia non meruit, qui non gustauit amara.

Memorat Cælius in Apolog. in Megalensibus ludis victorem magnum præmium sperasse; ei autem è quadrigis descendenti Absinthiacum poculum à Prætore propinatũ fuisse, quod cum victor inuitus ac inhorrescens sumpsisset, subiunxit Prætor: *Disce fortunæ mores victor, quæ suauibus & iucundis solet*

let semper amari quid admiscere. Sed forsitan sanitas victori per Absinthiacum potum honorifice præmio dabatur. Aduersatur enim Absinthium pluribus venenis, vtpotè Ixiæ [prout iam modo notauimus] nec nõ Cicutę & muris aranei morsibus, & draconi marino, bibiturq; vtilissimè contrà fungorum strangulatus, prout Dioscorides lib. 2. cap. 23. recenset, quo in loco præterea refert: inspersum arcis Absinthium, vestes ab erodentium iniuria vindicare, culices ex oleo perunctum abigere, & atramentum librarium diluto eius temperatum literas à murium erosione tueri, qui idem cap. sequenti Absinthij seriphij pastu pecora pinguescere scripsit. Et Theophrastus lib. 9. cap. 18. de histor. plantaa. Pontica pecora pinguiora & pulchriora eius pabuli beneficio reddi notauit, & quidem (vt aliqui volunt) ijs in locis felle carere. Vnde Emblema apud Camerar.

Absinthium venenis resistit

Pontica pecora felle carent

Felle carent Ponti pecudes absinthia pastæ,
Ferre mala assuetus non male ferre solet.

Nonnulli Absinthium Veneri resistere ac carnis libidinem domare vel reprimere sunt arbitrati. Vnde Antonius Carchesius de vino Absinthite sic scribit:

Qui cupiunt Veneris communia gaudia nosse,
Hoc fugiant, moneo, fœmina virq; merum.

Deuitandum proinde horum vel suasu, vel dissuasu hoc Vinum illi,

Quicunq; dominæ vir cupit esse suæ.

De Absinthio mira refert Mizaldus in appendice Centuriarum memorabilium, his verbis: *Res memorabilis, infantes antequam duodecim hebdomadas excedant, si interea temporis eorum pedes & manus à balneo succo Absinthij inungantur, & fortitèr infricentur, neque frigore, neque æstu, per totam vitam lædi nec molestari possunt. Cæterùm si prædicto modo totum eorum corpus semper à balneo perungatur ac lauetur, neque scabie, lepra, Hispanico morbo, nec pediculis, aut similibus incommodis vnquam infestari, (nisi Deus*

Mizaldi locus de Absinthio

eos

eos velit punire) res certè admiratione & notatu digna. Insuper hic succus Absinthij cutem efficit nitidam, venustam, membra habilia & decora, nec sinit membra intumescere deprimendo & arcendo tumores ne emineant, neque vltra modum eleuentur, si sæpius eminens tumor obliniatur, impedit quò minus membrum & tumor increscat: secretum dignum obseruatione, sanat & vlcera. Hæc Mizaldus.

Alioquin Absinthium ægrè in vsus infantum traducitur, præsertim si id intra corpus sumendum foret, vnde ex Quintiliano Medicos puerulis Absinthium quidem obtulisse, sed conãdo vix quidquam vt assumerent profecisse colligitur, cum ait,

Nam veluti pueris Absinthia tetra medentes
Cum dare conantur &c.

Et Martialis lib. 9. Epigr. 75. conqueritur de quodam Hippocrate, qui cum mulsum peteret, Absinthiacum poculum è contra porrexit, idque ex Absinthio Santonico in Aquitania nato pa-

ratum, vnde permutationẽ eam ægrè ferens, inquit:

Santonica medicata dedit mihi pocula virga:
Os hominis mulsum me rogat Hippocrates.
Tam stupidus nunquã, nec tu puto Glauce fuisti,
Chalcea donanti Chrysea qui dederas.

Verùm hæc Absinthij saporem solum, non vtilitatem vel energiam concernunt. Obserua quæ doctissimus Quercetanus de Pilulis phlegmagogis ex Absinthio paratis refert, ait enim eas cruditatibus ventriculi, ac inde oriundis vel morbis, vel symptomatibus, Apoplexiæ, Paralysi, Cephalalgiæ, doloribus arthriticis, neruorum, pectoris ac nutritoriarum partium noxis suppetias ferre. Plurimas vires ac valetudinis commoda clarissimus D. D. Bauhinus Basiliensis Professor laudatissimus, in Aloë Absinthite collocat. Vnde Georg. Pictorius in Botanologia.

Pil: Quercetani phlegmagoga ex Absinthio earũdemq; vires.

Aloë Absinthite.

Constant terribiles Absinthia posse dolores
Pellere citrinos, si bene mansa forent.
Atque iuuant stomachum mira virtute solutũ,
Anginam pellunt, fastidiumq; leuant.

Proinde Absinthium in compositione

tione Pilularum harum minimè prætermittendum fuit, vtpotè ventriculo, iecori, intestinis, ac mesenterio summam opem laturum, cuius efficaciam, ea quæ hactenus commemorata sunt, satis detexisse videntur, nobis interim ad vlteriora transeuntibus.

Nunc autem sese nobis offert succus Cichorij ob insignes eius plantæ dotes meritò celebrandus, vtpotè quã magi ob eximias vtilitates Chreston & Pancration appellauerunt; ardores hæc stomachi restinguit, hepati & renibus prodest, sanguinis feruorem & acrimoniam eius temperat, bilem digerit eandemque educit & mortificat. Vnde Poëta *Succus Cichorij.*

Frigida campestris minus est & amarior hepar
Intyba demulcens bilis utramque timet. *Cichorij facultates*

Ob insignem enim amaritudinem suam meatum choladochum reserat, & valentèr abstergendo aluum nonnihil subducit, cuius amaritudinem taxasse videtur Virgilius in Georgicis, cum ait:

—— —— *& amaris Intyba fibris.*

Subſiſte igitur Cichorium noſtræ intentioni ſeruiturum, & venuſtatem corpori eam redde, quam tuo vſu priſca ſæcula ſeſe conſecuta eſſe ſunt gloriata.

Succus Pimpinellæ. Pimpinellæ quoq; ſuccus huic medicamini conficiendo haud immeritò inditus videtur, is enim cruditates cõcoquit, viſcera deopilat, peſti, ac infecti aëris iniurijs aduerſatur, calculos cõminuit, & abſceſſibus internis opitulatur. De Pimpinella, quam Pampinulam ſeu Pampinũ minutam ob foliorum ſimilitudinem dixêre, ſic ſcribit Poëta:

Veſicæ lapides ſi Pimpinella remollit
Ignita eſt. iecori ſana lienq; tibi.

Succus Fumariæ. Et verò Fumariæ ſuccus ſuis partibus nullatenùs defuturus, adhuc ad medicamenti conſtitutionem perficiendam deſiderabatur, ea enim herba non modò aluum benignè ſoluit, verum etiam viſcera roborat diſtentosq; eorum villos contrahit: eius vis non modo ad hepar, ſed & ad venas dif-

diffunditur, vnde ſanguinem expurgat, & plerisq; incommodis ex bile aut exuſtis humoribus natis medetur. Valet quoq; aduerſus pſoram, lepram, Elephantiaſim, lichenas, carcinomata, ſcabiem & cutis vitia ex ſanguinis immundi corruptelâ profecta, febres antiquas putridas & à viſcerum infarctu pendentes finit; Icterum pellit, ſtomachum & iecur firmat: oculorum delacrymationibus vtilis eſt, & oculis claritatem conciliat. Atqui ſic Fumariæ chylus cæterorum ſuccorum, (qui ad medicamenti huius compagem hucuſque confluxerunt) ſeriem, amaro quidem, at ſalubri obice clauſit, ſuas quoque opes pharmaco incolumitatem præſtituro collaturus.

Abſoluta nunc ſuccorum ad medicamenti huius conſtitutionem confluentium tractatione, reliquum eſt, vt ad cæterorum liquorum (qui ad prolectandam ſimplicium prædictorum eſſentiam requiruntur) facultates tractãdas accedamus. Expetitur autem pri-

Stillatitius Lupuli liquor. mò stillatitius Lupuli liquor, is plantæ, à qua extillatus fuit, vires ac energias continens, sanguinem mundificat, vtramque bilem temperat, febribus ac Ictero comodus est. Vnde Poëta,

Si Lupulũ oblectant antra & nemorosa salicta,
Hoc facit ingrato sit satis vt Medico.
Frigidus hinc bilem, calidumq; arcere cruorẽ
Est potis, hunc ca ida & febris anhela timet.

Dolet Mesuæ, Medicos raro Lupulo vti, cùm tamen medicina multarum ægritudinum & ad plurimas vtilitates præstandas idonea existat, quod etiam taxasse videtur idem Poëta, inquiens:

Gratia si magna est illi, tua noxia maior
Est Medice, hoc sanctũ qui malè noris olus.

Aqua Betonica. Ast nũc Betonicæ extillatus liquor compositioni huic sese iungit, omnibus ferè corporis membris familiaris & commodus, à tam nobili planta prolectus, vt eam Antonius Musa, Augusti Imperatoris Medicus, integro libro quem de ea conscripsit decorandam esse duxerit. Fuit hæc primitùs (vt ex Plin. lib. 25. cap. 8. liquet) Vetonibus Hispaniȩ populis celebrata, tantis sanè

doti-

dotibus à DEO ter opt. max. prædita & aucta, vt Italis laudare aliquem volentibus in prouerbium abierit, quando aliquẽ plus virtutum quàm Betonicã habere dicunt. Certè Dioscorides lib. 4. cap. 1. Betonicæ magnam vim contra venena, & illata à serpente vulnera tribuit, quam ibidem aluum subducere, vrinam ciere, comitialibus, insanis, iecinorosis lienosisq; prodesse scripsit; quin etiam eandem acidum ructantibus, stomachicis, ægrè concoquentibus, sanguinem excreantibus, hydropicis, tabidis, purulenta reiectãtibus ac vesicæ doloribus obnoxijs rectè propinari docuit. Hanc Antonius Musa iam modò citatus, animas & nocturnas ambulationes à maleficijs & periculis securas reddere, quin etiam sacra loca & busta à visibus metuendis tuta præstare tradidit, eamq; rem omninò sacram esse dixit. Præterea eius decoctum, prout & herba ipsa veterum & neotericorum testimonio medetur ruptis, ab alto deuolutis Ictericis

Betonicæ vires ex Dioscoride.

ricis, à rabiosis animalibus demorsis, lippientibus, anhelosis, renum vitia patientibus, Ischiadicis, Qartanarijs, & id genus alijs: fastidia tollit, & viatores itineris tædio fatigatos mirè recreat, imò etiam domos in quibus sata fuerit, à piaculis immunes esse ex veterum scriptis colligimus. Eximias eius vires Poëta carmine complexus, sic cecinit:

Eximiæ Betonicæ vires à Poëta descriptæ.

Publica Betonicæ qua nulla operosior herba est
Gloria siccato grata tepore venit.
Cui dolet aut luxũ est corpus, cui vulnera mille,
Cui caput infirmum, cui iecur inualidum:
Cui stomachus gelidusúe lien, cui lumina languent,
Quiq; lacessitis dentibus inuigilat.
Cui serpens, rabidusúe canis, vel dira venena
Officiunt, Podagra qui dolet aut Chiragra.
Deniq; cui tumida est vesica & venter obesus,
Cui gelida est febris, cui pituita nocet.
Delectam aprico Geminorum in colle sub ortu
Carpat, & hanc saluus si cupit esse, bibat.

De Betonica itidem sic Georg. Pictorius in Botanologicis.

Betonica immodicum ventris sedare dolorem
Dicitur, à cæna si modò sumpta fuit.
Plinius hanc, inquit, qui secũ gesserit herbam,
Illi nec poterunt vlla venena dari.

Boraginis nunc liquor ſuccedit, cuius plantæ flos inter cordiales ab omnibus iam dudum adnumeratus, animi voluptates augere ac hilaritatem adducere creditur, iuxta illud Poëtæ: *Boraginis liquor ſtil latitius.*

Si tibi Buglossæ est ſucci & Borago tepentis,
Lætus eris, ſiccum nec tibi pectus erit.

Sunt inter auctores nonnulli, qui Boraginem Nepenthes illud pharmacum fuiſſe arbitrantur, quod Helena Telemacho ad curas excutiendas propinauit, de quo Odyſs.4. Vt vt ſit Borago cordi, pectori, pulmonibus, diaphragmati, aſperæ arteriæ, ac omnibus circa thoracem ſitis, vel in eo contentis partibus admodum familiaris exiſtit. Dioſcorid. hanc plantam internis abſceſſibus vtilem eſſe voluit, & Gal.7. ſimpl.med. Bugloſſum quod noſtra eſt Borago, vinis iniectum lætitiæ ac hilaritatis cauſam eſſe quōdam creditum fuiſſe ſcripſit. De qua Planta ſub nomine Bugloſſę comprehenſa Georg. Pictor. in Botanolog. ſic ſcribit: *Borago Nepēthes quibusdā*

Lingua Bouis Graio sermone Buglossa vocatur,
Hæc choleram rubeam pellere certè solet.
Cardiacum choleræ quem fecit copia nigræ
Subleuat hæc miris plantula quippe malis.
Humores nocuos pulmonis detrahit hausta,
Vim memorem firmat perdita temporibus.

Sit igitur & nostrum hoc pharmacum hilaritatis, voluptatis & lætitiæ parandæ medijs instructum, quandoquidem & Crocus in Pilulis his subsistit, spiritus in omnem alacritatem pandens, Boragini socius futurus, vt mox infra monstrabimus, vbi ad homogenea medicamenti præsentis tractanda deuenerimus.

Cardui Benedicti aqua stillatitia.

Iam verò Cardui Benedicti gutta stillata nobis obuiam facta, suis quoq; encomijs sese decorari postulat, ea namque sudores potētèr mouet, miasmata, sanguinis inquinamenta, & malignarum febrium fomitem dissipans. Medetur ea Pleuritidi ac costalibus morbis puncturam inferentibus; extrauasatum sanguinem, ne is coalescat aut in grumos abeat, prohibet, ac glomeratum iam extra venas cruorē dissoluit.

ſoluit. Aduerſatur itidem putredinis quibuslibet noxis aut malis ab ea contractis, vnde febres à viſcerum infarctu pendentes ac per circuitum cum rigore redeuntes abigit, experimentis rem eam teſtantibus; venenis reſiſtit ac peſti aduerſatur, renum dolores ac ventris tormina mulcet, Iliacos cruciatus placat, ſurdaſtris ſonoras aures præbet, alui tineas perimit; vlceribus quæ cacoëthe vocantur, opem fert, ac vteri muliebris vitia corrigit & comitiales iuuat. De Carduo hoc Benedicto ſic Georg. Pictorius in Botanologia. *Cardui Benedicti facultates.*

Cardinam monſtraſſe ferunt dia numina plantã,
Subleuet vt raptim corpora feſſa lue.
Hæc reparat quoniam proſtratũ certè calorem,
Vim digeſtiuam nec minus illa iuuat.
Et ſubitò confert illis quos calculus angit,
Prouocat vrinam ſi minus illa fluit.

Georgius Pictorius in Carmine de Carduo Ben.

A Carduo Benedicto ad Libanotidis ſeu Rorismarini liquorem digredimur, cuius plantam Franciſcus Venetus in Harmonia mundi tom. 7. cap. 27. Hebraicè Ezob, dictam putat, ac vicinitate nominis deceptam poſteritatem *Liquor Rorismarini.*

tatem Hyssopum transtulisse arbitratur, cum Libanotis (vt ipse vult) in sacris legi debeat, vtpotè quem fruticem Iudæi in fasciculos manuales coactum conspergendis lustrandisq́; hostijs immolaticijs accom̃odare sint soliti; cui opinioni subscribunt Rabbini in suis Commentarijs, & Leuinus Lemnius in explicatione sacrarũ stirpium cap. de Libanotide. Tantis pollet viribus, vt vix vlla ex plantis ei sit æquiparanda, ea enim semper virens, plurimis infirmitatibus aduersatur, præcipuè verò morbo Comitiali seu Epileptico, qui dæmoniacus esse perhibetur; itẽque Paralysi, Apoplexiæ, Vertigini, Spasmo, Conuulsionibus neruorum, Podagræ, Arthritidi, Ictero, Quartanæ, Lethargo, Dysenteriæ, Asthmati; morbis item cerebri, ventriculi, ac cordis ferè omnibus, præcipuè verò frigidis. Odor fruticis animum reficit, ac spiritus depurat & instaurat: vsus quoque Rorismarini memoriam collapsam erigit, ac caligantibus oculis auxilia-

Vires Rorismarini

auxiliatur; collutione ex eo facta dentes firmantur, & exesæ glutinãtur gingiuæ, ac facies efficitur nitida: fœda quoq; vlcera eius decocto abluta malum deponunt morem, & sanationi magis obediunt. Additur etiam vtiliter Libanotis capitis lotionibus, & articulorum fomentis: prodest lienosis, cardiacis, iecinorosis, stupidis, veternosis, resolutis, & caduco morbo laborantibus; quin & crematus frutex pestis contagia fugat, atque ædes à vitiosi halitus noxis tutas præstat, etenim venenis Rosmarinus potentèr resistit, oris anhelitum commendat, matricis vitia corrigit, alba vteri profluuia cohibet, ac capitis rheumatismos sistit, conceptum adiuuat, sanitatem tuetur, cordis, neruorum, cerebri ac vniuersi corporis vires auget ae fulcit: canos arcet, mortem differt, ac ætatis procrastinationem tribuit. Phlegma salsum & Melancholiam absumens, viscera sarta tecta ad longæuam vitam diutissimè conseruat. De hoc Poëta:

Dentibus

Dentibus, & gelido capiti, tumidisq; lacertis,
Et stomacho ignita est Rosmaris aptus ope.

Et Georg. Pictorius.

Vinũ Rorismarinatum.

Phtisicis antidotum est vinũ de Roremarino,
Confortat visum, cuncta venena fugat.

Penatibus olim coronæ ex Roremarino suspendebantur, vnde Horat. in Carm. 3.

Paruos coronantem marino
Rore deos, fragiliq; myrto.

Numeratur enim inter herbas odoratiores, prout videre est apud Ouid. 3. de Arte.

Rosmaris & Laurus nigraq; myrtus olent.

Et 12. Metamorph.

Vt modo rore maris, modo si violaûe Rosaûe
Implicet, interdum candentia lilia gestet.

Vtvt sit, cum Libanotidem hanc plantam à thuris odore nomẽ mutuatam Dioscorides, Galenus, eiusq; sectatores omnes ac singuli adeò commendent, eamq; ipsa experientia specioso hucusque encomio per longa iam sæcula ad modernam ætatem prouexerit, nostrum quoque Aloedariũ exornaturam meritò ad medicaminis huius

huius præparationem requisiuimus. *Iua Artheti ca seu Chamæpithy-os aqua extillata.*

Sed & Chamępithys (quam Iuam Artheticam vocant) Podagricis opem latura medicamēto huic accessit, herba articulorum vitijs dicata, cuius folia septem diebus in vino pota regio morbo mederi, & quadraginta diebus ex hydromelite hausta Ischiados sanare scripsit Dioscor. lib. 3 cap. 157. qui eandem peculiariter vrinæ difficultatibus, iecinoris, renum vitijs, ac torminosis prodesse, eiusq; decoctū antidoti loco contra Aconitum apud Heracleam Ponticam bibi ibidē tradidit. Reualescunt eius vsu paralytici, & emortui fœtus eius potu excluduntur, ac continuata illius exhibitione coxendicum tormenta mansuescunt. Vnde liquor huius plantæ nostro quoque medicamini suas vires tradens, Pilulas has subintrauit, Podagricis & artuum dolore vexatis solatio quandoque futurus.

Sequitur nunc aqua Eupatorij, Hepaticis, Ictericis, Lienosis & Cachecti- *Aqua Eupatorii*

cis

cis idonea; febres hæc antiquas & periodicas in malum corporis habitum abituras ſoluit. Stranguriæ cõfert, ſanguinem depurat; Elephantiaſin, Pſoram, & Lepram anteuertit: inſuper & vulneribus ac abſceſſibus internis opitulatur, ichoresq; in vaſis contentos temperat, noſtras quoque Pilulas efficaciores redditura.

Aqua Cẽtaurij ſeu febrifugiæ. His ſeſe liquoribus ſociauit aqua Centaurij, cuius plantam febrifugam, eô quôd febres pellat, maiores noſtri dixere, quod quidem nomen coloni, qui eius opem ſæpe ſenſerunt, effectu medicaminis edocti adhuc retinendum cenſuerunt: herba eſt tantæ amaritudinis, vt eam fel terræ plurimi appellauerint, quomodo eandem noſtri quoque Germani **Erdtgallen/** ob plurimas autem virtutes **Tauſent-guldinkraut** vocare aſſolent. Deſcripſit hanc plantam ob inſignes facultates quas poſſidet, integro libro Galenus, quem Papiæ dicauit. Dioſcorid. lib. 3. cap. 7. eam, ſi decocta deuoretur,

tur, bilem, crassosq; humores per aluum exigere, ac ius decocti Ischiadicis conuenientissimè infundi, vetera vlcera purgare ac cicatrice claudere, & succum in vellere appositum menses & partus extrahere tradidit. Datur Tertianarijs, & alitèr per intermissiones febrientibus, quorum paroxysmos educta bile soluit; ventris quoque tineas ac lumbricos necat & expellit, cutis infectiones quascunque, vtpotè Lentigines & Alphos, exterit, lienosis, iecinorosis, cachecticis ac felle suffusis familiaris planè & idonea.

Hanc Lucanus inter cætera media pellendis serpentibus ijsq; à castris arcendis, opportunā esse innuit, cum ait.

Vltima castrorum meditatus circuit ignis,
Hic Ebulū stridet, peregrinaq; Galbana sudant,
Et larix non læta comis, Eoaq; Costus,
Et panacæa potens, & Thessala Centaurea.
Peucedanum sudat flammis, Ericinaq; Taxus
Et larices, fumoq; grauem serpentibus vrunt
Abrotanum, & longè nascentis cornua cerui.

Sic enim mos erat bestias ac venenata alia animalia abigendi. Vnde Maro

L *Disce*

Disce & odoratum stabulis accendere Cedrum
Galbaneoq; agitare graues nidore chelydros.

Cerasorũ liquor stillatitius & eius vires

Et nunc tandem stillatitia Cerasorum aqua vitreis organis vi ignis prolecta, vires adhuc potiores medicamento huic datura, liquorum agmen finit; quam in compositionem huius Aloëdarij non sine magna ratione adduximus: quantum enim hęc ipsa in Apoplexia, Paralysi, Epilepsia, ac præcipuis summeq; periculosis cerebri morbis possit, vel vulgus nouit, quãdo plurimi attoniti, ac sine voce facti, eius assumptione sese recolligentes assurgũt, & vocales rursus effecti loquelam recipiunt, sensibus ablatis aut interceptis in pristinum vigorem restitutis; hęc enim, si artificis inter extillandum accedat industria, spiritualis euadit, & perquàm odorata, vnde obstructos cerebri meatus leuat, ac arteriarum infarctus promptè expedit. Cerasa à Cerasunte oppido Ponti à L. Lucullo deuicto Mithridate primitùs in Italiam deuecta & allata fuisse, indeque deno-

Cerasa vnde dicta.

denominationẽ sumpsisse Athenæus memorat; facit tamen eorum mentionem Diphilus Siphinius arte medica aliquanto post Hippocratem clarus coætaneus fermè Lisymacho, qui Alexandro M. successit. Nec refert Fridericum Dietrici Marchionis cognomento sapientis filium, cum ex venatione lassus in arcem Hirsenstainianã iuxta Albim sitam deuenisset, veneno in Cerasis dato Anno 1291. de vita sublatum, prout Fabr. in Annalibus Misnæ vrbis refert, nam & venenum (vt ille ait) ex auro bibitur: fit enim vt iucundissimarum rerum cupidine illecti non magis decipiamur quàm cum in appetitus nocuos præcipiti affectu ferimur, itaque Princeps fructus amœnitate illectus, nihilq; de toxico subesse ratus, cerasa affatim ingerẽs, necem violentam oppetijt. Nostro porrò æuo non tantum Cerasis periculi inest, diligenter enim priusquam manduntur, aquâ eis sæpius affusâ elui consueuerunt; hoc autem difficultatis Cera-

ſorum comeſtoribus obuerſatur, quod non niſi ab æqualis ſortis hominibus ſtatu ac conditione paribus, ſine vel moleſtia, vel grauamine aliquo vorari queant. Cauſam huius rei Metricus qu dam eleganter ac perſpicuè ſic expreſſit:

Adagium Vulgi de Cerasis carmine expressum

Cum domino Cerasũ res est mala mandere ſeruũ,
Tollit matura, tibi proijcit omnia dura:
Conſumptis illis cupiet iactare lapillis.

Sed hæc de Ceraſis, ſufficiat nobis Ceraſorum liquorem inſignibus viribus ad cerebri & cordis noxas arcendas dotatum eſſe, quem proinde in compoſitione huius Aloëdarij minimè omittendum cenſuimus, Capiti huic ſuccorum liquorumq; energias ac virtutes ſat fuſè explicanti, nunc tandem finem imponentes, ad vlteteriorem medicaminis examinationem iam modo progreſſum facturi.

Caput

Caput duodecimum.

DE RATIONE COMPOSITIONIS HVIVS ALOEDARII, DEQVE PROPORTIONE ponderum in medicamentis pharmacum hoc constituentibus obseruatâ, &c.

CVM medicamentum hoc denominationem suam à Maro & Costo sortitum sit, mirabitur fortasse quispiam nominis ab his duobus simplicibus deprompti causam, cùm aliàs vnumquodq; medicamẽtum à basi, quę hoc in loco Aloës est, ac maiore sui copiâ pharmacum cõstituit, Marum verò & Costus lõgè minori, imò ferè minimo sui pondere hîc subsistant, famam non habuisse; sed mirari desinet, vbi in plurimis veterum compositionibus idipsum persæpè factum obseruauerit, nos autem hunc pharmaco huic titulum cùm ob horum duorum simplicium raritatem ac excellẽtiam, *De ratione nominis huius Aloëdarij*

tum etiam ad aliorum Aloëticorum differentiam præfecimus, vt à cæteris quæ ex Aloë parari solent medicinis faciliùs discerneretur, & prædictorum medicamentotum, Mari nimirum ac Costi, claritate nitesceret.

Proportio cæterorũ medicamentorũ in respectu Aloes.

Est autem Pilularum harum primaria nihilominus basis Aloë, cuius vncias tres adscripsimus, in singulas vncias scrupulum vnũ Mari, tantundemque Croci, Agarici verò, Costi & Myrrhæ singulorum drachmã dimidiam adiungentes. Nunc autem Aloës vncia quælibet drachmam Ammoniacæ guttæ capit, Rhabarbari verò drachmas binas, Agallochi quoque scrupulum dimidium, atque sic compositio trinâ semper obseruatione assurgit; insunt enim eidem tres Aloës vnciæ, tres scrupuli Mari totidemque Croci, tres dimidiæ drachmæ Agarici; itemq; Costi, ac tantundem Myrrhæ, tres porrò drachmæ Ammoniaci, & duplicato pondere ter binæ Rha-

In Aloëdario hoc trinus semper numerus absq; tamen superstitione, sed nõ sine artificio obseruatus.

Rhabarbari drachmę, insuperque tres dimidij Agallochi scrupuli, ex quibus medicamentum constituitur, ac numero sic trino semper subsistit, etenim ingredientium nouem sunt numero, quę terno numero ter repetito respõdent. Cùm itaq; omnia numero pondere aut mensurâ constare Philosophus dicat, decorum esse duximus nõ sine certa quadam proportione quælibet absque ponderis censura indiscriminatim congerere, & in massam quasi informem compaginare, sed numeri ac ponderis obseruatione pharmacum astruere numero ipsi non Pythagoricorum more quidquam per se tribuentes, sed dosis proportionatæ rationem inde depromentes, vt tot sint Mari scrupuli quot Aloës vnciæ, itemque tot Ammoniaci drachmæ quot Aloës vnciæ, ac sic de cæteris: sic enim formosa assurgit compositio, quæ ordine suo contexta in comunem vsum cedere possit.

Numero ac pondere medicamen-

torum Aloëdarium hoc constituentium sic sese habente, facilè ex ijs, quæ in pręcedentibus Capitibus fusè satis de singulis dicta sunt, colligere est, quęnam energia ex combinatione eorundem resultet; licet enim omnia in vniuersi corporis subsidium ac conseruationem simul conspirent, habet tamen vnaquæque corporis pars peculiare quidpiã in sui cõmodum ac tutelam directum: hinc Marum cerebro ac capiti deseruit, cordi & spiritibus vitalibus Crocus, prout Agallochum animalibus; Costus debetur ventriculo & intestinis, Rhabarbarum iecori ac renibus, Agaricus pulmoni ac vtero, Ammoniacum lieni & diaphragmati; Aloë succos ac humores depurat & conseruat, Myrrha verò solidas partes fulcit, opus enim fuerat, vt (cùm Hippocrates corpus nostrum continentium contentorum & impetum facientium, hoc est, partium solidarum, humorum ac spirituum ambitu contineri scripserit) quodlibet horum

Singulorũ simplicium in Aloedario hoc contentorũ ad præcipuas corporis partes dispositio analoga.

pecu-

peculiari ac ſibi appropriato medicamine fulciretur; vnde ſpiritus ſeruat, depurat & augent Crocus & Agallochum; humoribus à putredine ac corruptelâ vindicandis Rhabarbarum, Agaricus & Aloë deſeruiunt, partibus verò ſolidis Myrrha (vt diximus) prout viſceribus alijs Marum, Coſtus & Ammoniacum auxilio eſt, vt ſic vniuerſa totius corporis œconomia, omneſq; eius partes à noxis ingruentibus tutatę ac in ſecuram præcautionem munitæ exiſtant.

Sed & aliud adhuc ſuper eſt notatu digniſſimum, inter nouem hæc ſimplicia ſeu (vt vocant) ingredientia, ex quibus Aloëdarium hoc componitur, nullum eſſe vnius generis, sed ex diuerſis claſſibus ſingula prodijſſe; Marum enim herba eſt, Coſtus aroma, Crocus flos, Myrrha lacryma, Ammoniacum gummi, Rhabarbarum radix, Aloë ſuccus, Agaricus fungus, Agallochum lignum. Itaque ex omni ferè cenſu vegetabilium medicina excellentiſſi-

Nouem medicamina Aloëdarium hoc cõſtituentia, è nouem diuerſis claſſibus petita.

lentiſſima quæque collegit, quæ in cō-poſitionem huius pharmaci cōferret, ſi enim inter ligna quæ in medicum v-ſum cooptantur , optimum quæris? Agallochum (quod & lignum paradi-ſi vocari conſueuit) reperies; ſin lacry-mam expetis, quæ quęſo Myrrhâ præ-ſtantior? Aroma deſideras? Coſtum habes legitimum, omnium ferè aro-matum ſaporem, odorem ac vires ha-bentem. Quod ſi de flore circumſpi-cis? nullus Crocū ſuperabit; nec Ma-rum inter herbas poſtrema erit plan-tula quantumuis pumila, virtute tamē cæterarum herbarum vix vlli cedens. Sic inter radices Rhabarbarum pri-mas tenet, prout Aloë inter ſuccos; nec verò inter gummata, quæ intra corpus aſſumi conſueuerunt, infimam ſedem tenebit, imò ſupremā occupabit Am-moniacum; & ipſe quidem Agaricus fungorum quaſi rex quidam, ſeſe nul-latenus à ſui generis aſſeclis ſuperari ac poſthaberi permittet, ita vt nulli loco ſit ceſſurus.

Hæc

Hæcitaque eſt Aloëdarij huius Marocoſtini præparatio, his limitibus circumſcripta, & in hanc formam effigiata, quam ſi candidè penſitaueris, non artificioſam modò compoſitionis ratione, ſed & vſus emolumento vtilem planè futuram comperies, nec conſideratione aut contemplatione carens medicamentum habebis, ſi ea quę hoc capite indigitauimus, ritè perpenderis. Etenim Nobiliſſima hæc DODRA ex nouem ſimplicibus ad ſui conſtitutionem requiſitis ter trino tam præſtantium pharmacorum numero ſubſiſtit, trina quoque ac mutua eorundem inter ſe combinatione aſtructa. Nec miretur quiſpiam nos Aloędario huic Dodræ nomen accoṁodaſſe, eſt enim id peruetuſtum vocabulum à Dodrante nouem vncijs cõſtante, cui ad conficiendum aſſem quadrans deeſſet, profectum, eratq́; Dodra priſcis potionis quædam ſpecies, quæ ex nouem rebus componebatur. Conſtabat enim iure, aqua, vino, Sale, oleo, pane, melle,

DODRA.

Dodra à Dodrante dicta ex nouem rebus prout Aloedarium ex nouem ſimplicibus olim componebatur.

melle, pipere & herba, qua de re vide Ausonium.

Ne igitur sine ratione vel ponderis, vel numeri hæc ipsa confluxisse existimes, sunt ea hac acie instructa & in debellandos atrocissimos morbos, ac mortem diutius profligandam, vel à finibus sanitatis longius arcendam adducta, quæ quidem partibus suis vt cuncta, sic singula quoque satisfactura deprehendes, adiuuante præsertim Domino DEO, auxiliorum omnium præside, ex cuius thesauris hęc ipsa donaria jn emolumētum generis humani profluxisse meritò, cum gratiarum actione (si non condigna, saltem pro tenuitatis nostræ modulo, impari) fideliter agnoscimus, cui honor virtus & gratiarum actio in infinita sæculorum sæcula.

Caput

Caput XIII.

DE VIRIBVS ALOEDARII MAROCOSTINI, DEQVE EIVS VARIIS DOTIBVS facultatibusq́; , ac quibus id comodè exhiberi vel poſſit, vel debeat.

Laboris noſtri, ſeu potius fœnoris exindè profecti rationem redditurì, priuata commoda publicæ vtilitati poſtponenda cenſuimus, cum præſertim id ſtudium præ cæteris ſuſcipiendum ſuaſerit Lucilius, quod laudem ſimul ferret, ſimulq́; fructum poſt ſe relinqueret. Itaque priſcorum Medicorum, eorundemq́; celeberrimorum veſtigia ſecuti, ſi non aſſecuti ſumus, quod optauimus, ſecutos tamē nos eſſe videbis, docte lector, quos ſectari nos decuit, & hucuſque conſectari expediuit, quæ lubentèr cæterorum iudicijs cenſenda relinquimus, qui ſi nos in tanta Medicæ materiæ amplitudi-

tudine, ſub difficili iudicio aliquantiſper in aſtruendo hoc Aloëdario hallucinatos obſeruauerint, noſtræ id tenuitati vt adſcribant, rogantes; vagi ſunt enim hominum fines, & mortalium ſemitæ diuerſę, quorum erroribus tantò magis condolendum, quanto magis quisq; & doceri, & moneri paratus eſt. Decuit autem, imò honeſtatis ratio vrſit, atq; hoc à nobis extorſit, vt in ijs perſeueraremus, in quibus iam diu exercitati nonnihil conſeneſcere incepimus, pulchrè hos ex æuo diſcedere arbitrati, qui (vt cuncti cenſent) alios probos, doctos, ac ſolertes; ſi non aſſequuntur, ſaltem conſequi nituntur. Proinde Medicamentum hoc polychreſton in Reip. vſum ac vtilitatem luci dandum eſſe meritò rati ſumus, vt quæ nos priorum inuentis addidimus, poſteri noſtris his laborimus, ſi vt excolantur digni viſi fuerint; ſua quoque ſtudia ſubiungentes amplificent.

De viribus autem huius Aloëdarij

eius-

eiusdémque virtutibus verba facturi, præsupponere ac reassumere oportet ea, quæ in præcedentibus Capitibus, cum singula simplicia ad pharmaci huius structuram requisita examinaremus, tradita sunt, ex ijs enim facilè erit vel Tyroni Medico colligere, quasnā dotes medicamentum ex confluxu tam selectorum simplicium sit sortitū, eoq; magis si rationem ac modum hoc ipsum parandi diligenter perpenderit.

Cum autem à primis qualitatibus meritò sit inchoandum, Aloëdarium hocce moderatè calefacere & desiccare dicimus; adeò vt nulla exindè sup. calefactio presertim in his oris haud adeò feruidis, sed ad Septentrionem declinantibus sit metuenda. Quod si pragmatici ferè omnes tam crebri sunt, vel liberi aut liberales in exhibenda Hiera picra Galeni, quomodo Aloëdarij huius calorificam vim formidare queant, non video? ea enim ex meris constat calefacientibus, quorū tamen vis nullatenùs per aliquorum frigido-

Aloëdarium hoc temperatum est.

Hiera picra calidior aut aqua calida, quam medicamentum Marocostinum.

frigidorũ admixtionem repressa persistit, ita vt ne Aloe quidem lota, aut Rosaceo succo perfusa, vel aliter temperata, sed penitùs non lota in Hieræ compositionem assumatur, cui cætera calida, vtpotè Cinamomum, Asarum, Spica, Crocus, Xylobalsamum & Mastix iunguntur. Vnde si Aloedarium Marocostinum examines, vix vlla calidiora his ipsis es reperturus, Marum enim Spicam æquat, Costus Cinamomo æquiparatur, nec Rhabarbarum quod Pilulas Marocostinas ingreditur, Asaro calidius est; Aloe, Crocus, & Xylobalsamum eadem sunt cum his quæ Aloedarium nostrum subintrant, Ammoniacum licet quidem calidius sit ipsa Mastiche, attamen excessu quodam graui haudquaquã est adeò feruidum, vt non admixtione frigidorum ad moderatam temperiem reduci possit Idem de Hiera Lamponis Pelusiotæ (ex qua Pilulæ Alæphanginæ quibusdam recto Medicorum suasu, quotidiano ferè vsu fami-

Pil: Marocostiuar. cum Alæphanginis cõparatio

liares

liares factæ originem traxisse vidētur) sentiendum, vt quæ multo plura calefacientia præter aliqua eorum, quæ Hieram Galeni constituunt recipiant Calamum nempe Aromaticum, Nucem moschatam, Macem, Cardamomum, Caryophyllos, Squinantum, Carpobalsamum, & similia, nullorum frigidorum (exceptis Rosis) accessione temperata, cuius tamen medicamenti vtilis semper vsus ac tutus vix vllum calore aliquo succendisse obseruatum fuit, licet crebri creberrimè ijs Pilulis, si tamen citra febrem positi sint, vtantur.

Tu nunc candide Lector obserua, pensa, trutina, examina ac iudica, vtrum in Aloedario Marocostino singula calida non sint refrigerātibus tantispèr temperata, vt quibuslibet quarumcunque complexionum cōditionibus, paucis (quæ infra dicentur) exceptis exhiberi tutò possint, ac cum securitate præstari queant. Etenim Ammoniacum aceto Scillitico, Myr-

rha verò aceto Rutaceo omnium primò diluitur, & licet hi liquores infusorum sibi simplicium naturã induisse merito sint credendi, eos tamen ab incidentis, attenuantis, penetrantis, & refrigerantis aceti natura penitùs discessisse vel desciuisse minimè credendum, cum præsertim acetum diuersarum sit partium, de cuius qualitatibus alio loco disserendum erit: vtpotè quod arctat & simul penetrat, cohibet & expellit, retrahit & sudores mouet, laxat & astringit, prout diuersa ac varia occasionis aut subiecti conditio obtigerit.

Frigida calidorũ feruorem temperãtia.

Nunc verò Aloë in Mucharo Rosarum & succo Limonum diluitur, quo artificio Aloë iam dicta sic temperata compositionem ingreditur, vt supra Aloës Rosatæ apparatum correcta meritò videri debeat. Si Rhabarbarum exquiris? infunditur id leuitèr priùs aquâ Cinamomi ne obstructiones pariat irroratum, in succo Cichorij ac Fumariæ, Costus verò Crocus & Lignum

gnum Aloës vnà cum Maro in aq: Rosarum odoratissima, & succo Citri prius distemperantur ac madefiunt, antequam pharmaco indantur. Vide nunc, vtrum medicamē hoc non tam ex frigidis quàm calidis simplicibus compositū existat? Quis igitur Aloëdarij huius feruorem metuat aut formidet, cùm id vel Galeni Hierâ artis ope temperatius euaserit?

Valet autem Medicamentum hoc ad omnia ac vniuersi corporis humani damna & noxas à putrefactione depēdentes, vel à putredine & humorum corruptione oriri solitas, vt exindè mortale hoc nostrum & caducum animæ immortalis habitaculum, ex eius vsu crebriore ad immortalitatē quasi quandam qualis vel quanta in hoc sæculo obtineri, vel præstari potest, aspirare queat, quomodo Ruffus & Auicenna corpora ab interitu & ægritudinibus, præcipuè verò ab Epidemicis morbis ipsaq; peste diutius tutati sunt. Præcauebit igitur Aloëdarium hoc fe-

Medicamentum Marocostinum ab interitu & corruptione præseruat.

bres putridas, periculosas, pestilentes petechialesque, itemq; prolixas alias quotidianas, continuas, antequam in paroxysmos exarserint, exceptâ causonide, ac ardentibus alijs à nuda ferè qualitate ab Ephemeris vel bibiosi humoris, aut exusti alicuius succi in visceribus feruescentis æstuatione diductis, aut in Hecticas degenerantibus; his enim Aloetica, imò & Scammoniata vel Diagrydiata (quibus tamen plurimi audactèr, sed præter rationem quandoque vtuntur) tuta non sunt. Vndè ne nos quidem acutè febrientibus Aloedarij huius securũ vsum præstamus, prout & crasibus valdè siccis ac biliosis sub aurâ potissimùm calidiore degentib⁹ idipsũ dissuademus.

Aloedarium Marostinum morbos plurimos anteuertit.

Præstat autem maximoperè Medicamentum hoc prophylactica ratione morbos fernè quosuis præcauendo, vndè catarrhos frigidiore vel causâ, vel materiâ constantes, aut ex consimili intemperie oriundos cum desiccat, tum verò deriuatione facta educit, imò

imò hos ipſos temperat, & concoquit fomitem eorum ſubtrahens, hinc defluxionibus ad oculos, aures, fauces, aſperam arteriam, columellam, pectus & pulmones deciduis opitulatur. Cõducit proindè aſthmati & Orthopnœæ, ac recta ceruice ſpirantes adiuuat, phlegma pulmonibus illiſum incîdit, attenuat, reſoluit & expurgat, grauem anhelitum expedit, ac raucas vociferationes craſſæ pituitæ tranſitu factas demulcet. Purgat & œſophagum crudis humoribus repletum, & cardiaco morbo ab ore ventriculi dependenti medetur, coctionẽ porrò ipſam firmat ac fulcit, eamq; perfectã præſtat, & cõſumatam edit, ciborum in ventriculo corruptionem prohibens.

Aloedarium Marocostinum Septentrionalibus populis apprimè conducit.

Eſt autem eum in finem excogitatum hoc Aloedarium, vt gentibus ad Septentrionem præcipuè ſitis multo perſępè, cibo ac potu quoque copioſo, ne dicam ſuperfluo ſeſe onerantibus conduceret, ea enim eſt medicaminis intentio, ne cumulatę cruditates mor-

bos pariant, ac ventrem ab oppressu humorũ superuacaneorũ vindicent.

Colicis autem apprimè prodest, ac strictam resoluit aluum, vnà cum communi excretione noxios quoque succos, eosq́; superfluos extergens, ac tractum intestinorum emundans. Quin etiam renum calculos atterit & sabulũ eorum eluit, mucores in ijs contentos, & in saxeam coalescentiam abituros diffringens & elidens. Cui coctio ventriculi infirma est, cui ructus acidi molestiam ferunt, si cui fastidium cibi extra calidam causam obrepit, aut cui stomachus tumet, aut cui anima fœtens oris graueolentiam inuehit, vel hypochondria tensa difficultatem pariunt, hoc ad remedium confugiat. In venis mesaraicis nulla persistet obstructio, non infestabit Icterus aut scirrhus quisquam lienis vel hepatis; exulabit cachexia, & malus corporis habitus in meliorem statum reponetur. Podagræ verò fomes indies eius vsu subtrahitur, & Arthritidis causæ succiduntur.

Aloëdarij Marocostini vires peculiares.

tur. Quod ſi cephalicæ quædam noxæ à ſtomacho prodeuntes periculum minantur, medicamentum hoc opitulatur, Vertigini nempè, Scotomiæ, aurium tinnitui, Epilepſiæ, Conuulſionibus, Tetano, Apoplexiæ, Paralyſi, oculorum obfuſcationibus & ſimilibus, quos omnes affectus lenit, ac tandem cõtinuato vſu abolet, tantum ſemper virium reponens, quantum infirmitatis detraxit.

Et vero Medicamentum hoc eximias ac celebres in interaneorum animalibus necandis & eijciendis vires ſortitum, Lumbricos, Aſcarides, vermes ac ventris tineas ex putridis humoribus naſci ſolitas illicò perimit, earundem fomitem, ſeu putrem pituitam cum aduſtâ perſæpè aut vitellinâ bile permixtam, ex qua generari, vel in ea ſtabulari conſueuerunt, ſimul euacuans. Prodeſt præterea Iſchiadicis ac coxendicum dolore vexatis, & quibus femora torpent, & genua à neruorum nimiâ humiditate luxatorum infirmi- *Aloedarium Vermes necat*

tate vacillant. Opitulatur etiam veſicæ perfrigeratæ, aut quæ mucoſitates imbibit, aut phlegmate oppleta fatiſcit. Vtero autem frigido & humido apprimę benefacit, fœdam eius illuuiem expurgans, vndè mulierum ducit lochia, & albos menſes ſeu matricis rheumatiſmum abolet, obſtructiones & flatus ijs in locis contentos, ac ſuffocationes exindè prodeuntes aufert, nec non partium illarum vires & firmamenta reponit.

Quibus in caſibus ab Aloedario hoc abſtinendũ.

Dicendum nunc autem docendũq; quibus in caſibus vitari hoc Aloedariũ debeat, ne Empirico quodam modò in eius laude verſati fuiſſe, & ad omnes omninò affectus promiſcuè id cõmendaſſe ac extuliſſe videamur. Vitare autem iubemus hoc pharmacum omnes grauidas, ijs enim tutum id non eſt, prout nec ijs qui Dyſenteriâ, aut Diarrhœâ aliquâ acri aut biliosâ, vel hæmorrhoidibus nimium præſertim fluentibus tentati iam ante partes eas, per quas his fluxionibus tranſitus eſt, offen-

offenſas habent hoc ipſum commodat, imò noxam adauget. Nec verò hæmorrhagijs quibuscunq; à quacunque causâ aut loco profectis confert, Crocus enim cum humores fundat, ſanguinem magis fluidum reddit, vndè cruentis manationibus nullatenùs adhibendus, vel exhibendus. Nocet quoque Pleuriticis, Phthiſicis, acutè febrientibus, Hecticis, emaciatis, ac conſumptis, verùm Febres ſtomachales ex intermiſſione redeuntes à pituitâ præſertim putri ſubortæ eius vſum ferunt. Cauendum tamen ab hoc medicamine in quibuscunque viſcerum inflammationibus, & ſi quid ex vomica aut Apoſtemate partis alicuius nobiliorib⁹ vlceroſum eſt, eius exhibitio prętermittenda, ſicut etiam mulieres abundè menſtruatæ ab eius vſu arcendæ. His & conſimilibus caſibus exceptis, cæteroquin tuta erit eius vſurpatio, nam & bimuli ferè infantes, ipſiq; ſenes decrepiti his Pilulis ſecurè ſua pro conditione vti queunt, Aloë vnà

Aloedarium viſcerum inflammationibus aduerſū.

cum cæteris concomitantibus adeò correctâ, vt nullam vnquam corpori noxam inuehere, plurimum autem emolumenti vtilitatisq; eidem præstare valeat: qua de causa audactèr ac fidentèr huius medicamenti extra casus supradictos assumptionem quilibet inire poterit, quod vt sapiat & conducat optamus; cùm autem id ob amaritudinem gustui sapidum futurum sperari non possit, vt quod sapor negat, vtilitas secutura restituat ac reponat precamur.

Caput XIV.

DE DOSI, ET VSV HVIVS ALOEDARII MAROCOSTINI, &c.

MEdicamentorum quorumlibet effectum non in vi solâ ipsius pharmaci, sed potiùs in dextro eius vsu consistere cuncti Medicinam facientes norunt, cùm Herophilus medicamenta manus deorum esse si rectè adhi-

adhibeantur; & nihil eſſe ſi ſiniſtrè vſurpentur dudum ſcripſerit. In Aloedarij autem huius vel aſſumptione, vel exhibitione, tametſi nulla ſingularis cura aut cautio ſit adhibenda, vtpotè quod ſecurum magisq́; ad corporis cōſeruationem ac ſanitatis tutelam humorumq́; depuratione͂, quàm ad ſuccorum expurgatione͂, aut eorundem commotionem ac eductionem ſit inſtitutum medicamentum, obſeruatu tamen dignum eſt, corpora humana, licet ſpecie eadem exiſtant, indiuidui tamen ratione longè à ſe inuicem diſtare ac differre. Neceſſarium proindè

Quidnam & cur, cui, Quoties, vbi & quo tempore, Quantum & quo modo

præter cæteras extrinſecas & concomitantes circumſtantias cuiquam exhibeas diligentèr perpendere.

QVIDNAM per medicamentū hoc, & CVR idipſum exhibeatur, totus libellus hucuſque fusè ſatis explicauit,

Aloëda-

Aloëdarium nimirum Marocostinum seu medicamentum ex Aloë, Maro, & Costo, quæ basis vicem gerunt, confectum, ac singulari artificio ideò astructum & constitutum, vt id corpora nostra in fatalem ac perennem nascendi pereundiq; gyrum abeuntiá, ab interitu, corruptelâ, aut putredine vindicaret, ideoq́; morbos qui vel à cruditatibus, aut succorum corruptione vel putrescentiâ nasci vt plurimum consueuerunt, præcaueret, sicq́ue vitam nostram ægritudines quam plurimas præcauendo in longam diem optatâ incolumitate perfusam differret.

CVI verò pharmacum vel hoc, vel aliud porrigas, aduerte; aliud enim est seni, aliud iuueni, aliud obeso, aliud gracili, aliud crudo, aliud firmam coctionem & perfectam edenti, aliud valido ac forti, aliud imbecilliori medicamentum obtulisse. Admonitus autem per ea, quæ Cap. præcedenti attigimus, abstinebis ab hoc Aloedario in grauidis, acutè febrientibus, inter-

nos

nos abſceſſus patientibus, Dyſenteriâ, Diarrhœâ bibioſa, aut fluxu aliquo liquefactiuo vel ſyntectico tentatis, prout & in Hecticis, Phthiſicis, aut alitèr emaciatis, vel à longo morbo conſumptis, ſicut etiam in hæmorrhoidibus nimium fluẽtibus, aut menſibus largiùs quàm par eſt prodeuntibus, prout & in omni hęmorrhagia, quæ ex ſanguinis vel copiâ, vel acrimoniâ originem duxit, ab eius vſu cauebis. Dabis id cæteroquin ſecurè tam iuueni quàm ſeni, tam viro quàm fæminæ, tam adulto quàm iam dum adoleſcenti, habita ſemper victus conſueti, conditionis, ſtatus, morborum prægreſſorum, ſi qui præceſſerint, ætatis, complexionis ſeu temperamenti, ac virium ratione, vbi quoque, in quos morbos corpus hoc vel illud pronum ſit, curioſè ſimul ac ſtudioſè perquires & notabis, vt ex hac occaſione medicamentum huic vel illi parti accommodare & analogum reddere queas, prout ſequenti Cap. tradituri ſumus. Sic etiam penſa-

Aloedarium medicamẽtum ſecurum.

pensabis, pro temperamenti cuiusque personæ qualitate, ac gradu, vel frigoris, vel caloris, Aloedarium, quod alioquin ferè temperatũ est, modò cum frigidioribus, modò cum calidioribus exhibendum, id quod te sequens instructio paradigmatis loco posita docebit, gracili & macilẽto minus quàm crasso & obeso de hoc porrigendo; desiccat enim medicamentum, & vegetis corporibus succorum superfluam copiam cõgregantibus, aut possidentibus magis quàm gracilibus & exsuccis conducit, prout & frigidioribus magis quàm calidioribus, ac ætate prouectis magis quàm vel senibus, vel iuuenibus cõuenit, licet tutum alioquin omnibus naturis ac ætatibus (exceptis casibus suprà commemoratis) medicamen existat.

QVOTIES id autem præbeas attende, multis enim semel in hebdomade pharmacum hoc sumpsisse sufficit; quibusdam bis id vsurpare cõmodat; sunt qui quotidiano ferè vsui eius, aut consi-

consimilis medicamenti, minori tamen dosi assumpti iam dudum assuerint, securam enim planè & innoxiam operationem edit, coctionē firmando, humores à putredine tutando, ventriculum confortando, aluum apertam & lubricam seu reclusam tenendo, flatus carminando & discutiendo, nec vllam succorum superfluorum saburram, corpori noxam, grauamen ac periculum laturam (cuius aggregationem coaceruationemque sæpius assumptum elidit) circa viscera tolerando, quorum aggregatio crebro Aloedarij huius vsu pręcisa, fomitem cæteris morbis periculosioribus præstare postmodùm nequit, quę alioquin lethalibus persæpè futuris affectibus copiam subministrasset. Sub infecti porrò aëris statu ac Pestis grassantis calamitatibus quotidie ex Aloedario hoc partem aliquam sumendam suademus, nam & Ruffus medicaminis sui (à quo hoc ipsum deductum ac deriuatum est) ex Aloë, Ammoniaco &

Myrrha

Myrrha parati quotidianam ſumptionem fabæ magnitudine commendauit, de qua ita ſcripſiſſe legitur: *Haud ſcio an ſit quis, qui ex hoc potu non à Peſte immunis ac ſuperior euaſerit.*

VBI ET QVO TEMPORE pharmacum hoc porrigendum ſit, tu quoque conſidera, parcius enim in locis calidioribus vtpotè Italia & Hiſpania, ac rarius eo vtendum, niſi fructuum aut olerum alioquin humidorum copioſus paſtus noxam aut cruditatẽ inuexerit, aut æger ipſe ſui natura ſit pituitoſior. Miraberis autẽ fortaſsè nos tam ſtudiosè de medicamento propè ad mediocrem craſim accedente eſſe ſollicitos, cum nonnulli illarum orarum ac ditionum Medici, multò calidioribus ſiccioribusq́;, vtpotè Diagrydiatis, Scamoniatis, Turbethicis imò & Colocynthiacis ac Helleboratis medicamentis vti non vereantur, vt ſine ferè conſcientia quandoque medica, paulò liberius in eorum exhibitione verſari audeant, ac ea audactèr porrigere

Diagrydiata calidiora ſunt quàm Aloedariũ Marocoſtinum.

gere ſint hactenus obſeruati. Cum autem circumſpectum Medicum deceat omnia ac ſingula examinare & ad trutinam ſeu æquilibrium reducere, modeſtiæ noſtræ fuerit medicamentum hoc, quod magnatibus & Principibus hucuſque placuit, aliquo indebiti vel irriti vſus contaminatione diffamare, in cuius ope ac ſalutari effectu annuente domino Deo cum Generoſi & Illuſtres, tum etiam vulgares & plebei magna admiratione parto ſibi auxilio ſubſtitêre.

In noſtris porrò regionibus, in quibus edax bibacitas, & bibula regnat voracitas ſub aura vel temperatiore, vel ad frigidum plus magis adſpirante ſecurus, opportunus imò & neceſſarius eſt vel huius, vel conſimilis medicamenti vſus, quod quidem etſi cum Aloedario noſtro idem non ſit, viribus tamen & facultate huic æquipollere valeat. Conducit porrò plurimum Aloedarium iſtud gentibus ad Septentrionem declinantibus, Thuringis ni-

Gentes huic Aloedario apta.

mirum, Misnensibus, Saxonibus, VVestphalis, Belgis, Hassiam, Pomeraniam ac Brandeburgicos tractus habitantibus, itemq; Danis, Scotis & similibus gentibus, quæ multo sæpè ceruisiæ potu (quo quotidiè frugalitèr ac prò diæta sibi consueta vtuntur) sese onerant, ac pingui ferinâ, aut suillâ ventrem saginant, his enim ne obstructiones viscerum graues incurrãt, crudam tenuemq; materiam ex præmanso cibo, vel assumpto crasso ceruisiæ potu singulâ assumptione Aloëdarium hoc aut subtrahit, aut exiccat, vel emẽdat, ad minimum verò ne id, quod in plicis ventriculi ex his hæsit, in corruptelam abeat, præcauet. Conuenit autem Aloëdario hoc hyeme crebriùs & largiùs quàm æstate frui, nam licet Hippoc. ventres hyeme ac vere natura calidissimos esse dixerit, vt proindè firmiorem coctionem, ac fæliciorem cibi confectionem edere posse sint credendi, quia tamen liquores æstate fusi faciliùs incalescunt, in id quoque

Medici

Medici ac Medicinæ intentio & animaduersio planè dirigenda, quantũuis cōmodè quolibet anni tempore hoc Aloëdario (verûm vno quàm altero fœliciùs) uti queas.

QVANTVM porrò Aloëdarij huius pro vice seu Dosi vnâ exhiberi vel possit, vel debeat, statuere difficile omninò est ac dubium, cùm pro diuersitate personarum affectus seu morbi, & virium Dosis sit varianda. Quoniam verò medicamentum hoc securum, nullis expressè purgationibus destinatũ, sed primis solummodo vijs extergendis ac leuandis earum obstructionibus accomōdatum absq; periculo ingeritur, ideò si quis duplam eius dosin deuorauerit, nihil indè metus verẽdum. Nobis enim praxin multifariam facientibus obseruare licuit, vnam ex hoc Aloëdario pilulam, eamq; solam duo tantummodo grana ponderantem (siquidem medicamentum ex arte paratum fuerit) in vna eademq; persona tantundem effecisse, quantum dimi-

Dosis medicamenti Marocostini.

dius ſcrupulus, qui comunis fermè doſis eſſe ſolet, aliàs præſtauerat. Notatum etiam à nobis perſæpè, imò compertum fuit, Aloëdarium hoc pro cõditione victus ac ſubiecti diſpoſitione modò plus, modò minus permouere, imò ſæpiſſimè ne aluum quidē vel parumpèr tentare, imò exactis quandoque propemodum quadraginta prius horis nonnihil abſtergendo inteſtina proluere. Quod ſi ſæpius aſſumptum nihil omninò in fæcũ eductione præſtiterit, nihil refert, non enim (vt ſæpè iam monuimus) purgando corpori, ſed eo conſeruando ac Balſami modo condiendo eſt inſtitutũ, qnod ſi quid fæcum eduxerit, tanto melius.

Dexteritas hoc medicamēto vtendi.

Vt autem quilibet noſtram hîc ſynceritatē experiri queat, quotiescunq; ſolemnitèr nos Aloëdario hoc vti voluerimus, porreximus primò dimidiũ pharmaci huius ſcrupulum horâ vna cœnã prȩeunte, quæ doſis ſi in craſtinũ nihil operata fuiſſet, aliam mox ſumo manè doſin, verûm minorem ſubmiſimus;

mus; quod ſi nec ſic quidē purgatio ſucceſſiſſet, tertiam & quartā mox ſuperaddidimus, horis forſitan ſex, vel ſeptē ſemper interpoſitis, nunc quinq;, nunc tres, nunc duas ſolum̄odo Pilulas ſubiungentes, donec clauo clauum trudente aluus ſolueretur, quæ poſtea ad cuiuslibet ægri libitum aut cohiberi citius, aut extimulata largiùs (deglutitâ mox rurſus pilulâ vnâ atque alterâ) ſiſtebatur, aut laxa permanere poterat: qua in re medicamentum ſit familiare ac domeſticum, quemuis ſui ipſiusmet arbitrum ſtatuimus, vt quid, quantúmue pharmacum hoc in proprio corpore agat, obſeruet & animaduertat, ac pro re natâ agat, cùm ſecurè eo quotidie, minori tamen doſi (vtpotè ad grana 3. 4. 5.) magno valetudinis emolumento, & absq; vel curâ, vel victus obſeruantia vti liceat.

Com̄unitèr autem ſcrupulū dimidium pro vice vnâ, horulâ vnica ante cœnam porrigentes, fœliciorem eius quàm ſi manè ſumeretur, operationē

experti ſumus: cui ſi ſtimulum maiorem addere volueris, ſequenti manè duas, vel tres Pilulas rurſus deglutiendo ſubijcito, ac medicamentum media doſi, qua veſperi aſſumptum fuerat, manè repetito. Sin autem non purgandi intentione eo vti volueris, modò duas, modò tres, modò vnicam, indè quatuor Pilulas, prout vel quotquot intra denarium numerum (quarum quælibet duo grana ponderet) volueris, vel ante ientaculum, vel ante prandium aut cœnam, aut etiam veſperi cubitum iturus deuorato. Licebit eo quouis tempore, imò in medijs ſympoſijs (quod ipſi, at forſan non rectè fecimus) vſurpare, magno tamen eius fructu contenti.

Aloëdarium hoc ſæpius aſſumendū. Sumendum hoc medicamentum ſæpè, idque hebdomadatim ſi non ter, vel pluries, ſemel ſaltem atque iterum, ſi doſis vnam, duas, tresúe Pilulas non excedat; alioquin ſingulis menſibus bis id, vel tantummodo ſemel aſſumpſiſſe ſuffecerit, ſed tunc doſis largiùs exten-

extendenda, ita vt primâ vice dimidius ſcrupulus, dehinc intercedentibus paucis horis grana rurſus ſex, ac indè poſt modicum quatuor rurſus grana aſſumendo ſeſe mutuò ſubſequantur, ſibimet & aſſumenti auxilio futura, ſic enim integer ſcrupulus trina doſi inter ſedecim horas abſumetur, qui vnâ vice ſecurè transglutiri potuiſſet, non tamen tunc tantum effectum præſtiturus, quàm ſi intercalari hoc modo fruſtulatîm quodammodo ventrem ſubijſſet, in quo lentam trahens moram operatione minimè fruſtrata, viſcera quæuis imbuit, extergit, mundificat ac tuetur potius, quàm ſi violentèr vna vice datus ſubitô inteſtina permeaſſet, ac non parta venia ſine fructu turbas ſolùm abdomini faciens tranſiiſſet, cùm tamen medicamentũ hoc ideò tardè operari deceat, vt cruda priùs quę medicationi haudquaquã ſubiacent, vel obediunt, concoquat, craſſa attenuet, viſcida incîdat, obſtructionibus occluſa reſeratis oppilatio-
 nibus

Aloëdarium hoc natura haudquaquã molestum.

nibus euocet, lenta abstergat, atq; sic paulatim pededentim & absq; vllâ vel turba, vel turbine, clandestinè ne dicam subdolè noxia quæque subducat, ac mortis maturioris radices sine puluere [vt aiunt] euellat, naturæ quæ benignè tractari vult, nullam vel minimam molestiam sua commotione illaturum, imò deperditas aut à prauis succis oppressas vires reparaturum.

QVOMODO quáue formâ Aloëdarium hoc exhibendum sit si perquiris, scito velim, id non comodius quàm si in pilulas effingatur, vsurpari posse, si enim medicamentum liquore aliquo dilueretur, nemo assumens eius amaritudinem toleraret, ea res fecit, vt per opusculi huius decursum promiscuè pharmacum hoc modò Aloedarium, modò Pilulas Marocostinas nuncupauerimus. Porriguntur autem commodissimè ex cochleari vini albi odoriferi, aut etiam ex iure pulli, vel liquore aliquo ad sumentis affectum dire-

Aloëdarium Marocostinum forma Pilulari facillimè assumitur.

directo, imô verò quàm optimè & facillimè ex cochleari Syrupi alicuius appropriati transglutiuntur, quarum rerum enchirisin ſequens Caput, Deo dante, manifeſtabit.

Caput XV.

DE ALOEDARII MAROCOSTINI AD SINGVLAS HVMANI CORPORIS PARtes, diuerſosq; affectus artificiosâ accommodatione, & quo modo id ad quælibet horum dextrè dirigi debeat, ac pluribus morbis Analogum reddi poſſit.

VNvm eundemq; hominem nunc inermem in pace domi viuere, nunc munitum in prælio inter luctas verſari, nunc comptum in forum prodire, nunc neglecto corporis ornatu vix formæ ſuæ faciem ac figuram præ ſe ferre, nunc ieiunum ſeria negotia

gotia tractare, modò ebrium, aut iracundum, & à ratione quam tenet haud parùm remotum furiosè debacchari, adeoq; varia vitæ munia obire, diuersosq; affectus exprimere, ac distinctos effectus moliri & posse, & solere cùm compertum sit, medicamentum quoque idem, attamen diuersimodè exhibitum, diuersas quoq; operationes perficere posse credendum est. Et licet hominem ex actu suæ liberæ voluntatis modò hoc, modò illud moliri posse quis dicat, medicamentis interim ratione aut discreta agendi potentia carentibus, ideoq; claudam hanc sibi similitudinem videri quispiam arbitrari queat, sciat is tamē medicamēta ita à DEO omnium plasmatore plus magis stupendo quàm admirando, eiusdemq; subdelegata opifice natura constituta, ijsq; virtutibus dotata esse, vt vnum quodlibet analoga quadam ratione modò huic visceri, vel humori amicum, modò huic vel parti, vel succo infensum esse, ac

Diuersi sæpè effectus ac vna eadēq; causa agente prodeunt.

ac diuersimodè vsurpatum in diuersas partes diuersè agere ac operari, diuersosq; effectus edere sit obseruatum. Hinc eorum aliqua iecoraria, alia stomachica: quædam cephalica, nonnulla splenetica, pulmoniaca, vterinaq; dicta fuerunt. Testatum autem fecit à priscis iam sæculis diducta multorũ animaduersione experientia, inter purgantia pharmaca peculiarem hanc abstrusarum causarum vim à sympathia quadam occulta proficiscente potissimùm elucescere, & ab ijs qui in arte Medica dextrè versantur præ cæteris notari, cum Rhabarbarum bilem, Agaricum pituitam, Senam melancholicum succum, Mechoacam aquas, Tamarindos serum, Helleborum adustos humores, & alia alios quosdam peculiares succos peculiaritèr educere animaduerterint ac obseruarint, vnde eorum pleraque Pharmaca electiuè purgantia nominauêre, quorum quodlibet suum

Medicamenta distinctis partibus dicata.

Pharmaca humoribus per sympathiam analoga.

Electiuè purgãtia.

cum

cum delectu humoré autichorem sibi familiarem præ cæteris alijs prolectaret.

Igitur & medicamentis dignotio quædam & electio est humorum, ac quasi quidam intellectus, quo duce suum vnumquodque humorem aggreditur spretis quasi aut neglectis cęteris, donec effusa priùs vi in humorem sibi analogum, residua virtus reliquos propinquiores succos mutuo successu peruadat, atque has quidem operationes Medici cùm à primis qualitatibus haudquaquam dependere cognouissent, occultas medicamentorum proprietates nominare censuerunt.

Occulta Medicamentorũ proprietates.

Sed & vnum idemq; Medicamentum diuersimodè exhibitum diuersos effectus edere, ac diuersis partibus commodare nulli inter Medicos dubium fuit, cuius rei infinita ferè est apud Dioscoridem cernenda varietas, pharmacum hoc vel illud modò ex passo, nunc ex mero, vel aquâ, iam ex mulsa, tum ex posca, indè ex melicra-

Medicamenta diuersim exhibita diuersos effectus edunt.

licrato, ſapâ, aut oxymelite, aut aceto porrectum nunc hoc, nunc illud præſtiturum pollicente, hæc enim medicamentorum ſunt quædam quaſi vehicula eorundem vires ad partes, quæ diuerſim languent deducentia, ad proprias & peculiares ægritudines directa, ac ſtimuli quaſi quidam pharmaca in hanc vel illam viam impellentes.

Proindè ſi ad capitis morbos medicamentum dirigere volueris habitâ prius indagine, num affectus per ſe in cerebro enatus, ac per eſſentiam (vt Medici aiunt) ibidem perſiſtat, an verò ex ventriculo, vtero, aut partibus ſubiectis per conſenſum (vt vocant) originem traxerit, diuerſo planè modo pharmacum accommodabis, vtpotè in metu Apoplexiæ aut Paralyſeos, finge pilulas cum aqua vitæ Langij, aut Elixirio magno Matthioli, aut cum eſſentia Rorismarini, adde ſimul grana aliquot Ambræ, easque pilulas

Morbus an per eſſentiam, vel conſenſum in parte aliqua enatus cognoſcendum.

In Apoplexia & Paralyſi.

Pilulas vesperi cubitum ituro ex cochleari Mellis Anthosati, aut ex Melle Primulæ veris, vel Syrupo de Betonica deglutiendas dato. In vertigine similitèr, iunge ijs Spec. Diamoschu dulcis, Plirisarcotici vel Diambræ, aut grana aliquot Balsami Sulphuris à Crollio descripti, effinge eas postmodùm cum spiritu Cerasorum, & ex Syr. de Stœchade, Melle Emblicorũ, aut Syrupo conseruationis Saluiæ bacciferæ exhibeto. In Epilepsiæ periclitamento, adde illis Extractum Diapæonias, & appara medicamen cum spiritu Liliorum conuallium, degluttiat id æger in aqua Hirundinum composita maiore, cum Ruta & Castoreo extillata, aut ex cochleari Syrupi de Pæonia, cui aliquot aquæ Epilepticæ guttulæ misceri possunt. In visus obscuritate, quæ à crassis & frigidis humoribus neruum opticum occupantibus, ac spiritui visiuo exitum prohibentibus, aut pupillæ dilatationem minitantibus orta est, forma pilulas ex spiri-

In Vertigine.

In Epilepsia.

In obscuritate visus.

ſpiritu Euphragiæ aut Fœniculi, ac eas itidem cum aqua Hirundinum præbe. Id autem diligentèr obſeruato, ſi morbus à noxa ſubiectarum ſeu partium inferiorum damno aut conſpiratione dependet, aut ab illis proficiſcitur, medicamentum cœnæ parciori præmittendum; ſin autem ex ipſius capitis proprio vitio prouenit, duabus ac etiam tribus poſt cœnam horis vſurpandum eſſe, quæ enim inferiorem ventrem affectiones tenent, citiùs ac commodiùs medicamini cibo præeunti parent, prout quæ caput infeſtant pharmacis à cœna ſumptis faciliùs obediunt, ſi ea electiuè purgantia, non fuerint.

In morbis vel affectibus per conſensũ ortis Aloëdario ante paſtum vtendum, è contra verò in ijs agendum qui per eſſentiam affligunt.

Nunc verò in Orthopnœa, aſthmate ac veteri tuſſi adijce Extractum rad. Enulæ, additis guttulis aliquot Seminis Aniſi aut Fœniculi, ac Sale Cardui Bened. vel etiam guttula vna atque altera ol. Sulphuris, easq; pilulas exhibe cum Oxymelle Scillitico, aut

In morbis Pectoris.

Syr.

In Ventriculi cruditatibus Syr. de Praſſio, vel de Calamintha. In cruditatibus ventriculi Ol. Macis, Caryophyllorum aut Cinamomi nonnihil aſpergito, præbeq; eas ex Melle Roſato Citrato, Syr. de Cinamomo, vel de corticibus Citri, aut de Nuce moſchata. *In Cachexia.* In cachexia & malo corporis habitu, hydrope incipiente ac Icteritia, adde Extractum Curcumæ & Cyclaminis cum Sale Abſinthij, Centaurij, Ebuli, Cucumeris aſinini, aut Agrimoniæ, aut cremore Tartari ritè præparato. Porrigatur hoc deinde Aloedarium ex Syr. de Eupatorio, vel Aperitiuo magiſtrali, cui inſint ol. Sulphuris acidi, aut ſpiritus Vitrioli rectificati guttulæ aliquot. *In morbis Lienis.* In ſplenis affectibus vigorentur, per adiectionē Salis Tamariſi, ac dentur cum Syr. de Pomis, vel de Scolopendrio. *In morbo Colico.* In colica, iunge pharmaco oleum Carui cum Extracto Gentianæ & Calami Aromat. acid ex Syr. de Enula aut de Chamomilla deuorandum dato. *In affectibus Renū ac Vreterum.* In obſtructione renum aut vreterum à craſſis humo-

humoribus aut putri mucco factâ, Oleum Terebinthinæ adijcito, ac Salis Tartari, Pimpinellæ, aut Ononidis nonnihil, vel ipſam Terebinthinam ex aqua Maluæ ad duritiem lege artis coctam Aloëdario admiſce, quod æger ex cochleari Syr. de Althea, aut Adianthini Fernelij, vel Nephrocatarctici Iouberti abſorbeat. In vteri præfocationibus, ac doloribus matricis flatuoſis, admiſce Extracti Oſtrutij aut Leuiſtici parumper, cum Caſtorei granis aliquot, & porrige medicamẽtum hoc ex Liquore Panacis Heraclei, aut Syrupo de Succo Mercurialis vel Meliſſophyli, cui Extractum quoque Diapæonias, aut Salis Artemiſiæ pauxillum miſcere poteris. In infecti aëris ſuſpicione, ac contagionis metu, adde Ol. ex cort. Citri extillatũ, cum Sale Fraxini, itemq́; Extractũ Zedoariæ, Angelicæ vel Carlinæ, deglutiatur pharmaci portio aliqua pro præſentis Medici ſuaſu quotidie in parua doſi aut quantitate ex Syr. de Limonibus,

In vteri præfocationibus doloribus q́ꝫ.

In infecti aëris ſuſpicione ipſaq́ꝫ Peſte.

O aut

aut vino Cydoniorum; vel si frigida auræ & sumentis constitutio fuerit, ex Syr. de succo Cardui Benedicti, Pimpinellæ, aut Scordij, cui inspersa sit aliqua aquæ Stapedianæ portio, quod ipsum medicamen cōmodissimè pro ætate, complexione, aut conditione cius qui hoc vti volet, ex aceto Rutaceo, aut Sambucino, vel Iuglandino; imô & ex aceto Theriacali, Syrupo de Rubo Idæo, de floribus Tunicæ, de Agrestâ, de Crespino, de Berberis, aut simili modo assumi poterit; de quibus, DEO dante, in libello nostro de Pestilentia mox recudēdo (in quo augendo, locupletando, ac maioribus experimētis ditando iam nunc laboramus) prolixior extabit dissertatio.

Aloëdarium hoc morbos magis præcauet quã iam factos curat.

Sic igitur Aloëdarium hoc ad diuersos morbos analogum ijsque homogeneum reddere poteris. Quoniã verò id ipsum morbos magis anteuertit ac præcauet, corpusq; ab ijs quàm maximè tuetur, ideoq; in morbis iam factis aut habitum ducentibus (quia mode-

stum

ſtum, benignũ, ac debile per ſe eſt phar macum) tantâ vi non pollet, vt radicitùs eos euellat, liberum erit cuiq; prudenti Medico, ſi neceſſitas exegerit, aut ex remotioribus locis noxij humores euocandi fuerint, his pilulis ſtimulum quendam adiungere, vt in affectibus capitis Extractum Pilularum Cochiarum, aut id quod ex Speciebus earum, quas *Sine quibus* Galenus appellare fuit ſolitus, parari conſueuit, imô quàm maximè Cnicopharmacũ, tum verò & Extr. Catholicum, Panchymagogon, prout in hydrope Extr. Mechoacæ ac Rhabarbari aut Colocynthidis, ſeu Trochiſc. Alhandali, vel grana aliquot guttæ Gamandræ, in pectoris ac vteri vitijs, Extractum Agarici, vndè in contumacibus quoque ac inueteratis morbis præſertim ab atrâ bile pendentibus, Extractum Melampodij vtilitèr adhiberi poterit, ſed hæc omnia modeſtè, dextrè, cautè, ac cum grano (vt aiunt) ſalis.

Nos autẽ Aloëdarium hoc virginem

Aloedarium hoc à violentorum pharmacorum permixtione est alienum.

esse voluimns, vt cui nulla inesset nocendi occasio, quodq; ab omni Scammoniatorum ac violentorū aliorum medicamentorum admixtione haudquaquam adulteratum, sed impollutum consisteret, ac sanitatis tutelæ nihilominus plurimum cōmodaret.

Caput XVI.

DE POSTERIORE ALOEDARII PARTE SEV PILVLIS MAROCOSTINIS SECVNDIS.

Pil: Marocostinæ secundæ.

QVandoquidem in primo opusculi huius Capite structuram Aloëdarij Marocostini continentis, secundæ quoque extractionis seu Pilularū Marocostinarum secundarum præter primas mentio facta est, quarum itidem subsistentia, ex ijsdē simplicibus pharmacis, ex quibus prior aut prima massa emerserat, parari consueuit, necessarium fuerit, secundarum iam dictarum

rum Pilularum vſum quoque, ac vires indicare.

Prolicitur autem prior ſeu potior, ideoq́; nobilior medicamentorum ad compoſitionem huius Aloëdarij requiſitorũ virtus, ijs ipſis primô in ſuccis & liquoribus, quos deſcriptio pharmaci huius continet, lege artis ſingulatim dilutis, deindè verò coniunctim & ad inuicem confuſis, ea lege, vt hi optimas Aloëdarij partes debita digeſtione prolectas in ſe trahant, qui poſtea ſola inclinatione ſeparantur, & in chylisma pilulis formandis idoneum coguntur. Extillati dehinc liquores fæcibus prioribus, è quibus potior iam virtus emigrauit, ſecundò redduntur, vt hi quod reſiduum facultatis adhuc in ijsdem remanſit, ſecundâ vice imbibant, ac in ſeſe diducta virtute extrahant ac prolectent.

Prior Aloëdarij pars ſola inclinatione, ſecunda verò expreſsione perficitur.

Notandum porrò primam Aloëdarij extractionem, ſolâ inclinatione & transcolatione abſque vlla expreſſione parari, ſecundam verò nonnihil

 violen-

violentiæ ob expreſſionem licet leuiorem pati, proindè etiam minùs ſubtilium partium exiſtere, ideoq; paulô infirmius operari, cum prior primogenituram eiusdemq; iura ſecundæ præripuerit. Sicut enim vinum prodromum, quod primô ex torculari defluxit; multò nobilius eſt medio ac poſteriore, ita quoq; in hoc medicamine fieri conſueuit, vt prior infuſio, & ex hac elicita Aloëdarij vis, multò ſit quã ſecunda præſtantior perfectiorq;: Prima enim ſpontanea eſt, altera coacta; hæc ſeruilis, illa libera; primus chylus, glaber ac mollis vt Iacob, ſecundus vt Eſau hirſutus & aſper, quamuis fratres extiterint ex vna progenie iiſdemque parentibus nati, ſicut & Aloëdarij huius prima & ſecunda extractio ex iiſdem ſimplicibus conſtat, licet (prout diximus) prior magis ſubtilium partium ac quaſi aërea exiſtat, ſecundâ nonnihil terreſtreitatis ac fæculentiæ reſeruante. Vndè ſi purgandum corpus fuerit exactè, aut Medicus quis-

quispiam electiuè purgantia Aloedario huic adijcere voluerit, rectius fecerit, si secundis Pilulis his fuerit vsus, his enim robustiora pharmaca magis sunt accommodata, & naturæ quadam proportione familiora.

Nec verò defraudandi sunt hoc Aloedarij munere pauperes secundâ Aloedarij parte gaudẽtes, vbi dosin eiusdem auxerint, nã & *catelli comedunt de micis, quæ cadũt de mensa dominorũ suorũ*, nihilominus tamen plenum medicaminis fructũ percipientes, ac quasi nihil habentes & omnia possidentes; nos enim ipsi notauimus etiam secundas Pilulas Marocostinas priorum effectũ, eadem dosi, vel paulô maiore vsurpatas, perfectè ac sollemniter (vt aiunt) quandoque reddidisse, atq; id ipsum præstasse, quod à prioribus exspectatũ fuerat. Ac licet secundæ nõ ita subtili penetratione vt primæ corpus peruadant, firmius tamẽ ventriculo hærent,

Pilulæ Marocostinæ secundæ, idem quod primæ præstant, licet paulo sint debiliores ac prioribus minus nobiles.

quantumuis tardius eundem eluant, mansit enim in his terrestreitatis nonnulla portio, cuius subtilior pars ac quasi flos in primam extractionē sublatus commigrauit.

Duplo itaque pondere exhibitum Aloëdarium secundum, idem præstabit quod primum, imò plus quandoque operabitur, quia quò id subtilius, tanto hoc fortius, nō quidem effectus ratione, sed humoris deturbandi & medicaminis assumpti proportionata inter se conditione.

Habes hîc igitur, candide Lector, Aloëdarij nostri ad humani corporis conseruationem ac tutelam sanitatis explicatam faciem sine fuco tibi præstitam & præstatam, & licet ea tersior puriorq; in publicum prodire vel potuisset, vel debuisset, conniuebunt tamen (vt opinamur) laboribus nostris hæc tempora, quæ tantis fatigationum turbinibus nostros conatus inquietari sciunt ac sentiunt, vt nescias num

Auctoris excusatio

labor

labor conatum, vel conatus laborem ſuperauerit, aut vterq; æquali prælio feſſus conciderit. Nobis enim non licuit, nec tantum in tanta occupationum farragine otij fuit, vt in tam tenuis opuſculi, vel potius opellæ culturâ, noſtras penitùs vires, ac totos quaſi dies, aut maximam eorum partem locantes conſumeremus, vndè laborum noſtrorum non laudem, ſed veniam petere fas eſt cum Ouidio lib. 1. de Triſtib. eleg. 8. ſic fando.

Et veniam pro laude peto, laudatus abundè,
Non faſtiditus ſi tibi lector ero.

Cùm autem ingenioſorum quorundam Catonum aut cenſorum morſum hæc ſcripta vix ſint euaſura, noſtrum hoc ſit in Aloëdario hoc Antidotico Antidotum, cuncta nos quæ produximus, cæteris prçclaris viris, ac de Rep. Medicâ paſſim in orbe benè meritis cenſenda reliquiſſe, & approbanda dijudicandaq; propoſuiſſe, ita enim medicaminis ipſius ſimplici medio-

critate, imô & mediocri ſimplicitate ſeruatâ, immunius prodibit pharmacum, cum interim

Magna cadant, inflata crepent, tumefacta premantur.

Non autem proprius vaſtus ac ſuperbia, ſed artis Medicę ſplendor, quin & communis humani generis ſalus, ac ciuium cœtus aliorum infidorum medicaminum tenebris perſtrictus, tum etiam dignitas eorum, qui hoc Aloedarium à nobis ſtrenuè flagitare non deſierunt, hoc ſcripti tandem inter onerum aliorum turbas extorſit, cui ſi acer Momi morſus aculeones ſuos ſubfixerit, qui iam alioquin aliorum labores & rodere, & radere paratus ſemper exiſtit, reſponſum hoc Momo damus cum Heurnio dicente,

Mome fauere decet prodeſſe volentibus, ergo
Carpere vel noli noſtra, vel ede tua.

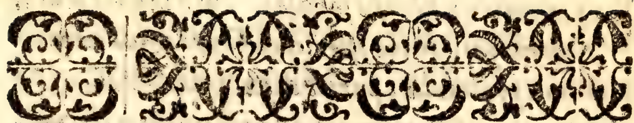
Noſtros autem hos conatus qualescunq; in generis humani culturã & protectionem, ac boni publici incremen-

mentum directos, vt largitor omnium bonorum DEVS benignè secundet obnixè rogamus, ipse enim est qui immittit, & retrahit, qui miseretur & commodat, quiq; facit mirabilia magna solus, cui honor & gloria per infinita sæcula sæculorum,

AMEN.

NOBIL

NOBILIVM QVORVNDAM ET CLARISSIMORVM VIRORVM IN ARTE MEDICA PRÆclarè verſatorũ, ac paſſim in orbe laudatiſſimâ famâ notorum, de Aloëdario hoc Marocoſtino cenſuræ, ac teſtimonia, iudicio ſimul & vſu perſpecta.

In nouam ex Maro-Coſtinis Pilulis Medicinam,

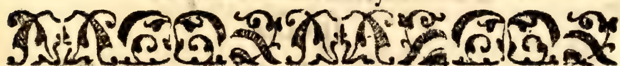
VIRI NOBILIS, CLARISSIMI, SOLERTIAQVE & vſu Medicinæ celebratiſſimi, D. RAYMVNDI MINDERERI, Medic. Doct. & Phyſici Reipub. Auguſtanæ meritiſſimi.

QVem pridem Peſtis-peſtem metuêre Sorores,
Quæ nent, quæ vitæ ſtamina ducta ſecant:
Ille parat Mortæ plenam per Pharmaca mortem-
Morborumque vno vim iugat auxilio.

RAY-

RAYMVNDVS *Phœbi soboles: cui Vinda, Licusq;*
Non magis, atque Ister, quâ sua Rhenus item
Flumina protendit, pariet dignißima Vitâ
Nomina, & æternum ad post oritura decus.
Ergo tacere satis fuerat: tamen vsque rogando
Vrget iudicij pondera nostra: ferat.
NON AVGVSTA NISI AVGVSTÂ MITTVNTVR AB VRBE
SCRIPTA VIRÛM, PROPIVS QVOS LOCAT ÆTHRA DEVM.

David Verbezius Carno-Lubeanus Phil. & Medic. Doct. ac Reipub. Vlmensis Physicus.

IACOBI BERKMILLERI MED. DOCTORIS ET ILLVST: ac Generosor. D.D. FVGGERORVM Polyatri fidelissimi, *In Marocostinas* RAYMVNDI MINDERERI *Collegæ humanißimi Pilulas* CARMEN.

PRoles Aesclapij noua fert medicamina genti,
Dum fel demonstrat, mellis habere locum.
Optant in Medica iuuenesq; senesq; caterua,
Artem complecti nunc breuiore via
Te duce: cum morbi furias, ac omne venenum
Hac sola Massa vincere non dubitas.

IN

IN COMMENDATIONEM PILVLARVM MAROCOSTINARVM Serenissimi vtriusq; Bauariæ Principis, necnon Reipub. Augustanæ, Clarissimi ac peritissimi Domini RAYMVNDI MINDERERI Medici.

QVas MEDICINA *dabit tibi pro Medicamine tanto*
Laudes? Vir magna Paonis arte potens?
Magna decent Magnum te, dignaq; præmia dignũ,
Factaq; consequitur grandia grandis honos.
Profligas febres, segetemq; putredinis aufers.
Quo sumpto, refoues Nestoris indè dies.
Præsentes sanas morbos, arcesq; futuros.
Infectum corpus nec sinis esse lue.
Hoc duce propellis volitantia tela veneni
Quæq;, etenim vera est hæc Panacea luis.
Cætera quid memorem? euadet res clarior vsu.
Vndè potest quiuis nosse salutis iter.
Vt doctrina tibi, rerumq; scientia summa,
Sic Medicâ hinc summum carpis in arte decus.
Perge manu medicâ fœlicius omnia cedent,
Munia sint vita, munera Mortis erunt.

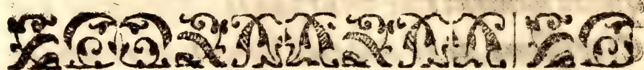
Narcissus VVagner Augustanus,
Med. D. & Reip. Thona-
vverdanæ Physicus.

NOB.

NOB. ET CLARISSIMI VIRI D.D. CONSTANTINI OESLERI, SERENISSIMI DVCIS Pommeraniæ Medici ſpectatiſſimi, de Aloedario hoc, ſeu Pilulis Marocoſtinis ſententia, ex literis Nobiliſſimi Viri Dñi PHILIPPI HEINHOFERI, Patricij Auguſtani, deprompta.

P*ilularum Marocoſtinarum, excellentiſſimi & præclariſsimi D.D.* Raymundi Mindereri, *domini & amici mei ſingularis, deſcriptio ab ipſo mihi cõmunicata, tam quò ad materiam, quàm præparationis formam, non video quomodo aut mihi aut alijs non placere debeat, aut poſsit. Quippe quod in præſeruandis multis ex humorum corruptione aut putredine luxuriantibus periculoſiſsimis morbis, tum etiam cerebri affectionibus ſenſim abigendis, præſertim verò in meſenterij & cohærentiũ viſcerum infarctu leniter expediendo accommodatiſſimæ ſint, & propter ſubtilitatem altius penetrent, atque tenaces etiam humores ſubigant, adeò vt reſpectu multorũ morborum* chroni-

chronicorum, quinimò etiam malignorum, Benedictæ Medicinæ titulo indigitari mereantur, aut potius ſemetipſas, quandò exactè ad trutinam reuocantur, indigitent. Quod candidè atque liberè, non ſine fundamentis, ſcribo. Habet & Dominus quod petijt iudicium meum. Dabantur Stetini Pommeraniæ 22. Ianuarij, Anno 1616.

S. P. & officia paratiſſima

Nobilis & Clariſſime Vir, Dñe amice honorande, &c.

ACcepi quod transmiſiſti mihi in αὐτογράφῳ Aloëdarium formâ Pilulari effigiatum, & quum pluribus hactenùs profuerit, typis propediem euulgandum; qua de re inter complurium aliorum, celeberrimorum Virorum ſententias, meam quoque exigis. Sed quid ego ſtrepam anſer inter olores? aut quæ mea vox? quis calamus? vt his medicamento alioquin laudatiſſimo aliquid momenti vel authoritatis conciliari poſſe arbitreris? Verùm quoniam pro imperio, quod

quod tibi pro veteri amicitia nostra in me est, hoc, licet inuitum, facere iubes; dicam paucis quod sentio. Aloëdarium istud capiti tum depurando, tum roborando apprimè vtile, non solùm mereri lucem, sed pro communi reipub. bono celerrimam mereri; ita enim quà materiam, quà artificium affabrè concinnatum est, vt pluribus prodesse, obesse queat nemini ritè vsurpanti. Tu porrò Vir Clarissime, de re Medicâ benè mereri perge; erit fortè aliquando, quò parentis mei Viri integerrimi b. m. interitum, ab interitu vindicem. Benè vale, meq; ama, &c.

Albertus Menzelius, M.D.
& Professor Ingolstadiensis.

S. Clarissime D.D. amice honorande.

R*Edditæ sunt mihi litteræ tuæ, quibus vt meam de Pilulis tuis Marocostinis sententiam per litteras tibi aperiam petis. Etsi autem tantum mihi non sumam, vt quæ à te profecta sunt, & accuratissimè elaborata,*

 meæ

meæ censuræ subÿciam, attamen vt voluntati tuæ obsequar, pauca scribam, idq; candidè quid mihi videatur. Tuum erit pro amicitia nostra dextrè illa accipere & interpretari.

Legi itaque descriptionem tuam, quam non possum non maximè probare. Compositio enim illa elegans est & artificiosa, vsus verò multiplex, salutaris ac tutus, vt & Polychrestæ & Benedictæ Pilulæ optimo iure vocari mereantur. Nam non solũ ventriculi calorem languentẽ erigunt & excitant, concoctionẽ iuuãt, crudos, pituitosos, biliosos, nec non corruptos ac putrescentes humores in illo collectos aut in primis vÿs hærentes abstergunt & educũt: verùm etiam qui penitùs ipsam ventriculi substantiam peruaserunt, eiusq; tunicis impacti sunt, sua tenuitate ac penetrandi vi qua pollent maximâ, potentèr eliciunt & euocant. Hinc consequentèr à varÿs morbis qui à prædictis humoribus oriri possunt, homines præseruare & tueri valent. Adde quod obstructiones soluunt, vterum, pectus & alia viscera mundant, vndè dubium non est

quin diuturnos capitis dolores vertigines & alios antiquos affectus præsertim qui per cō-sensum à viscerum intemperie aut immun-ditie dependent, longo vsu tandē euincant & abigant. Dum autem ista corpori præstāt, nihil interim incōmodi afferunt, vt nil ha-beas quod metuas non violentam operatio-nem, quia solutiua pharmaca hîc exulāt, in-gredientia verò benigna & blanda sunt om-nia: non caloris gradum quandoquidem is aceto, succo Limonum, Citri Cichorÿ &c in ipsa præparatione ad temperiē reductus est, neq; est quod Pharmaci tenuitatem (quæ ob terrestris substātiæ separationē extractis fe-rè inesse solet) quisquam nimium formidet: etsi enim in hac compositione Rhabarbarū, Agaricū, Marum &c vnà cū terrestreitate stipticā quoq; vim per extractionē simul ex-uant, Aloë tamen quæ basis compositionis est, eam retinet ut propterea hæ Pilulæ astrictio-nis alicuius etiā sint participes Verùm quia Galē. lib. 13. Meth. med. cap 6. diligētèr mo-net, vt ventriculi & reliquorū publicū nu-tritionis munus obeuntiū viscerū robur per astringētia seruare, & ne dissoluatur, custo-

dire studeamus, ideò fortè præter rationē nō fuerit, ut in diuturno harū Pilularū vsu alia quædam astringentia, ventriculo accommodata maioris roboris gratia simul adhibeantur. Hæc sunt Clarissime Vir, quæ ad te scribere volui, saltem vt petioni tuæ morem geram: nam digna non iudico, quæ aliorum doctorum & celebrium virorum censuris subiungantur. Tibi verò gratias ago, quod nostram Medicinam tam egregiâ compositione locupletare voluisti, idq́ vt deinceps quoque pro industria tua facere pergas, rogo & hortor. Vale.

Ioan. Georgius Brenggerus,
M. D. in Kaufbeyrn.

S. P. &c.

B*Onâ fortunâ (quod aiūt) accidit, vt præter opinionem, non tantùm in Pilularū tuarum Marocostinarum cognitionem venirem, sed quid de ijs sentirem, tu pro humanitate tua à me peteres, cùm id genus officij ab alijs celebrioribus Medicis impetratum haberes. Qua in re, etsi libentèr tibi*

gra-

gratificari velim, vereor tamen, ne in eis extollendis vel plus dicam quàm par est; vel parciùs dicendo offensam promerear apud eos, quibus multiplici vsu sese commendarunt, præterquam quod de nouis medicamentis absque experientiâ iudicium difficile sit. Quando autem ita vis, & ne prorsùs ἀσύμβολος *hinc abeam, de ijs saltem mussitando aliquid dicam. Igitur ad nomen ipsarum quod attinet, quas tu Marocostinas appellas, ab alijs, opinor [paulùm immutatâ compositione] Angelicæ sunt vocatæ, Aloë vbique loco basis prædominante, vt propterea Essentiæ Aloës nomen promeruerint: nobis fortaßis nō iniuriâ Domesticæ, vel si permittis, Catholicæ (ob clementem earum vsum) indigitari possent. Vtcunque sit, cùm nomina tantùm significent, non etiam curent, vt author est Galenus pluribus in locis, ea compositionis ratio, eaq; medicamentorum natura esse videtur, vt blandè, sed parcè, & absque humorū turbatione suum in purgando officium exequātur, leuitèr educendo quæ in ventriculo, & vijs primis, circaq; viscera obhærent, obstru-*

ctionum diuersæ materiæ, tum acres, tum adustæ & pituitosæ, fomites febrium aliquãdo futuræ, à quibus ægros, ut ab alijs omnibus humorum corruptelis præseruari posse, non ineptè opinor, credo; ut ob id sanitatis tuendæ certum præsidium & Antidotus haberi queant. Ob quem usum etiã in præseruatione pestis valebunt pestilẽtialibus multò efficaciores, non item in peste ipsa, quod febris prohibet, congruis præsertim additis aquis, loco earum quas præsens compositio habet: ut de cætero cordis & cerebri vires roborent & confirment. Quibus omnibus attestatur virtus eorum quæ in eas ingrediuntur, & præparandi artificiũ, quod in ijs longè est exquisitissimũ & quo officinæ nostræ in plerisq; destituuntur, licet de cætero medicamentorũ præstantiũ copia abundẽt, ut non immeritò hac in parte Chemiæ sobriæ de via cedere cogantur. Et hæc ad tuas rescribere volui, cùm ut voluntati tuæ satisfacerem, tum ut tibi ad ulteriorem amicitiam aditum præberem, enixè rogans, ut hæc æqui boniq; facere digneris, de quibus mox emunctiora à te videbo, de ijsq; scholæ

Medi-

Medicæ pro auctario recenti gratulabor &c. Vale quàm fœlicißimè. Datæ Vlmæ, ex musæo meo, XVII. *Ianuarij, An.* M.DC.XVI.

Laurentius Gualtherus
Küechelius, M. D. ibid.

S. P.

ACcepi, *Vir præclarißime & amice honorande, Pilularum tuarum Marocostinarũ descriptionẽ. Agnoui ex vngue leonem. Fuliginosi Hermeticarũ Musarũ mystæ sui lapidis philosophici mysteria, circa metallorum* ἀλλοίωσιν, *ac hominum* παλιγγενεσίαν *ex orco tartareo vsq; ad cælum extollunt: & hæc esse sacra Græcorum* ἀϐέϐηλα *& Eleusinia dictitant, à quibus procul procul quisq; profanus, teste Callimacho in hymnis. Sed quantopere chrysurgi hactenus magnatibus imposuerint* λιθοσοφίᾳ, *sole meridiano clarius est. De vitæ prorogatione in longißimum tempus quid sentiendũ sit, docet Aurelius Philippus Theophrastus Paracelsus, ipsorum coriphæus, qui dira illa*

vulnera, lepram, podagram, hydropiſin, aliaq́; inſanabilia corporis contagia arte ſuſtulit mirificâ, & annos (vah) natus 47. vitam cum morte commutauit. Ego herclè Paracelſiſtarũ nugis, & ſimilibus Panacæis longè præfero Pilulas tuas, tum ob inuentionis ſagacitatem, tum ob certam & ſecuram ἐπίκρασιν, tum ob ſpagiricæ præparationis dexteritatem. Sartam quippe tectam ſeruant vniuerſi corporis liturgiam à putredine & corruptione humorum, à qua omnes inualetudines ſcaturiunt: ſaburram ſuccorum exorbitantium blandè citra vehementem ταραχὴν, non vti cathartica ſcammoneata, Turpethum minerale, gemma Antimonij, & alia eius farinæ, educunt, vt ſimul vnà humores, qui non ad extremam de Venere peſtilitatem in priſtinum vindicant vigorem: omnibus partibus proſunt, obſunt nulli: ſunt vera margarita & alexiterium contra venena, peſtem, cerebri debilitatem, catarrhos, morbum Herculeum, Apoplexiam, hepatis, ventriculi ac pulmonum vitia, febres, calculum, aquam intercutem, colicam, lumbaginem, arthritidem, vlcera, ab-

ſceſſus

ſceſſus, &c. An non hoc eſt vitam proroga-re, & mortales è libitinariorum ſandapilis eripere, dum inſalubria auerruncantur, ſa-lubria in ſtatu ſuo incolumia conſeruantur, ne morbi ſontici ſanitatis œconomiam de-moliantur? Quin per hanc ἐπίκρασιν *haud ſpernendum corporis omnibus membris ro-bur ſuppeditatur, vt probè ſuo munere fungi poßint. Perge ergò, Clarißime Domi-ne Doctor, hiſce & ſimilibus de Repub. Ma-chaoniâ bene mereri. Nec te abſterreat ba-latronum maledicentia,*

Ride: nam cumulat veterator laudis acerbũ:
Per nequam atq; bonos laus venit æqua bonis.

Quod ſi ne Iupiter quidem omnibus οὔτ' ὕων, οὔτ' ἀνέχων, *placere poteſt, ecquis à te, vt omnibus placeas, exiget? A bonis præmia reportabis ſoſtra, ſoteria, iatrea, didactra ac chariſteria. Vale, & hanc meæ obſer-uantiæ arrham habe.*

Hieronymus Reuſnerus.
M.D. in Nördlingen.

S. P.

Nobilis & Clarissime Vir,

Domine & amice honorande:

EXtracti tui Marocostini descriptionem accepi: de qua quid sentiam, paucis habe. Præclara sanè compositio est, & ingeniosum eius artificiū ex quo acuta solertia, acre iudicium, cura & industria summa, adhæc multarum magnarumq; rerū peritia pulchrè emicant, eius siue modus spectetur, siue ratio. Et quamuis mihi adhuc usu compertum non sit eximium hoc magisterium, præstantes tamen effectus ex eo spero, ob ingredientia illa præsertim, à quibus nomen accepit, quæ præclaris proprietatibus & virtutibus dotata atq; ditata esse, gustus indicat, experiētia docet, Medici etiam grauissimi testātur. Acris namq; & aromatica, quæ ipsis insidet vis & qualitas, præter quod calori natiuo suscitando & roborando efficax esse putatur, piperatâ etiam suâ mordacitate & acredine tartareis & glutinosis humo-

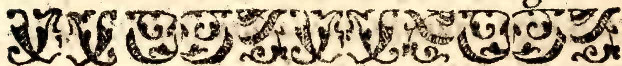
humoribus dissecandis solvendis & lique-faciẽdis mirabiliter præstare creditur. Hinc & reliquis etiam conspirantibus & auxili-antibus, vt Myrrhâ, Ammoniaco thymia-mate, Croco gener sum hoc medicamentũ insignes vires habere credo, quas præcipuè in roborandis & deoppilandis visceribus to-toq; mesenterio plurimisq; profligandis affe-ctibus qui ex viscerum & mesaraicarũ ob-structionibus à crassis, glutinosis, frigidis & tartareis fecibus oriri solent, quæ plurima-rum ferè miseriarum causa sunt, in morbis etiam pectoris frigidis & difficillimis non potest non exerere. Et quamuis plerarũq; ferè ingredientiũ vires partim acriores ni-misq; pungentes, partim vehementiori ca-lore præditæ videri possent, eaq; propter na-turis calidioribus parum cõmodæ, ita tamen solerti & ingeniosâ correctione ac præpara-tione, artificiosâ etiam quæ per aquas destil-latas fit, extractione, qui extractionis mo-dus alijs etiam medicamentis adhibitus, in-signitèr mihi semper placuit, eas domitas & attemperatas puto, vt securè satis exhibe-ri queant. Sed quid iudico, iudicio non va-

lens?

lens? anser inter olores. Clarissimorum & grauissimorum virorum censuram & sententiam, quæ condecorando & deprædicando generoso hoc medicamine par esse potest, & ipsum etiam Aloëdarium tuum videre & admirari, nec non ipsarum Pilularum, quæ meritò in magno habentur pretio & æstimatione, effectus experiri auidè desidero. Transmisi quoque Domino parenti meo, in arte Medicâ exercitatissimo, cuius sententiam exspecto & communico.

Scripsi hæc, Vir clarissime, Domine amice honorande, vt petitioni tuæ satisfacerem: quæ ex tenui valdè ingenio profecta vt boni consulas, Medicinam nostram cohonestare, nobis Medicis & ægris operam tuam subindè commodare, meq́ꝫ, vt facis, amare pergas, perquàm vehementer oro. Vale.

Iacobus Eckholt, M.
D. in Meñingen.

Clari Parentis ad filium eximiâ laude conspicuum responsio.

Salue in Christo fili charissime, tuas literas accepi, simulq́ꝫ descriptionẽ Extra-

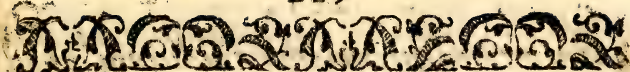
cti vel Pilularum Marocostinarum illis inclusam auidè arripui, propter authorē ipsarum, nempe Dominum Doctorem Mindererum, *cuius doctrinam vt admiror, ita eiusdem labores & conatus in adornandâ Medicinâ synceriori plurimum laudo & celebro: optandum esset, vt Academicis laboribus & studijs solùm vacare, & libris edendis adiuuando sic quàm plurimos inhærere posset, & non sic solis ægrotis curandis, vbi tamen etiam fœlicißimus est, vacare & tempus insumere cogeretur. In ipsius Pharmacopœia, & tractatu contra pestem multa habentur ex ipsius inuentu vt rara, ita mihi approbata, vt ijs in mea etiam praxi qualicunque vtilitèr & cum laude vtar, & in curandis ægris multũ proficiam, quapropter ipsum meritò amo & veneror. Tu quaq; occasione, vbi litteras ad ipsum dederis, ex me etiam plurimam salutē ei impreceris rogo. Harum Pilularum Marocostinarum descriptionem hactenùs nec vidi, nec de earum præparatione quicquam audiui, malim ergò ab alijs de earum virtute & efficaciâ, qui aliquoties probarunt, erudiri,*

quàm

quàm meam sententiam & iudicium, quod admodùm tenue est interponere ingredientium virtus, & præparationis diligens modus admodùm excellit, & mihi probatur ut minimè dubitem, quin ad earum vsum legitimum exoptatissimus subsequatur effectus præsertim in morbis chronicis, & cachecticis, solutuq; admodùm difficilibus. Cum desiderio exspectabo promulgationem ipsarum, quibus haud dubiè adiuncturus erit ipsarum virtutem & experientiam, in quibus potissimùm affectibus earum usus securus & utilis sit futurus. DEVS largiatur ipsi longæuam vitam, ubi haud dubiè profecturus indies, plurimis prodesse, & suas lucubrationes multis communicare, & sic æternum nomen nancisci possit.

Petrus Echolt, M.D.
in Lindau.

Descri-

S. P.

Nobilis & Clarissime Vir:

DEscriptionem Eccriseos illius tuæ Marocostinæ à Domino VVolpharto Biberacensi Physico mihi communicatam perlegi, video compositionem esse valdè artificiosam, industrium ac diligentem Pharmacopæum requirentē: quamuis vulgari modo parata massa prout huius generis compositiones aliàs in quibusdam authoribus vulgari modo concinnatæ occurrunt, aut fortiori menstruo extracta non quidem præstantior, sed efficacior fortè videri possit, quàm chylus aquarum stillatitiarum leui actione ex mineris vegetabilium secretus: sed tu, prout Chymicis operationibus præstas, penitiùs omnia videre potuisti, nobisq; massam omnibus superfluitatibus permundatam, actiuitateq; formali refertam exhibere voluisti.

Basis porrò medicaminis feruens est & sicca gradu tertio, ideoq; in morbis subiectisq; Cholericis & in alijs quibus illæ duæ qualitates excedunt, tutò exhiberi non posse palàm

palàm eſt, ne dicam ex frequenti uſu etiam febres accendere poſſe.

Ideoq́ utiliſsimas præſtantiſsimasq́, omniq́ exceptione maiores illas eſſe reor hominibus corpulentis, phlegmaticis, frigidis & humidis naturis; item ſenibus crudis deſtillationibus, ac Coryza perpetuò vexatis. Item obſtructionibus contumacioribus viſcerum, præſertim ſplenis laudabiles, in ſcyrrhis diſſoluendis nulli alij medicinæ poſtponendas eſſe ratio ſuadet. Ideoq́ artificioſum, laudabile, digniſsimumq́, quod in frequentem uſum veniat, Extractum hoc tuum Marocoſtinum eſſe, nemo doctus dubitabit. &c.

Philippus Ludouicus Ebend.
M. D. in Meṁingen.

Flagi-

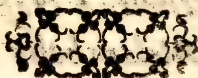

S. P.

FLagitasti nuper, cum unà essemus in aula, ut fœtus tui maturi propediem edendi censuram, quàm fieri potêsset, maturimè feram. Huic tuo in me studio & petitioni, ut, quantum possum, morem iam geram. Scias licet tum temporis huius tuæ appositæ compositionis ideam seu σκιαγραφίαν, *nunquam adhuc viderim: tamen effectuum, quos præstare iam conspexeram fœlicitatem, mirificum mihi amorem, opinionem singularem & desiderium flagrantissimum videndi excitasse. Nunc igitur, cum eius ipsius per te mihi facta sit inspiciendi explorandique copia, apta elegansque membrorum omnium totum hunc fœtum constituentium conformatio & structura, amorem & opinionem de eo prius conceptam veritatis suffragio iam auxit comprobauitque, ut iurè cum Poëta pronuntiare liceat:* Gratiorem esse virtutem venientem è corpore pulchro. *Quod ipsum re, &* αὐτοψίᾳ *verum esse didici. Cum enim Reuerendissimus &*

Clementiſsimus Dominus Epiſcopus huius tui fœtus vnicam ſaltem pro vna vice delibaſſet pilulam, ita tutò & iucundè, ſed paulò tardius (pro indole Aloës) ſine nauſea, ſine moleſtia & inteſtinorum lancinatione ſexies vim ſuam admirabilem declarauit, multaq́ꝫ viſcida bilioſis mixta (uti obtutus docebat) excluſit, ut doſeos exilitas in ſtuporem me abduxerit: alijs poſtea vicibus, cum à tribus ad quinque uſque aſcendiſſet, eadem quantitate, qualitate & modo officium conſuetum abſoluerunt. Vnde ab earum uſu Reuerendiſsimus Dominus Epiſcopus optimè hactenus habuit, ſibiq́ꝫ commendatiſsimas, ad valetudinem conſeruandã, meritò in arce poſitas ſeruat. Vale quàm fæliciſsimè, & me in tuorum cenſu habeto. Datæ Laingæ Calend. Martij, Anno 1616.

Bartholomæus Merclinus.
M. D. ibidem.

Literas

S. P.

Literas tuas, Clarissime D. D. Amice honorande, nuper ad me datas, rectè accepi, quas ut & priores gratissimas fuisse scias, eò magis, cum descriptionem Pilularum tuarum Marocostinarũ inclusam haberent, quam elaboratiss. & multis nominibus perfectiss. video. Scis, quid Regius Medicus, Iosephus Quercetanus, Pilulis suis de Ammoniaco, in Pharmacop. Restit. fol. 120. tribuat, quantũ sibi in earundẽ usu polliceatur, nec forsan absre, cùm à D. Reuierio Primario Regis Galliæ Medico, harum notitiã habuerit: tuas verò ad trutinam Medicã delatas, non minorẽ, sed potiorẽ hisce laudem demereri, certò certius mihi persuadeo: adeò ut nec harum excellentes vires atque virtutes pro merito satis prædicare queam; potissimùm in tartareis & fæculentis corporis nostri affectibus, à crassiore tenacioreq; pituita & Melancholia terrea causatis, Medicis vel prospectissimis mille labores creantibus: horum verum & firmum

arietem Pilulas tuas Marocostinas habeo, & iudico; incîdendo simul abstergendo, educendo, modiceq; confirmando, tutissimas benignissimasq;, adeò ut iure diuinam, tutam & familiarem medicinam, illas nominare liceat.

Sunt hocce nostro sæculo multæ morborum miscellaneæ, & mixturæ molestissimæ, ex mala victus ratione, belluonibus potissimùm & bibaculis familiares, vel ex inerti contractæ otio, vel intempestiuo lucubrationum causatæ vsu, quæ plerumque Medici manum quamuis indefessam adeò defatigare solent, vt tandem Natura miserè post infinitos exantlatos labores hisce succumbere cogatur. In quibus quid Pilulæ tuæ possint, Ingredientium censura facilè pronunciabit. Iusta quippe materia collecta & tuo moderamine disposita, eam nobis exhibebit formam qua tartaream, crassiorem, tenaciorem & impactiorem quamuis materiam eccoprotica manu abstergere, per epicrasin educere, hinc quibusuis corporis obstructionibus ansam amputare, cardiognos, cardialgias stomachi ventositates, cachexias, hydropes,

dropes, febres, ſpurias & erroneas, Duplicatas & triplicatas, aliaq; infinita mala, & morbos Chronicos cunctos fermè, ex Nutritoriarum tenore refracto, & ſaburra hinc emergente quàm moleſtiſsima progignendos, infringere, & fælici manu auertere poterunt, adeò ut omnibus Antiquorum Hieris, omnibus Medicamentis ſtomachicis, ſine Cura, Benignis, Benedictis, & Familiaribus, optimo iure præferam.

Marcus VVolfthard.
Med. & Phyſ. Biberacenſis.

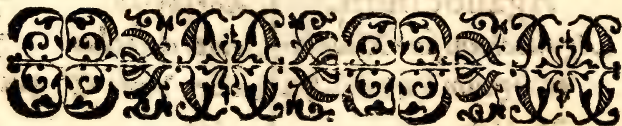
Anonymi & amici

Ad Aloedarij huius Authorem.

OMne tulit punctum qui miscuit utile dulci,
Cœlestis medicus quod facit, hocce facis.
Dum Marocostinis arces à corpore morbos,
Quis Raymunde *homini te neget esse* DEVM?

Ad Zoilum, eiusdem.

Cur Marocostinum tibi Zoile displicet istud?
Dicam. Plus ALOES *quàm tibi* MELLIS *inest.*

IN-

INDEX IN ALOEDARIVM MAROCOSTINVM.

Citria mala.

Crocus.

Costus.

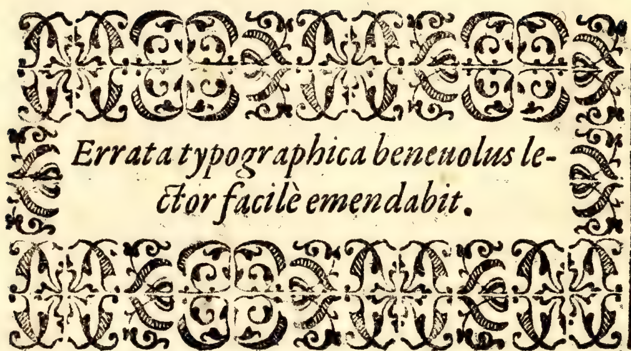
D.

Fœniculum.

Liquor.

Senum

FINIS.

Errata typographica beneuolus lector facilè emendabit.

Augustæ Vindelicorum,

Apud Christoph. Mangium,

ANNO M. DC. XVI.

13 Bl., 235 SS., 3 Bl.
2708
RR.
Gplt ab
867
2524

